

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

**Výstavní činnost v době Protektorátu
Čechy a Morava v Olomouci, Brně a
Ostravě.**

magisterská diplomová práce

Bc. Miroslava Neckařová

doc. PhDr. Pavel Šopák, Ph.D

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a všechny použité prameny řádně citovala a uvedla.

V Olomouci dne

Miroslava Neckařová

Tato magisterská diplomová práce na téma „*Výstavní činnost v době Protektorátu Čechy a Morava v Olomouci, Brně a Ostravě*“ má 192 169 znaků.

Děkuji všem, kteří mi jakkoli pomáhali s prací na mé magisterské práci. Velký dík za ochotu a profesionalitu patří zejména paní Vladimíře Lichovníkové z knihovny Galerie výtvarného umění v Ostravě a Ivaně Neckařové za podporu a dlouhé hodiny strávené nad korekturou. Dále bych ráda poděkovala vedoucímu mé práce panu doc. PhDr. Pavlovi Šopákovi, Ph.D. za všechny poskytnuté rady.

Obsah

1.	Úvod	7
2.	Dosavadní stav bádání	8
3.	Protektorát a propaganda	11
4.	Olomouc.....	14
4.1.	Počátky muzejních a galerijních institucí	14
4.2.	Muzeum hlavního města Olomouce a Robert Smetana	16
4.3.	Společnost přátel umění a Klub přátel umění	21
4.4.	Skupina olomouckých výtvarníků	24
4.5.	Olomoucká výstavní činnost	27
4.6.	Akademické týdny na Svatém Kopečku	42
5.	Brno	46
5.1.	Počátky brněnské spolkové činnosti	46
5.2.	Dům umění a Moravský umělecký spolek	48
5.3.	Další brněnské umělecké spolky a meziválečná umělecká scéna	51
5.4.	Od Klubu výtvarných umělců po Skupinu výtvarných umělců v Brně	53
5.5.	Brněnská výstavní činnost	58
5.6.	Výstavy v Domě umělců	74
6.	Ostrava	81
6.1.	Ostrava na počátku 20. Století	81
6.2.	Spolková činnost a Dům umění v Ostravě	82
6.3.	Ostravské muzejní instituce	86
6.4.	Ostravská výstavní činnost	87
7.	Závěr	110
8.	Summary	112

9.	Seznam použitých zkratk.....	112
10.	Seznam vyobrazení	113
11.	Seznam pramenů, literatury a internetových zdrojů	114
12.	Obrazová příloha	130
13.	Anotace	142

1. Úvod

Má magisterská práce se bude zabývat výstavní činností v období Protektorátu, tedy v letech 1939 až 1945. V této práci, která by měla být jakýmsi předstupněm mé disertační práce, jsem se zaměřila na dnes tři největší města Moravy a Slezska. I přesto, že na první pohled by se Ostrava, Brno i Olomouc mohly zdát suverénními uměleckými centry, nebylo tomu tak. Každé procházelo zcela jiným vývojem, po umělecké stránce se velice lišily a navíc museli urputně bojovat nejen mezi sebou ale také s dalšími umělecky důležitými městy na Moravě a Slezsku.

Na úplný začátek ve zkratce přiblížím, jak vypadala propagace kulturních akcí v Protektorátu. Poté postupně ve své práci nastíním výtvarný vývoj každého města solitérně zhruba od začátku 20. století s ohledem na spolkovou činnost potažmo výstavní možnosti. Takto se přiblížím až ke konci 30. let 20. století, kdy se budu dále věnovat už samotným výstavám. Jedním z mých stanovených úkolů bude snaha přiblížit těžký úděl výtvarných umělců a obtížnosti s pořádáním výstav v době Protektorátu. Nedílnou součástí práce bude tvořit i dobový sociologický pohled mediálních zdrojů na výstavy a uměleckou scénu.

2. Dosavadní stav bádání v oboru

Olomouc pod hákovým křížem od Zbyňka Války se do detailu zabývá životem v Olomouci během protektorátu. Bohužel o výtvarné kultuře se dlouze nezmiňuje.¹ Základní informace o kulturním dění poskytuje Pavel Zatloukal v druhém svazku *Dějiny Olomouce*.²

Pavel Zatloukal se stal editorem důležitého katalogu „*Muzeum umění Olomouc 1951-2011*“ mapující počátky muzejnictví a vznik spolků.³ *Společnosti přátel umění* se ve svých *Glosech* věnoval Josef Maliva. Z hlediska olomouckých spolků je nejzajímavější ta první, která obsahuje informace nejen o SPU, ale také *Klubu přátel umění*.⁴ Ke klubu se následně vrací v práci *Vznik, vývoj a činnost olomouckého Klubu přátel umění do března roku 1939*.⁵ Nejnověji zpracovala informace o SPU ve své bakalářské práci na téma „*Na výstavách Gesellschaft der Kunstfreunde in Olmütz*“ Daniela Michalcová.⁶ Činnost *Skupiny olomouckých výtvarníků* shrnul Jaroslav Pacák.⁷ Určitým zklamáním jsou fondy obou spolků ve *Státním okresním archivu Olomouc*.^{8,9}

Velké pozornosti se dostalo velikánovi olomouckého muzejnictví, Robertovi Smetanovi. Zajímavé zdroje o Smetanově

---

¹ Zbyněk Válka, *Olomouc pod hákovým křížem: temná léta okupace*, Olomouc 2001.

² Josef Bartoš a et. al., *Dějiny Olomouce II*, Olomouc 2009.

³ Pavel Zatloukal (ed.), *Muzeum umění Olomouc 1951-2011*, Olomouc 2012.

⁴ Josef Maliva, *Glosy k činnosti Skupiny olomouckých výtvarníků (I)*, in: *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Facultas Paedagogica, Aesthetica VI 1988*, Olomouc 1988.

⁵ Josef Maliva, *Vznik, vývoj a činnost olomouckého Klubu přátel umění do března roku 1939*, in: *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Facultas Paedagogica, Aesthetica VII*, Olomouc 1993.

⁶ Daniela Michalcová, *Na výstavách Gesellschaft der Kunstfreunde in Olmütz* (diplomní práce), FFUP, Olomouc 2010.

⁷ Jaroslav Pacák, *Mladé umění na Hané. Pět let skupiny olomouckých výtvarníků 1937–1942*, Olomouc 1942.

⁸ Státní okresní archiv Olomouc (SOkA), fond *Gesellschaft der Kunstfreunde in Olmütz 1907 – 1943*, M 6 – 126.

⁹ Státní okresní archiv Olomouc (SOkA), fond *Klub přátel výt. umění Olomouc*, M 6 – 11.

osobě poskytuje Markéta Doláková v diplomové práci „Robert Smetana a jeho působení v oblasti muzejnictví a památkové péče v Olomouci v letech 1936 – 1946“¹⁰ z roku 2010 a poté v modifikované verzi v *Olomouckém archivním sborníku IX*.¹¹ Marta Perůtková a Marek Perůtka vytvořili pro katalog výstavy *Olomoucké baroko* kapitolu „Protektorátní výstava Tisíciletá Olomouc“.¹² Katalog „Na hlubinu: malířské výstavy při Akademických týdnech na Svatém Kopečku u Olomouce v letech 1938–1940“ se věnoval výstavám na Svatém Kopečku.¹³

Pravděpodobně nejlepší znalec problematiky brněnské výtvarné scény 1. pol. 20. století je Robert Janás. Za naprosto klíčové považují publikace 90¹⁴ a 100¹⁵ let Domu umění v Brně a sborník „Brno v minulosti a dnes“. Zde Robert Janás přispěl více než velkým dílem.

Skupině výtvarných umělců se dopodrobna věnovala Lucie Nováková ve své práci „Skupina výtvarných umělců v Brně“ z roku 2014.¹⁶ Na internetu je ke stažení kompletní seznam výstav v Domě umění od roku 1910–2010.¹⁷ Dokonce je k dispozici seznam existujících katalogů.¹⁸ Jako fyzický zdroj katalogů doporučuji knihovnu *Galerie výtvarného umění v Ostravě a Moravskou galerii v Brně*.

Zajímavý přehled o ostravském výtvarném umění přinesl v roce 2006 Karel Jiřík s kolektivem autorů ve „Výtvarní

---

¹⁰ Markéta Doláková, *Robert Smetana a jeho působení v oblasti muzejnictví a památkové péče v Olomouci v letech 1936–1946* (diplomní práce), FFUP, Olomouc 2010.

¹¹ Markéta Doláková, Příspěvek k činnosti Roberta Smetany v olomouckém muzejnictví a památkové péči v letech 1936–1946, in: *Olomoucký archivní sborník IX*, Olomouc 2011.

¹² Martin Elbel – Ondřej Jakubec (ed.), *Olomoucké baroko I. Proměny ambicí jednoho města* (kat. výst.), Olomouc 2010.

¹³ Jan Andreas ml. et. al., *Na hlubinu: malířské výstavy při Akademických týdnech na Svatém Kopečku u Olomouce v letech 1938–1940* (kat. výst.), Olomouc 2014.

¹⁴ Jana Vránová (ed.), *90 let Domu umění města Brna*, Brno 2000.

¹⁵ Lubomír Slavíček – Jana Vránová (eds.), *100 let Domu umění města Brna*, Brno 2010.

¹⁶ Lucie Nováková, *Skupina výtvarných umělců v Brně* (diplomní práce), Ústav hudební vědy FFMU, Brno 2014.

¹⁷ Výstavy Domu umění 1910–2010, http://www.dum-umeni.cz/uploads/vystavy_domu_umeni_1910-2010.pdf, vyhledáno: 24. 5. 2015.

¹⁸ Katalogy Domu umění, http://www.dum-umeni.cz/uploads/katalogy_domu_umeni_1910-2010.pdf, vyhledáno: 24. 5. 2015.

umělci severní Moravy a Slezska ve sbírkách Galerie výtvarného umění v Ostravě 1900–1950“. K velké škodě obsahuje faktické chyby, a tudíž informace musí být brány s rezervou.¹⁹ Za velmi přínosnou, co se týče kulturního vývoje Ostravy, považuji kapitolu „Kultura, věda a umění“ z publikace *Ostrava* (2013) od Blaženy Przybylové.²⁰ Ostravskému Domu umění se nejvíce věnuje *70 let Domu umění v Ostravě 1926–1996*, čerpala jsem z kapitoly „70 let galerijní činnosti v Ostravě“ od Petra Beránka. Dále publikace přibližuje sbírky umění a přináší pěkně zpracovaný přehled nejdůležitějších událostí.²¹ Nejnověji téma zpracovala v roce 2013 ve své bakalářské práci „*Dům umění v Ostravě*“ Nikola Blatoňová. Bohužel tato diplomová práce je pravděpodobně přístupná pouze na Pedagogické fakultě Ostravské univerzity v Ostravě.²² Nepostradatelným zdrojem informací o samotných výstavách se stal *Přehled výtvarně uměleckých výstav na Ostravsku, Opavsku a Těšínsku (v letech 1920–1949)*, který v roce 1961 sestavil Vladimír Hýl. I zde jsem nicméně našla nesrovnalosti.²³ Téměř všechny katalogy týkající se ostravských protektorátních výstav a dobové výstřižky novinových článků jsou k nalezení v knihovně *Galerie výtvarného umění v Ostravě*.

---

¹⁹ Karel Jiřík et. al., *Výtvarní umělci severní Moravy a Slezska ve sbírkách Galerie výtvarného umění v Ostravě 1900–1950*, Ostrava 2006.

²⁰ Blažena Przybylová – Antonín Barcuch et. al., *Ostrava*, Praha 2013.

²¹ Petr Beránek et. al., *70 let Domu umění v Ostravě 1926–1996*, Ostrava 1996.

²² Nikola Blatoňová, *Dům umění v Ostravě* (diplomní práce), PFOU 2013.

²³ Vladimír Hýl, *Přehled výtvarné uměleckých výstav na Ostravsku, Opavsku a Těšínsku (v letech 1920–1949)*, Opava 1961.

3. Protektorát a propaganda

Češi a Němci, kterých u nás žil opravdu nezanedbatelný počet, vždy spolu nějakým způsobem koexistovali. Během roku 1938 sílila německá agrese a to zejména v pohraničí. Provokace a násilné činy byly na denním pořádku a ve městech s početným německým etnikem se konaly demonstrace. 23. září 1938 konečně vláda vyhlásila mobilizaci československé branné moci. Nicméně už o týden později (29. září 1938) byla podepsána mnichovská dohoda a Československo přišlo o část svého území v pohraničí ve prospěch Německa. Nastal až téměř hromadný odchod československého obyvatelstva z pohraničí a příval přistěhovalců do měst způsobil nemalé těžkosti. Vláda balancovala mezi bráněním zbytků národní identity a snahou naklonění si fašistických okupantů na svou stranu. Brzy po Mnichovu vítězí druhá tendence. Vše vyvrcholilo v noci z 15. na 16. března 1939, kdy vznikl Protektorát Čechy a Morava (Protektorat Böhmen und Mähren). Němci, i když v pozicích „rádců“, začali přebírat důležité úřady. To málo, co zůstalo z československé autonomie, rázně ukončil v září 1941 nástup Reinharda Heydricha do pozice zastupujícího Říšského protektora a začátek 2. světové války.²⁴ Československo se stalo znovu svobodným státem z 8. na 9. května 1945.

„*Lesk a pozlátko tu dělaly reklamu smrti*“. Touto větou začíná publikace *Konec avantgardy* a jsou to také slova německého filosofa Theodora W. Adorna popisující nacistickou propagandu. Tato jedna z nejúčinnějších zbraní Třetí říše měla několik daných podob a vzorců. Tou nejznámější formou byly až teatrální průvody a projevy, které pracovaly s obrovským davem lidí a představovaly velice efektivní prostředek k pohrávání s lidskou myslí. V rámci protektorátu se jednalo zejména o průvod z dubna 1939 oslavující vstup Konstantina von Neuratha

---

²⁴ Viz. Válka (poz.1), s. 7-8.

(1873-1956) do úřadu říšského protektora nebo v roce 1942 pohřeb jeho nástupce Reinharda Heydricha (1904-1942). Vedle neustálého vyvěšování letáků a často i čtení seznamů smrti v rozhlase sloužily nejvíce propagandě noviny a časopisy, ať už se jednalo o dobrovolnou spolupráci nebo přísnou cenzuru.

Propaganda se zákonitě musela dotknout i kulturního života v Československu. V prezentaci výtvarné kultury se největší pozornosti dostalo našemu hlavnímu městu Praze. Třetí říše přistupovala k propagandě výtvarné kultury dvěma způsoby.

První způsob fungoval na principu prezentace toho, co má obecnost vnímat pozitivně a přijat za své. Z pražských příkladů lze jmenovat: 1939 - přehlídka německé architektury v Obecním domě, 1941 - výstava válečných obrazů Ernsta Vollbehra v Uměleckoprůmyslovém muzeu, výstava propagandistických knih a dokumentů v Uměleckoprůmyslovém muzeu s názvem *Na cestě k nové Evropě*. Do Prahy zavítala i jedna z pečlivě připravených propagandistických putovních výstav s příznačným názvem *Německá velikost* (Deutsche Größe) do Zemského (Národního) muzea v Praze. Výstava se konala od 15. března 1941 a ve čtrnácti tematických okruzích oslavovala nejvýznamnější skutky velkých německých osobností a samotné Německo.

Druhý způsob prezentace umění pracoval na opačném principu. Měl co v nejhorším světle ukázat „protivníky“ Německa a ba co více, měl vyvolat strach. Mezi největší hrozby Říše samozřejmě patřili lidé komunistického smýšlením a židovského původu. Mezi odstrašující příklady měla patřit například protižidovsky zaměřená výstava Karla Rélinka pořádaná v galerii Myslbek s výmluvným názvem *Žid - nepřítel lidstva* (1942). Ruský národ ukazovala ve špatném světle zase výstava *Sovětský ráj* (1942) v Moderní galerii ve Stromovce. Zde propaganda došla až do takového extrému, že zde byla k vidění velice šokující expozice s vězeňskými celami, která

měla přiblížit praktiky sovětské tajné policie GRU. Návštěvnost? Rekordní, tři sta tisíc lidí během jejího čtyřtýdenního trvání.²⁵

Co se týče území Moravy a Slezska, tak za nejvíce propagandistickou výstavu lze považovat snad pouze *Tisíciletou Olomouc*. Nicméně se tak dá tvrdit pouze na základě jasného zdůrazňování německého vlivu na Olomouc.

Podobně jako ve všech agresivních formách vlády i v protektorátu si umělci našli způsob, jak přežít a dokonce dále tvořit. Většinou se z avantgardní tvorby přeorientovali na více vládou přijatelné styly uměleckého vyjádření. Vrcholným orgánem dohlížející na kulturní dění v Čechách a na Moravě byla Kulturní rada (od 1939 orgánem Národního souručenství) se svými místními odděleními. Do této doby ještě jakousi volnou ruku v činnosti rázně utnul nástup říšského protektora Reinharda Heydricha. Tato již dosti složitá kulturní situace se zkomplikovala se Heydrichovou smrtí v květnu 1942 a vyhlášením stanného práva. Již v červenci se situace do jisté míry zlepšila, nicméně poté se s blížícím se koncem války situace a strachem z bombardování opět zkomplikovala.²⁶

---

²⁵ Lucie Zadražilová, Propaganda za protektorátu, in: Hana Rousová et. al., *Konec avantgardy?*, Řevnice 2011, s. 162-181.

²⁶ Ostravská kultura v mantinelech protektorátu, in: Blažena Przybylová – Antonín Barcuch et. al., *Ostrava*, Praha 2013, s. 475-476.

4. OLOMOUC

4.1. Počátky muzejních a galerijních institucí

Důležitá kapitola olomouckého muzejnictví se začala psát 23. září 1883, kdy byl založen *Muzejní spolek olomoucký* a o rok později přejmenovaný na *Vlastenecký spolek muzejní v Olomouci* (VSMO). Mezi důležité mecenáše a zakladatele patřili příslušníci katolického kléru, členové pedagogického sboru *Slovanského gymnázia* a bohatí kněží. Spolek začal také od roku 1884 vydávat vlastní časopis (*Časopis Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci*). Zpočátku se spolek soustředil na odvětví archeologie a národopisu. Mezi důležité výstavy patřila výstava národopisných výšivek v roce 1885 a podíl na přípravě *Národopisné výstavy československé* v Praze v roce 1895. Původně spolek sídlil v kanovnické rezidenci Anatola d'Orsaye, poté v domě Matyáše a Julie Wödlových až se nakonec po požáru v roce 1909 přestěhoval do další kanovnické rezidence, tentokrát Ignáce Wurma.²⁷ I přesto spolek postrádal vlastní a především vhodnější výstavní prostory. Z toho důvodu si spolek pronajal na dobu dvanácti let další místnosti v domě na Purkrabské ulici. Mohl je slavnostně otevřít 3. května 1936.²⁸

Markéta Doláková přinesla velice užitečné informace týkající se meziválečného muzejnictví. Díky *Příručce školské a osvětové správy* víme, že v meziválečné Olomouci působilo deset muzeí a galerií: *Galerie Klubu přátel umění*, *Galerie umění Dra Ambrose*, *Katechetické muzeum*, *Diecézní muzeum*, *Školské muzeum*, *Zemědělské muzeum na Hané*, *Muzeum Vlasteneckého spolku*

---

²⁷ Pavel Zatloukal, *Sbírání a vystavování výtvarného umění na Olomoucku – Gründerská léta*, in: Pavel Zatloukal (ed.), *Muzeum umění Olomouc 1951-2011*, Olomouc 2012, s. 45.

²⁸ Doláková, *Robert Smetana a jeho působení v oblasti muzejnictví a památkové péče* (pozn. 10), s. 38.

muzejního v Olomouci, Městské muzeum, Průmyslové muzeum a Přírodovědné muzeum. Ovšem skutečným muzeem se mohlo nazývat snad jen pouze *Muzeum VSMO*. Bohužel příručka není úplně přesná. Některé z uvedených institucí byly již před rokem 1934 spojené a některé z institucí se dají pouze s velkými obtížemi blíže specifikovat. To platí zejména u *Diecézního, Školského a Zemědělského muzea*. I *Muzeum Národního osvobození* (založeno 24. září 1933), které vystavovalo dokumenty a památky zachycující domácí prostředí velice brzy přešlo pod muzeum *VSMO*.

Galerie dra Julia Ambrose vznikla v roce 1925 z pozůstalosti po advokátu Juliu Ambrosovi (1855-1925). Spravovalo ji devítičlenné kurátorium, olomoucký arcibiskup a sběratel Leopold Prečan (1866-1947) a dále starosta města Richard Fischer. Z odkázaných peněz nezůstalo zhola nic na výstavbu nové samostatné budovy a ani v druhé polovině třicátých let nevlastnila žádné sbírky. Později k založení vlastní sbírky vůbec nedošlo.

Katechetické muzeum založil stejnojmenný spolek v roce 1931. Shromažďovalo biblické obrazy, mapy, pohledy církevních památek, podobizny světců a další předměty s náboženskou tematikou.

V Olomouci dále existovalo *Muzeum Loveckého a kynologického spolku*, které spojilo svůj fond se sbírkou loveckých trofejí Huga Moslera. Počítalo se s předáním sbírky městu, jakmile se všechny soustředí do jedné budovy. Bohužel k centralizaci městských sbírek nedošlo.

12. srpna 1934 vznikla v dómu sv. Václava tzv. *Dvorana Přemyslovců*. Tvořily ji tři místnosti v prvním patře, kde byly vystaveny reprodukce a fotografie listin, obrazů, soch a jiných památek spojené s rodem Přemyslovců. Instalace se setkala se smíšenou odezvou, jelikož se zde nenacházel jediný

originální exponát nebo dokument, což přirozeně návštěvníky často silně zklamalo.²⁹

4.2. Muzeum hlavního města Olomouce a Robert Smetana

Z administrativního hlediska došlo v roce 1924 k zásadnímu kroku v olomouckém muzejnictví. Jak jsem již dříve zmínila, *Muzeum hlavního města Olomouce* vzniklo spojením některých doposud samostatných muzeí s *Městským uměleckoprůmyslovým muzeem*, *Městským historickým muzeem* a *přírodovědným muzeem*. *Muzeum hlavního města Olomouce* se dělilo na dvě oddělení. Přírodovědné oddělení a historické a uměleckoprůmyslové oddělení.³⁰

Vznik *Průmyslového musea císaře Františka Josefa I.* (založeno 17. listopadu 1873) položil základy olomouckému muzejnictví. Netradičním zakladatelem tohoto muzea se stalo město Olomouc. Stalo se tak k 25. výročí vlády císaře Františka Josefa I (1830–1916). Vzhledem k okolnostem bylo muzeum otevřeno až 20. června 1875 v budově č. 5 na Mořickém náměstí.

Městské historické museum založené v roce 1874 (otevřeno 1879) shromažďovalo veškeré muzeálie související s historií, ale také přítomností města a jeho okolí. Jednalo se o archeologické nálezy, přes mince, medaile, pečetě, zbraně a další předměty až po knihy, rytiny, obrazy, sochařská díla a architektonické detaily uložené v lapidáriu. Muzejní expozice byla otevřena v kapli sv. Jeronýma 18. srpna 1879, ale vystavovalo se i na radničních chodbách nebo zasedací síni. Adolf Nowak během největšího rozkvětu muzea uspořádal v roce 1888 první výstavu rozsáhle přibližující olomouckou kulturu od výtvarných oborů přes architekturu až po umělecké řemeslo.

---

²⁹ Ibidem, s. 20-23.

³⁰ Ibidem, s. 24.

Jako poslední vzniklo v roce 1908 z iniciativy kanovníka a sběratele Maxe Mayera z Wallerstein-Ahrdorffu *Přírodovědné a uměleckohistorické museum Josefa Ferdinanda*. Max Mayer věnoval muzeu svoji mineralogickou sbírku a arcivévoda Josef Ferdinand část egyptologické sbírky a sbírku mincí a medailí. Jako sídlo získalo muzeum prostory v části někdejšího kláštera klarisek s kostelem sv. Kláry.³¹

V témže roce svého založení (1924) vstoupilo MHMO do *Svazu československých muzeí vlastivědných* a od této doby spolu instituce udržovaly blízké vztahy. Spolkový časopis uveřejňoval výroční zprávy a informace z valných hromad, ale docházelo také k přesunům předmětů mezi institucemi.³² Stanovy muzea byly schváleny 4. března 1927. Hlavním cílem se stalo shromažďování, konzervace a prezentace široké škály druhů umění, které se týkaly města Olomouce a jeho okolí. Muzeum bylo spravováno kuratoriem v čele s předsedou starostou města a osmi zástupci z řad členů a přispívajících, které volilo městské zastupitelstvo. Poté se volil místopředseda, jednatel, pokladník a další funkcionáři. Každé čtvrtletí se konala valná hromada, kde se diskutovalo o činnosti muzea. Každý člen byl také povinen platit určitou částku peněz do rozpočtu muzea.

I přes vznik MHMO nadále patřil k největším problémům olomouckých sbírek a výstav prostory, kde by mohla být umělecká díla vystavována. Přírodovědné oddělení patřilo k těm šťastnějším, jelikož vystavovalo v bývalém klášteře sv. Kláry. Uměleckoprůmyslová sbírka byla umístěna ve slavnostním sále prvního patra radnice[1], historická sbírka v kapli sv. Jeronýma a galerie obrazů na stěnách síně druhého patra, zasedacího sálu zastupitelstva a v neposlední řadě také na samotných radničních chodbách. Ostatní předměty byly „uloženy“ v domu na Purkrabské ulici, sklepních prostorech *Obchodní akademie* a vyšší reálky na Mořickém náměstí. V roce 1935 byl

---

³¹ Zatloukal, *Sbírání a vystavování výtvarného umění na Olomoucku – Gründerská léta* (pozn. 27), s. 44-45.

³² Doláková, *Robert Smetana a jeho působení v oblasti muzejnictví a památkové péče* (pozn. 10), s. 28.

přestěhován městský archiv a *Muzeum VSMO* na Purkrabskou ulici a vysvitla naděje, že se do této budovy přestěhují i městské sbírky.³³ V roce 1936 převzal pozici správce muzea Robert Smetana (1904-1988).

Patřil k nevýznamnějším osobnostem olomoucké výtvarné a muzeologické scény. Kromě výtvarného umění a památkové péče se věnoval také například muzikologii, fotografii a velice se zasloužil o obnovu olomoucké univerzity v poválečných letech. Právě v období 1936-1946 se věnoval muzejnictví a památkové péči. Od 2. ledna 1936 vedl historické a uměleckoprůmyslové oddělení v *Muzeu hlavního města Olomouce*. Od svého zvolení nešetřil kritikou stavu olomouckého muzejnictví a sbírek. A není se čemu divit. Od dvacátých let až do roku 1936 působil trvale v Brně. Od svého učitele muzikologie Vladimíra Helferta (1886-1945) se v *Hudebním archivu* naučil práci s prameny, katalogizaci a později pronikl i do organizační sféry *Moravského zemského muzea*. Na diskuzním večeru *Vlasteneckého spolku umění* přednesl stěžejní referát s názvem *O konkrétní program olomouckého muzejnictví*, kde ve třech krocích nastínil, jak by mělo olomoucké muzejnictví vypadat. Zastával podrobnou dokumentaci a aktivní spolupráci s dalšími institucemi. Smetanovu jasnou představu o směru muzejnictví neztěžoval pouze nedostatek prostoru, ale mnohdy se musel spokojit i s provizorním provedením svých vizí.³⁴ Svoji beznaděj a nespokojenost ohledně stavu olomouckého muzejnictví a dobových poměrů reflektoval následovně ve svých memoárech: „*V roce 1939 [...] jsem v muzeu nedělal zhola nic. Především jsem byl jakoby ochrnut beznadějí okupace a neméně tím, že v Olomouci nebyla naděje, že se někdy podaří najít pro olomoucké muzejnictví nějaká vhodná budova a že se někdy podaří opatřit pro tuto budovu vhodný muzejní mobiliář,*

---

³³ Pavel Zatloukal, *Sbírání a vystavování výtvarného umění na Olomoucku – Muzeum hlavního města*, in: Pavel Zatloukal (ed.), *Muzeum umění Olomouc 1951-2011*, Olomouc 2012, s. 59-60.

³⁴ Doláková, *Příspěvek k činnosti Roberta Smetany* (pozn. 11), s. 121-133.

vitřiny atd.³⁵ Na Smetanův popud vznikly kartotéky sbírkového fondu, evidenční listy i s fotografiemi předmětů a velké množství odlitků detailů sochařských a architektonických děl. Byla očištěna, rozříděna, uspořádána a v určitých případech doplněna knihovna.³⁶ V inventarizaci se postupovalo podle tzv. *generálního inventáře*. Přírůstky se zapisovaly podle data, kdy se staly muzejním majetkem a rozřídily do sedmi tematických skupin: pracovní zařízení, knihovna, městské památky, uměleckoprůmyslové památky, galerie, sbírky mincí a medailí a lapidárium.

V únoru 1936 se Smetana stal členem *Klubu českých fotografů* a zakrátko získal pozici odpovědného redaktora časopisu spolku *Fotografická beseda*.³⁷

Směr, kterým se ubíralo olomoucké muzejnictví, se výrazně změnil s obsazením Československa 16. března 1939. Na post správce MHMO byl krátce po začátku okupace dosazen nacist Julius Röder, ale již po měsíci se do funkce vrátil Robert Smetana. V roce 1940 získal další místnosti ve prospěch MHMO, což prohloubilo svár s VSMO, který zmíněné místnosti doposud spravoval. Robert Smetana si také do svého personálu prosadil od roku 1938 Rudolfa Michalíka (1901-1993), který dostal na starost inventarizaci, katalogizaci, obrazovou dokumentaci olomouckých památek a stal se muzejním restaurátorem v nově zřícené muzejní restaurátorské dílně.³⁸ Restaurátorské práce byly v muzeu zoufale potřebné, jelikož nevhodnými podmínkami, jak na radnici, tak i v domě na Purkrabské ulici, díla velice trpěla a řada z nich potřebovala více než urgentní zásah.

30. ledna 1943 byla vyhlášena totální válka, což znamenalo, že se vše podřizovalo potřebám na frontě. V únoru bylo rozpuštěno kuratorium a povolávací rozkaz dostal Rudolf

---

³⁵ Marta Perůtková – Marek Perůtka, *Protektorátní výstava Tisíciletá Olomouc*, in: Martin Elbel – Ondřej Jakubec (ed.), *Olomoucké baroko I. Proměny ambicí jednoho města* (kat. výst.), Olomouc 2010, s. 356.

³⁶ Doláková, *Příspěvek k činnosti Roberta Smetany* (pozn. 11), s. 128.

³⁷ Doláková, *Robert Smetana a jeho působení v oblasti muzejnictví a památkové péče* (pozn. 10), s. 39.

³⁸ Zatloukal, *Sbírání a vystavování výtvarného umění na Olomoucku – Muzeum hlavního města* (pozn. 33), s. 64.

Michalík. Do Olomouce se již nikdy nevrátil. V této době se naplno rozběhly plány na přesun muzeálií do většího bezpečí před bombovými útoky. Robert Smetana vytvořil dva vázané sešity se záznamy o úkrytech a sbírkách, které v nich byly uloženy. Jako úkryty sloužily sklepní části přímo pod muzeem, zámecké prostory v Náměšti na Hané a hradě Bouzov nebo statky a pevnůstka v Radíkově. Část, která zůstala v muzeu, se přestěhovala do přízemí a pro exponáty byly vytvořeny také speciální bedny.³⁹

V roce 1944 byly do muzejní galerie přesunuty sbírky zrušených německých spolků (např. *Gesellschaft der Kunstfreunde in Olmütz*). Smetana také aktivně spolupracoval s dalšími olomouckými uměleckými institucemi – např. *Klub přátel umění* dostával zápůjčky od olomouckého muzea a uvažovalo se o spolupráci na krátkodobých výstavách.⁴⁰ Přibližování fronty zapříčinilo zastavení veškerých aktivit, které nesouvisely se snahou zachránit Německo. To znamenalo zavření všech kulturních institucí včetně muzeí a galerií.⁴¹

Ke konci válečných let se Robert Smetana snažil o zachování co největšího počtu uměleckých děl, i kdyby se mělo jednat pouze o odlitky nebo fotografie.⁴² Jeden z nejobtížnějších úkolů představovalo odlití částí sloupu Nejsvětější Trojice. Tento delikátní úkol okomentoval následovně: „*Prof. Kuhn mi odpověděl po krátké rozvaze, že tedy dobře, že se mi ukládá, abych zařídil odlití všech plastik na tomto sousoší a uložil formy v některém z našich úkrytů na venkově mimo Olomouc...a jestliže se mi to nepodaří, že budu předán koncentračnímu táboru*“ [...] Ukončil tím poradu a

---

³⁹ Doláková, *Robert Smetana a jeho působení v oblasti muzejnictví a památkové péče* (pozn. 10), s. 90-94.

⁴⁰ Zatloukal, *Sbírání a vystavování výtvarného umění na Olomoucku – Muzeum hlavního města* (pozn. 33), s. 65.

⁴¹ Doláková, *Robert Smetana a jeho působení v oblasti muzejnictví a památkové péče* (pozn. 10), s. 94.

⁴² Doláková, *Příspěvek k činnosti Roberta Smetany* (pozn. 11), s. 131.

já si cestou z radnice uvědomoval, že německé lazarety nemají sádku ani na dlahy."⁴³

Olomouc byla v roce 1945 prohlášena za pevnost, což znamenalo boj prakticky o každou ulici. S tím samozřejmě souviselo větší nebezpečí destrukce města. Život v Olomouci v posledních válečných měsících utíchal. Lidé sporadicky dojížděli do práce, hodnotné osobní věci byly sbaleny a uloženy ve sklepech nebo úkrytech. Obchody byly zavřeny a pošta přestávala fungovat. Na konci dubna došlo k prvnímu z větších bombardování a 8. května 1945 armáda Sovětského svazu osvobodila Olomouc.⁴⁴

Přes četné problémy s prostorem, kterým předcházela neúspěšná výstavba domu umění nebo přestavba hotelu Tatra na budovu umění, nakonec městskému muzeu pod smetanovým vedením patřilo v roce 1945 celkem deset místností v domě na Purkrabské ulici. V poválečných letech vydal své zásadní dílo „*Průvodce památkami Olomouce*“, ke kterému získával materiál už za války na svých četných průzkumech a exkurzích po Olomouci a okolí.⁴⁵

4.3. Společnost přátel umění a Klub přátel umění

V 90. letech 19. století došlo k urbanistické proměně staré Olomouce. Reprodukce pořizovaných fotografií a maleb staré Olomouce se staly oblíbenými mezi veřejností a pomohly rozprout zájem o umění. Tyto snahy vyvrcholily založením *Společnosti přátel umění (Gesellschaft der Kunstfreunde in Olmütz)*.⁴⁶ K zájmu o umění dále přispěly organizační snahy umělců sdružovat se do kulturních organizací. Prvním typem

---

⁴³ Viz. Perůtková – Perůtka (pozn. 35), s. 358.

⁴⁴ Doláková, *Robert Smetana a jeho působení v oblasti muzejnictví a památkové péče* (pozn. 10), s. 99.

⁴⁵ Doláková, *Příspěvek k činnosti Roberta Smetany* (pozn. 11), s. 121-134.

⁴⁶ Zatloukal, *Sbírání a vystavování výtvarného umění na Olomoucku – Gründerská léta* (pozn. 27), s. 47-48.

organizací byly se širšími národnostními ambicemi, které podporovaly rozvoj výstavní činnosti a propagaci uměleckých hodnot. Druhý typ představovali jedinci stejné generace nebo s názorově podobným smýšlením. Třetí typ organizací vznikal díky výstavám generačně a názorově spřízněných umělců a nakonec čtvrtý typ inklinoval k určitému místu.⁴⁷

Společnost přátel umění vznikla 4. března 1900 (oficiálně od 16. března) v budově bývalého německého kasina v dnešní Riegrově ulici. Stalo se tak z iniciativy hrstky uměleckých nadšenců německé národnosti. Za hlavní cíl si stanovila „*péči o smysl pro umění a podporu výtvarného umění*“. Velký důraz kladla na frekventovanou a různorodou výstavní činnost, přednášky, exkurze za uměním a také se snažila o vybudování Domu umění. Zakladateli se stal ředitel německého gymnázia Emil Seyss, advokát a sběratel umění Albrecht Blumenzweig, arcivévoda Evžen, kníže Jan II. z Lichtenštejnu, starosta Karl Brandhuber nebo Otto a Robert Primavesiovi a Eduard a Victor Hamburgerovi.⁴⁸ Mezi nejznámější členy patřili Emil Moser, Emil Pirchan, Hugo Charlemont, Karel M. Thum a další. Zahajovací výstava v květnu 1900 obsahující 413 obrazů a grafických listů sklidila velký úspěch. Objevila se zde i díla umělců české národnosti jako byl například Edmund Žižka. Ještě ve stejném roce výstava uspořádaná *Ústavem hraběte Pöttinga* představila díla předních českých malířů a v dalších letech podobně laděné výstavy pokračovaly. Ústav se věnoval především národnostním aspektům kulturní sféry, což dokládá olomoucká výstava členů pražského Mánesa (1905) v sále na Ústřední čtvrti, výstava slovenských malířů z roku 1905, výstava z roku 1903, která se zaměřila směrem k regionálnímu umění, nebo „*Moravští umělci současné doby*“ z roku 1904. Své výsadní postavení si

---

⁴⁷ Maliva, *Glosy* (pozn. 4), s. 99-109.

⁴⁸ Zatloukal, *Sbírání a vystavování výtvarného umění na Olomoucku – Gründerská léta* (pozn. 27), s. 47-49.

společnost udržela až do vzniku *Klubu přátel umění*, poté se začala soustředit pouze na německé kulturní umění.⁴⁹

Vedle *Společnosti přátel umění* a KPU v Olomouci existovala od roku 1922 regionální sekce uměleckého spolku *Metznerbundu*. Iniciátorem vzniku se stal olomoucký grafik Rudolf Mather (1891-1975). Už v polovině 20. let se spojil s *Gesellschaft (Společností přátel umění)*.

K nejvýznamnějším mecenášům umění patřila rodina Primavesi a Egelmannů. Mezi přátele Primavesiů patřil například Gustav Klimt, Josef Hoffmann nebo Anton Hanák. Jejich olomoucká vila představovala jeden z nejzářivějších hmotných dokladů základních myšlenek doznívající secese ve spojení se střeoevropskou modernou. Jak již bylo dříve zmíněno, podíleli se také na založení *Společnosti přátel umění* a hojně podporovali také výstavní činnost - 1900 výstava Emila Orlika a Maxe Klingera, v roce 1909 Hugo Barra a další. Neméně slavné přátele si ve své blízkosti udržovala i sourozenecká trojice Paul, Peter a Anna Eggelmannovi. K jejich okruhu patřil například Adolf Loss, skladatel Egon Kornauth, spisovatel a dramatik Max Zweigh nebo filozof Ludwig Wittgenstein.

Avantgardní tendence v Olomouci zastupovali například fotografové Karel Kašpařík, Otokar Lenhart, architekti Paul Engelmann, Lubomír Šlapeta nebo grafické práce od Rudolfa Mathera.⁵⁰

Klub přátel umění vznikl 5. října 1918 poté, co byly oficiálně zpřetrhány československé vazby na Habsburskou říši a Vídeň. Částečně navázal na snahy *Společnosti přátel umění* a hledal inspiraci u brněnského KPU. Pořádal výstavy, přednášky a zájezdy, vydával tiskoviny a snažil se o vybudování galerie a Domu umění. Soustředil se především na moravské lokální umělce, což z něj vytvořilo jakousi odnož hodonínského *SVUM*.

---

⁴⁹ Maliva, *Glosy* (pozn. 4), s. 99-109.

⁵⁰ Pavel Zatloukal, *Sbírání a vystavování výtvarného umění na Olomoucku – Primavesi*, in: Pavel Zatloukal (ed.), *Muzeum umění Olomouc 1951-2011*, Olomouc 2012, s. 50-56.

Klub vystavoval i obrazy Františka Bílka, Aloise Kalvody, Václava Radimského nebo brněnského spolku Aleš, pražského Hollara, *Jednoty výtvarných umělců* atd. Úspěch přinesla KPU *Výstava mladých výtvarníků z Moravy* (1927), která do jisté míry odstranila tehdejší generační problémy klubu.

Mezi starší generaci, která tvořila v olomouckém prostředí, patřila grafička Lili Godlová-Brandhuberová (1875-1953), Hugo Baar (1873-1912), Stanislav Lolek (1873-1936), Jindřich Lenhart (1878-1955) nebo olomoučtí rodáci Adolf Holzel (1853-1935) a Mořic Černil (1859-1933). Mladší generaci zastupoval Oskar Heller (1870-1938), Marta Rožánková-Drábková (1882-1958), František Rek (1883-1952), Václav Janoušek (1883-1931), Emil Kopřiva (1885-1938) a Julius Pelikán (1887-1969)⁵¹

Klub vystavoval v zadním traktu Edelmanna paláce, lázeňském pavilonu ve Smetanových sadech, některých školách, výkladních skříních obchodů a v neposlední řadě v *Uměleckém salonu* manželů Drábkových. 28. dubna 1928 přenechal *Klubu přátel umění* část své kanovnické rezidence v Křížkovské ulici prelát Max Mayer-Ahrdorff zatímco snahy o vybudování vlastních výstavních prostor časem vzaly za své. Vedle pomoci od olomouckého muzea tvořila podstatnou část expozic zápůjčky z *Českomoravské zemské galerie*, dnešní *Národní galerie* v Praze.

4.4. Skupina olomouckých výtvarníků

Olomoucká výtvarná scéna stála vždy ve stínu Brna, Ostravy a Hodonína, což do částečné míry způsobila i její rozpolcenost. Jan Čechák, člen vedení *Klubu přátel umění*, v roce 1931 označil soudobé moderní umění za paumění. Už o rok později se změnilo vedení a směr klubu. Výsledkem byl méně tradicionalistní a staromódní klub. Toto samozřejmě probudilo spory mezi staršími a mladšími členy klubu, které částečně

---

⁵¹ Maliva, Vznik, vývoj a činnost olomouckého Klubu přátel umění (pozn. 5).

vyřešila dohoda z roku 1934. Nestalo se tak na dlouho. Generační spory a nejednotné názory vyvrcholily v zimě roku 1936 během vánoční výstavy ve spor týkající se děl dlouhodobého člena KPU Jindřicha Lenharta (1880-1955).⁵²

Následně vznikla z iniciativy Lenhartova syna Karla *Skupina olomouckých výtvarníků* (4. dubna 1937). I přes neshody nikdy SOV nestála v opozici ke KPU. Z důvodu pozdního vzniku se skupina přikláněla k tradičnějším výtvarným formám. Postrádala větší výtvarné authority, proto mezi sebe přijali osobnosti jako: Jindřich Lenhart ((1880-1955), Marta Rožánková-Drábková (1882-1958), Karel Homola (1897-1972), Alois Kučera (1905-1962) a Antonín Procházka (1882-1945). O dobrých vztazích s SVU Brno nesvědčilo pouze členství Antonína Procházky, ale prvním předsedou SOV se stal další člen SVU Brno, Aljo Beran (1907-1990), který do skupiny přinesl mladistvý a svěží nádech. Vedle konzervativnějšího KPU si členové SOV dobře uvědomovali, že vyrostli v jiném prostředí a to odráželo styl jejich tvorby. Vše vyplývá už z úvodních slov předsedy skupiny pronesených na zahajovací schůzi: „*Půjde nám...vždy o cesty hledačské a průbojně, o dobré a poctivé současné umění - o umění živé.*“. I tak neměla začátek působení skupina jednoduchý, protože olomoucké publikum nebylo zcela výtvarně připraveno a neměla ani podporu v jiných kulturních odvětvích. Mezi jisté předobrazy, kterým směrem se styl SOV i SVU Brno bude ubírat, může sloužit tvorba Aloise Kučery, který vyznával prvky expresionismu, poetické imaginace, geometrismu a surrealismu. Dalším blízkým zdrojem inspirace byl František Hřivna (1905-1967), člen SVU Brno a Alše. S příchodem března 1939 se SOV jako avantgardní skupina dostala do krize, ale měla na své straně i několik výhod. Žádný z jejich členů nebyl židovského původu a členem se stal Němec Rudolf Michalik,

---

⁵² Zatloukal, Sbírání a vystavování výtvarného umění na Olomoucku – Muzeum hlavního města (pozn. 33), s. 57-62.

člověk protifašistického smýšlení, ale stále Němec. Také byla částečně omezená činnost *SVUM*.⁵³

Pomalu ale jistě celá olomoucká výtvarná scéna zažila prudký rozvoj a mohla se začít považovat za rovnou Brnu, Ostravě i Hodonínu. Během protektorátních let zažívala skupina období popularity. Na druhou stranu se nebezpečně blížila k regionalistické a tradicionalistické protektorátní ideologii, což vyvrcholilo vydáním sborníku *Mladé umění na Hané* v roce 1942 teoretikem Jaroslavem Pacákem (1902–1974).⁵⁴

V úvodní kapitole se definují hlavní cíle skupiny. V kapitole „*Příčiny a vývoj soudobého umění*“ se rozebírá nezdravé lpění na starých estetických normách a snaze o udržení kroku se současnými sociologickými konvencemi, což svědčilo o zdravém vývoji umění. Členové se také zasazovali o široký záběr druhů umění, který celkově pozvedává umělecké hodnoty kraje. Na příkladech Mikoláše Alše a Jana Preislera se zdůrazňují vazby na svůj domov a krajinu, které jdou dokonce i mimo umělcovo přímé vědomí. Inspirační prvky česká výtvarná kultura hledala v klasickém novodobém umění Josefa Mánesa a lyrické citovosti Antonína Chittussiho. Nové způsoby světové umělecké tvorby získaly oporu ve vzniku nových filozofických proudů v 19. století. Umění dle autora pracuje na principu subjektivnosti až expresionismu a za důležitý se považuje instinkt okamžiku. Projevují se snahy o prozkoumání základů umění až k jeho funkčnosti. Tyto tendence mohou vést až ke krajnímu individualismu a posléze až k anarchii. Konec 19. a první polovina 20. století se autorům jeví spíše jako most mezi končící a začínající epochou. První zájmy o Hanou jsou spojeny s působením středoškolských učitelů kreslení. Až okolo roku 1910 se formuje první výtvarnická generace zastupovaná Oldřichem Lasákem, Hilarem Václavkou, Františkem Hoplíčkem,

---

⁵³ Maliva, *Glosy* (pozn. 4), s. 113-115.

⁵⁴ Zatloukal, *Sbírání a vystavování výtvarného umění na Olomoucku – Muzeum hlavního města* (pozn. 33), s. 60-65.

Juliem Pelikánem a Petrem Pištělkou. Poté se začaly formovat i kluby, jako byl prostějovský Reysek (1933). Jan Evangelista Koula v kapitole „*Poslání architektovo*“ definuje architekturu jako vůdčí myšlenku a řeší spojení a boj architektury se sochařstvím a malířstvím. Položil také zajímavou otázku, jestli by do uměleckého celku neměly patřit i takové druhy umění, které ještě v této době nejsou považovány za umění.

Samotnou skupinou se zabývá kapitola „*Pět let skupiny olomouckých výtvarníků*“ sepsaná Stanislavem Křupkou. Vyzdvihuje zejména tvorbu Karla Wellnera, Jindřicha Havlíčka a Jindřicha Lenharta.⁵⁵

O organizaci skupiny se starali velice schopní Antonín Hlava a Karel Ditrich. Antonín Hlava se zasloužil o pronájem místností v *Národní kavárně* v Praze. K prodejním účelům se získal tzv. *Prombergův salón* na dnešním Horním náměstí i *Moučkův salón* v *Národním domě*. Po konci 2. světové války se skupina snažila přizpůsobit nové době a pomáhat obnově výtvarné kultury. V roce 1948 přijala jméno *Skupina moravských výtvarníků (SMV)* a o rok později se předsedou skupiny stal malíř Alois Kučera. V roce 1951 došlo k vytvoření *Svazu československých výtvarných umělců*, což znamenalo zánik *SMV* jako spolku.⁵⁶

4.5. Olomoucká výstavní činnost

Na rozdíl od dosavadního rázu výstavní činnosti měla nová protektorátní vláda naprosto jinou představu o směru, kterým by se olomoucká umělecká scéna a vlastně i celá Olomouc měla ubírat. Byla vyčítána přílišná svoboda, liberalismus a neúcta k historickým kořenům města a naopak se silně prosazoval důraz

---

⁵⁵ Viz Pacák (pozn. 7).

⁵⁶ Maliva, *Glosy* (pozn. 4), s. 115-117.

na historickou kontinuitu a německý charakter staré olomoucké kultury.⁵⁷

Přínosný přehled o předválečné a částečně i válečné výstavní činnosti *Skupiny olomouckých výtvarníků* přináší kapitola „*Pět let skupiny Olomouckých výtvarníků*“ v publikaci *Mladé umění na Hané*. V kapitole se uvádí, že pod záštitou KPU a poté od roku 1935 ve vlastních prostorách na Mořickém náměstí se uspořádalo kolem stovky výstav. V roce 1934 proběhla za doprovodu recitací, zpěvu a hudby vernisáž *Skupiny výtvarných umělců v Olomouci* ve složení: Marie Bartoňková (1908-1993), Aljo Beran (1907-1990), Josef Gabriel (1902-1970), Karel Homola (1897-1972), Alois Kučera (1905-1962) a Karel Lenhart (1904-1978). Ještě výrazněji se umělci projeví na výstavě v září 1935, kde se ke skupině přidali František Hřivna (1905-1967), Karel Svolinský (1896-1986) nebo Jaromír Šolc (1911-1987). Jméno skupiny bylo dokonce uvedeno v katalogu výstavy. Nevýhoda spočívala v tom, že mnoho členů žilo mimo Olomoucko. Na druhou stranu tyto podmínky napomáhaly propagaci skupiny. Jako celek vystavovala poprvé na vánoční výstavě KPU v roce 1937, výstava v roce 1938 už vzbudila zájem i pražského tisku.⁵⁸

1939

Počátkem roku 1939 Robert Smetana plánoval ve spolupráci s *Klubem přátel umění* uspořádat výstavu obrazových přírůstků městského muzea z let 1936-1938. Součástí měla být nedávno restaurovaná díla společně s bohatou fotografickou dokumentací, která by publiku přiblížila samotný proces restaurování. Důvod, proč se výstava nakonec nekonala, zůstává nevysvětlen.⁵⁹

---

⁵⁷ Pavel Zatloukal, *Sbírání a vystavování výtvarného umění na Olomoucku – Tisíciletá Olomouc*, in: Pavel Zatloukal (ed.), *Muzeum umění Olomouc 1951-2011*, Olomouc 2012, s. 64.

⁵⁸ Viz Pacák (pozn. 7), s. 11-12.

⁵⁹ Doláková, *Robert Smetana a jeho působení v oblasti muzejnictví a památkové péče* (pozn. 10), s. 66.

V první polovině roku 1939 (2. března – 12. března) byla uctěna památka Karla Čapka výstavou památek a díla tohoto význačného autora. Výstava, umístěná do místností *Vlasteneckého spolku muzejního*, se z drtivé většiny skládala z exponátů Čapkovy výstavy v Topičově salonu.⁶⁰

Na přelomu února a března 1939 probíhala výstava „*Itálie v díle československých umělců*“ v pavilonu výtvarných umělců na Uršulinské ulici. „*Najdeme tu krásné oleje Šimonovy, Obrovského, Nejedlého, Procházky, Slavíčka Jana, Strettiho Viktora a Aug. Zeyera, akvarely Hofmanovy, Koblihovy (i kresby), Zeyerovy, lepty, kresby a dřevoryty našich nejlepších výtvarníků, z nichž neúplně je dlužno jmenovati Alexu, Fialu, Šimona, Švabinského aj.*“⁶¹

KPU otevřel 5. března výstavu ostravských a slezských výtvarných malířů Dvorského, Sládka, Kristina, Salichové a sochaře Handzla.⁶² Výstavu zahájil R. Dohnal a profesor O. Králík představil práce vystavujících. Výstava nebyla zpočátku instalována kompletně. Asi po týdnu byla doplněna Kristinova díla.⁶³

V průběhu května 1939 vystavovala SOV v pavilonu ve Smetanových sadech. Jednalo se o výroční přehlídku děl skupiny, kde se poprvé jako členové představili Antonín a Linka Procházkoví. I přesto, že výstava patřila mezi kvalitní, uškodila jí absence některých členů, kteří v té době vystavovali ve Zlíně. Vedle Procházkových je možné zmínit A. Berana, F. Hřivnu, R. Michalika, F. Dobravu, J. Gabriela, J. Havlíčka a další.⁶⁴

Od 3. prosince 1939 se velkou akcí na podporu umění a umělců stala výstava „*Národ svým umělcům*“. Tuto hromadnou akci sdružovalo pod záštitou Národního souručenství 23 výstav v 18

---

⁶⁰ Výstava Karla Čapka, *Lidové noviny XLVII*, 1939, č. 109, 1. 3., s. 7.

⁶¹ A. S., Výstava Itálie v díle česko-slovenským umělců, *Našinec LXXV*, 1939, č. 50, 1. 3., s. 3.

⁶² *Našinec LXXV*, 1939, č. 51, 2. 3., s. 3.

⁶³ *Našinec LXXV*, 1939, č. 58, 10. 3., s. 3.

⁶⁴ auer [Augustin Uher], Výstava Skupiny olomouckých výtvarníků, *Našinec LXXV*, 1939, č. 114, 18. 5., s. 5.

městech. 6 výstav se konalo v Praze a mezi další města se přidalo Brno, Benešov, Plzeň, Strakonice, České Budějovice, Tábor, Pardubice, Hradec Králové, Litomyšl, Mladá Boleslav, Louny, Olomouc, Moravská Ostrava, Uherské Hradiště, Hodonín a Třebíč. Výstavu navštívilo 2077 návštěvníků.⁶⁵ Souběžně probíhala přehlídka literární tvorby „Měsíc české knihy“ v bývalém sále ČOB v Sokolské ulici. Výstava představovala literární díla autorů, kteří měli určité spojení s olomouckým krajem. Doprovázely ji i návrhy obálek.⁶⁶

1940

17. března 1940 byla zahájena v KPU výstava 94 kreseb, akvarelů, kvašů a skic. Trvala do 31. března 1940 a uvedl ji Dr. Oldřich Králík.⁶⁷

Do výstavních sálů KPU zavítalo od 7. do 29. dubna 1940 *Sdružení výtvarných umělců moravských* v Hodoníně. Výstavu obrazů a soch zahájil J. Pelikán a předseda SVUM L. Dohnal.⁶⁸ Svá díla zde měl V. Držkovic, R. Havelka, F. Hoplíček, J. Pelikán a další. *Našinec* výstavu ohodnotil následovně:

*„Výstava dokazuje zřejmou převahu malířů. Nejzávažnější jsou - zdá se mi - čísla krajinářská, kde bylo vždy nejvlastnější pole impresionismu. V zátiší, v němž se udál nejprudší výboj kubismu obojího ražení, je i na této konservativní výstavě impresionismus nejvíc překonán.“*⁶⁹

Jednou z větších výstavních akcí se od 10. května 1940 do 2. června 1940 stala výstava „*Matka - dítě - rodina*“. Výstavu zaštil *Klub přátel umění* a navštívit ji bylo možné v pavilonu Městských sadů. Zahájení ohlásil předseda KPU L. Dohnal a proslovu se ujal B. Vybíral. Výstava se mohla pyšnit

---

⁶⁵ Národ svým výtvarným umělcům, *Našinec LXXV*, 1939, č. 356, 9. 11., s. 3.

⁶⁶ jn, Příprava výstav v Olomouci, *Moravská orlice LXXVII*, 1939, č. 380, 1. 12., s. 4.

⁶⁷ Olomoučtí výtvarníci vystavují, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 65, 19. 3., s. 3.

⁶⁸ JŠ, Výstava SVUM v Olomouci zahájena, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 82, 9. 4., s. 3.

⁶⁹ auer [Augustin Uher], Výstava SVUM v Olomouci, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 89, 17. 4., s. 3.

svojí rozmanitostí umělců, kteří patřili k různým československým uměleckým spolkům. Nejčastěji ovšem byli zastoupeni umělci z Olomouce, Zlína a Prahy. Tématicky se soustředila na roli matky/ženy a dětí.⁷⁰ K vidění zde byla díla V. Beneše, V. Vrbové, manželů Procházkových, J. Čapka, V. Makovského a mnoha dalších.⁷¹

V červnu 1940 v pavilonu Smetanových sadů bylo možné shlédnout výstavu *Klubu českých fotografů* v zastoupení J. Baitler, P. V. Bleša, R. Kytka, M. Roháč. Fotografům se dostalo vcelku pěkného hodnocení. „*Mimo několik konvenčních obrázků, na nichž je chvályhodné jen poctivé zpracování, je výstava jako celek velmi pozoruhodná. Zvláště v oboru portrétu má mimořádnou úroveň.*“⁷²

Od 27. října do 10. listopadu 1940 uspořádala SOV soubornou výstavu svých dvou členů, Marie Bartoňkové a Bohumíra Dvorského. Zahajovací proslov přednesl František Lazecký. Bohumír Dvorský, původně knihař, vystudoval krajinomalbu na AVU v Praze. Během pobytu na Ostravsku v jeho díle převládaly průmyslové veduty a sociální kontext. Před 2. světovou válkou se přestěhoval do blízkosti Olomouce a jeho umělecký projev získal více na barevnosti. V roce 1940 vystavoval na benátském Bienále a v roce 1971 získal titul národní umělec.⁷³ Marie Bartoňková vystudovala UMPRUM u J. Mařatky. Ve 30. letech po cestě do Paříže pracovala ve státní keramické škole na Slovensku.⁷⁴

Alois Beran a Jindřich Lenhart obdrželi na začátku listopadu 1940 pozvání k účasti na výstavě *Sdružení výtvarníků v Obecním domě v Praze*.⁷⁵

---

⁷⁰ Významná umělecká výstava v Olomouci, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 105, 8. 5., s. 3.

⁷¹ auer [Augustin Uher], *Matka – dítě – rodina ve výtvarném umění* (K stejnojmenné výstavě v Olomouci), *Našinec LXXVI*, 1940, č. 111, 16. 5., s. 3.

⁷² Šs, *Výstava olomouckých fotografů*, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 135, 13. 6., s. 3.

⁷³ Josef Tomeš et. al., *Český biografický slovník XX. století: I. díl: A–J*, Praha 1999, s. 634.

⁷⁴ heslo Bartoňková Marie, in: Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců A–K*, Ostrava 1993, s. 39.

⁷⁵ d., *Olomoučtí výtvarníci vystavují v Praze*, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 237, 10. 10., s. 4.

Od 17. listopadu 1940 probíhala IV. členská výstava SOV. Zahajovací proslov přednesl A. Kutal, recitovaly se básně a o hudební doprovod se postaralo *Pěvecké sdružení Šestnáctka*. To, že si skupina začala tvořit vážené jméno mezi ostatními uměleckými spolky, svědčí článek hodnotící výstavu:

*„Sympatická skupina, která nepěstuje umělecké starousedlictví ani nehřeší divokým a koketně prázdným novotařením za každou cenu, se za vedení svého předsedy výrazného grafika a odhodlaně zkoušejícího všestranného malíře Alji Berana stává stále vážnější korporací uměleckou, obohacující přínosem co nejpríkladnějším náš kulturní dnešek a zítřek.“*⁷⁶

Výstava *„Národ svým umělcům“* se konala od 8. do 29. prosince 1940 v sálech na Mořickém náměstí v Olomouci. Do poroty zasedli Karel Lenhart, F. Hoplíček, J. Gabriel, J. Pelikán a za *Kulturní radu* A. A. Zahel. Během zahájení vystoupilo *Pěvecké sdružení Šestnáctka* a o proslov se postaral Leopold Peřich. Vedle už stálých jmen A. Beran, B. Dvorský, J. Gabriel, M. Rožánková a J. Lenhart, K. Lenhart nebo J. Šolc se představili i lokální umělci V. Mohans, F. Zálezský nebo J. Smítal.⁷⁷

1941

Klub přátel umění ve spolupráci s místním odborem *Ochrany matek a dětí* se rozhodli v únoru 1941 podpořit lidové umění. Výstava lidového umění se konala od 2. února přibližně do konce února 1941. Jednalo se o přehlídku lidových krojů (hanácké, horácké, slovácké a valašské), výšivek, maleb na skle a dřevě, lidové keramiky, malovaných kraslic a jiných druhů umění.⁷⁸ Výstavě se věnovala poměrně velká pozornost a sklídila velmi pochvalná hodnocení: *„Na výstavě lidového umění*

---

⁷⁶ K IV. členské výstavě Skupiny olomouckých výtvarníků, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 270, 17. 11., s. 4.

⁷⁷ er, Procházka olomouckou výstavou „Národ svým výtvarným umělcům“, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 301, 24. 12., s. 4.

⁷⁸ Velká přehlídka lidové dovednosti v Olomouci, *Našinec LXXVII*, 1941, č. 23, 28. 1., s. 4

budou některé skutečně unikátní kusy, jednak zapůjčené z museí, jednak ze soukromého majetku, ale budou tam i věci denní potřeby, které se stále ještě dnes vyrábějí a které si můžete za poměrně levný peníz opatřiti a eventuelně i na místě zakoupiti.". Bylo vzpomenuo, že už v roce 1885 se konala podobná kvalitní výstava lidových výšivek.⁷⁹

Pod záštitou KPU vystoupil SVU Aleš v Olomouci od 20. dubna přibližně do 6. května 1941. Svá díla vystavili A. A. Zahel, F. Podešva, V. Trefil, R. Březa, J. Znoj a další. „*Vystavuje 15 malířů a šest sochařů své vybrané práce, které jako celek representují průbojné moravské umění na české půdě. Mezi nejpozoruhodnější patří tu kompoziční práce Podešvovy, Lucie Klímové, zimní krajinky od Chrudimky od Sv. Havrlíka, zajímavé jsou i světelné problémy Věry Jičínské.*“⁸⁰

Od 11. do 25. května 1941 vystoupilo v místnostech KPU *Sdružení moravskoslezských výtvarníků* z Ostravy. Na zahájení promluvili předseda KPU Dohnal a předseda MSVU Josef Šrámek.⁸¹

15. června 1941 se otevřela souborná posmrtná výstava Jano Koehlera v místnostech KPU. Výstavu podpořil samotný arcibiskup Leopold Prečan. Ukončena byla 29. června 1941.⁸²

V roce 1941 byla plánována výstava k 50. výroční narození olomouckého grafika Rudolfa Mathera (1891–1975). Výstavu i monografii umělce připravoval Rudolf Michalik.⁸³ Rudolf Mather, grafik a malíř, působil jako profesor v Olomouci a poté v Moravské Třebové. Ve 20. letech patřil ke členům Metznerbundu.⁸⁴

---

⁷⁹ *Hlas lidu LVI*, 1941, č. 6, 8. 2., s. 3.

⁸⁰ Výstava pražského Alše v Olomouci, *Moravská orlice LXXIX*, 1941, č. 103, 3. 5., s. 3.

⁸¹ Moravskoslezští otevřeli výstavu v Olomouci, *Našinec LXXVII*, 1941, č. 111, 13. 5., s. 4.

⁸² Souborná výstava Jano Koehlera v Olomouci, *Našinec LXXVII*, 1941, č. 121, 13. 6., s. 7.

⁸³ SOKA (pozn. 9), karton 9.

⁸⁴ heslo Mather Rudolf, in: Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců L-Ž*, Ostrava 1993, s. 110.

Od 16. listopadu do 30. listopadu 1941 probíhala souborná výstava Aloise Berana a Karla Lenharta v místnostech KPU.⁸⁵ Alois Beran vystudoval architekturu a nějakou dobu působil jako učitel na středních školách. V Olomouci organizoval umělecký život a stal se v roce 1933 zakladatelem prostějovského spolku „Reysek“.⁸⁶ Karel Lenhart vystudoval UMPRUM pod vedením prof. Mařatky a AVU u prof. Kafky. Mimo SOV byl členem SVUM v Moravské Ostravě.⁸⁷

1942

Výstavní rok 1942 zahájila už klasicky celonárodní akce „Národ svým umělcům“.⁸⁸

V dubnu proběhla v místnostech Husova sboru netradiční výstava s názvem „Rozvoj kremace“. Uspořádal ji olomoucký odbor pražského spolku *Krematorium*. Byly zde k vidění fotografie, plastiky, obrazy, diagramy a také urny.⁸⁹

Od 19. dubna 1942 proběhla VI. členská výstava v Olomouci. Zahajovací proslov pronesl Jaroslav Pacák.⁹⁰

Souborná výstava Jindřicha Lenharta proběhla od 18. října 1942 v místnostech KPU v Olomouci.⁹¹ O stoupající popularitě svědčí následující článek: *„Před 31 lety byl mezi kritiky sváděn boj a v četných novinářských polemikách jedněmi - a těch bylo málo - označován jako nadějný a nevšední talent, jiní ho zase označovali natěračem, který prý nemůže vytvořit nic uměleckého. Dnes, po 31 letech, usvědčil mistr Lenhart pochybovače z falešného odhadu. Jeho obrazy jsou umístěny v nejpřednějších našich galeriích a jeho jméno má zvuk*

---

⁸⁵ jn., *Kulturní drobnosti, Moravská orlice LXXIX*, 1941, č. 269, 14. 11., s. 4.

⁸⁶ heslo Beran Alois, viz. Toman, A-K (pozn. 74), s. 57.

⁸⁷ heslo Lenhart Karel, viz. Toman L-Ž (pozn. 84), s. 22.

⁸⁸ vj, *Výtvarnická přehlídka v Olomouci, Lidové noviny L*, 1942, č. 3, 3. 1., s. 7.

⁸⁹ f., *Výstava „Rozvoj kremace“ v Olomouci, Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 80, 4. 4., s. 3.

⁹⁰ of., *Výstava moravských výtvarníků, Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 85, 10. 4., s. 3.

⁹¹ of., *Olomoucké výstavy, Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 241, 10. 10., s. 3.

rázovitého umělce.“.⁹² Jindřich Lenhart se vyučil u V. Březiny, několika kurzech na UMPRUM a Vídni. Procestoval velkou část Evropy, ale blízká se mu nakonec stala Olomouc a okolí.⁹³

20. září 1942 byl otevřen na tehdejším náměstí Adolfa Hitlera (dnešní Horní náměstí) Prombergův salon umění. Slavnostní otevření proběhlo formou výstavy originálů, plastik a grafiky[2]. Výstava se od 18. října 1942 na pár dní zavřela, aby díla mohla být obměněna. Druhá část trvala od 1. listopadu do 22. listopadu 1942.⁹⁴ Od 29. listopadu 1942 Prombergův salon představil III. (vánoční) výstavu opět složenou z originálů, plastik a grafiky[3].⁹⁵

V prosinci 1942 vystavovali v domě na Mořickém náměstí severomoravští umělci. Výstavu zahájil Rudolf Michalík. Moravská orlice překvapivě otiskla velmi propagandisticky laděnou recenzi, která obdivovala zejména portrét Adolfa Hitlera od Williho Zlamala.⁹⁶

1943

Výstavní rok 1943 byl zahájen v pompézním stylu. V Olomouci se velice prestižní záležitostí doby stala výstava „Tisíciletá Olomouc“[5] uspořádána z velké části v „Publikačním“ sále v prvním patře severního křídla olomoucké radnice. Na zvláštní přání vrchního starosty Julia Schreittera (1897–1966) se konala v rámci poměrně běžných protektorátních tzv. „Kulturwochen“ (Kulturní týdny), které sloužily k propagandě německého historického vlivu na Olomouc a měly ukázat požadovaný směr, kterým se má Olomouc ubírat. Tedy k Říši. Ta si kladla za svůj úkol od odtržení v roce 1918 znovu začlenit české země nazpět k Německu, kam podle mínění

---

⁹² d., Mistr Lenhart poráží kritiku, *Moravská orlice LXXXI*, 1943, č. 37, 14. 2., s. 5.

⁹³ heslo Lenhart Jindřich, viz. Toman, *L-Ž* (pozn. 84) s. 21.

⁹⁴ SOKa (pozn. 9), pozvánka k výstavě.

⁹⁵ *Ibidem*

⁹⁶ of., Výstava severomoravských umělců v Olomouci, *Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 293, 10. 12., s. 3.

Němců vždy patřily. Výstava probíhala v období od 9. do 23. ledna 1943.⁹⁷ Slavnostní zahájení lednových *Kulturních dnů* odstartoval slavnostní pochod z *Loherina* od Richarda Wargnera (1813–1883). Následovaly proslovy, přednášky „*Čechy a Morava jako vlast spisovné němčiny*“ a „*Znetvoření města*“ a komentovaná prohlídka výstavy *Krásné město*. Úvodní přednášku na téma *Barokní umění v Olomouci a na Moravě* přednesl Edmund Wilhelm Braun. Obecenstvu představil barokní umělecké osobnosti a zdůraznil, že „*nastal čas pro důkladné a svobodné zkoumání česko-moravského baroka.*“

Kurátorem se stal Robert Smetana, ale oficiálně výstavu zaštitil muzejní komisař Protektorátu Čechy a Morava a současně ředitel Slezského muzea v Opavě Edmund Wilhelm Braun (1870–1957). Pořadatelé výstavy mohli disponovat s neomezeným rozpočtem a k výstavním účelům byl připraven i slavnostní sál radnice. Soustředila na prezentaci dějin Olomouce od pravěku do 1. pol. 19. století se zaměřením na období baroka. Do výstavního cyklu *Tisíciletá Olomouc* vedle expozice Roberta Smetany a E. W. Brauna patřila i zajímavá výstava *Krásné město* uspořádaná v redutním sále. Obsahovala návrhy památkové rehabilitace tzv. *staré Olomouce*. Třetí část výstavy představovala grafika s motivy ze staré Olomouce od Rudolfa Mathera.⁹⁸ „*Vystavené četné práce dokazují vysokou úroveň nejen autora samotného, ale i dokonalost německého grafického umění. Mather vystavuje dřevoryty a lepty.*“⁹⁹

Výstava vzdávala hold Olomouci prostřednictvím tematických oblastí. Počátky reprezentovaly archeologické nálezy, kam se Robertovi Smetanovi podařilo zařadit i doklady o našich slovanských počátcích. Středověkou architekturu zastupovaly architektonické odlitky i skutečné fragmenty z dómu sv. Václava nebo půdorys a fotografie kostela sv. Mořice. Mimo

---

⁹⁷ Doláková, *Robert Smetana a jeho působení v oblasti muzejnictví a památkové* (pozn. 10), s. 91.

⁹⁸ Viz. Perůtková – Perůtka (pozn. 35) s. 352-355.

⁹⁹ d.-, První kulturní týden v Olomouci, *Moravská orlice LXXXI*, 1943, č. 15, 20. 1., s. 4.

příklady architektury bylo možné vidět umění pozdní gotiky (zastoupené reliéfem *Smrti Panny Marie* nebo deskou *Ukřižování z Rajhradského oltáře*), knihu městských práv písaře Mikuláše Fénixe, městskou knihu Václava z Jihlavy, kopii olomoucké veduty z roku 1674 a bohaté příklady řemesel. Barokní období reprezentoval dřevěný polychromovaný model sloupu Nejsvětější Trojice z roku 1738 (pro výstavu restaurovaný Rudolfem Michalíkem) a zástup umělců, kteří v této době zásadně ovlivnili vzhled města: Jan Kryštof Handke (1694–1774), Filip Sattler (1695–1738, Josef Winterhalder st. (1702–1769), Ondřej Zahner (?1709–1752) a další. Nebyla opomenuta ani Korunní pevnost a zdůraznění Olomouce jako univerzitního města a sídla biskupů. Zastoupení měla i hudební tvorba v podobě kompozic arcibiskupa Rudolfa Jana kardinála Habsburského (1788–1831) nebo autografy skladeb Wolfganga Amadea Mozarta (1756–1791) a Ludwiga van Beethovena (1770–1827). V neposlední řadě se divák mohl seznámit se současným uměním, objevy a dokumentací. Jakousi pomyslnou tečku představovala v radničním sále romanticky historizující malířská výzdoba s kryptoportéty protagonistů z rukou vídeňského akademika Charlese Wildy (1854–1907). Kromě dobových fotografií existuje z průběhu výstavy poměrně obsáhlý katalog[4].¹⁰⁰

Výstava se skládala z předmětů městského muzea, městského archivu a knihovny, Muzea VSMO, *Městského zemského muzea* v Brně a *Slezského muzea* v Opavě. Olomoucký tisk ohodnotil tuto výstavu velmi kladně. „*U výstavy je nutno vyzvednouti, že není přeplněna, nýbrž že každý dokument, vystavený předmět či obraz nebo jiné umělecké věci jsou umístěny tak, že celá výstava působí jako souvislý celek, odpovídající svému názvu.*“.

Výstava „*Tisíciletá Olomouc*“ sloužila jako výsledek umělecko-historických průzkumů a evidence, které Robert Smetana

---

¹⁰⁰ Viz. Perůtková – Perůtka (pozn. 35), s. 352–358.

se svými pracovníky v rámci památkové péče prováděli od roku 1936.¹⁰¹

Souběžně s *Tisíciletou Olomoucí* se konala prezentace děl pražských členů *Jednoty výtvarných umělců* O. Berákové-Vetché a B. Horálka v Prombergově salonu. „Beráková-Vetchá vystavuje v různém technickém provedení krajin, zátiší a figurální motivy moravského Slovácka. Horálek květinová zátiší a několik krajin. Oba mladí průbojní umělci, známí z četných výstav v Praze, se představili v Olomouci poprvé.“¹⁰²

Od 7. do 28. února 1943 proběhl další ročník z cyklu výstav „*Národ svým umělcům*“.¹⁰³

Výstava kreseb, náčrtů, akvarelů, temper a plastiky členů *Skupiny olomouckých výtvarníků* s názvem „*Od inspirace k dílu*“ [6] se konala od 4. do 26. dubna 1943. Jak už samotný název výstavy napovídá, jejím úkolem bylo ukázat umělcovu cestu od prvotní myšlenky až k hotovému dílu. Výstavy se účastnili za malíře A. Beran, B. Čížek, B. Dvorský, J. Gabriel, K. Homola, L. Horáková, F. Hřivna, A. Kučera, J. Lenhart, S. Menšík, J. Pacák, A. Podzemná, A. Procházka, M. Rožánková, K. Svolinský, M. Svolinská, F. Šnajdr, F. Zálezský, za sochaře R. Doležal, J. Havlíček, K. Lenhart, V. Hořínek, V. Navrátil, J. Šolc, L. Vlodek a za architektky A. Drábek, F. Novák, L. Šlapeta.¹⁰⁴ „*Jako celek výstava SOV je jednou z nejlepších, kterými se nám skupina představila. Na výstavě leží zvláštní kouzlo, které je vlastní všem náčrtům ať už na papíře či v hlíně jako jsou toho dokladem skizy V. Navrátila aj. Šolce. Je to kouzlo prvního pohledu, které opájí svou bezprostředností, avšak také obluzuje.*“¹⁰⁵

---

¹⁰¹ Markéta Doláková, *Robert Smetana a jeho působení v oblasti muzejnictví a památkové* (pozn. 10), s. 91-94.

¹⁰² d.-, První kulturní týden v Olomouci, *Moravská orlice* LXXXI, 1943, č. 15, 20. 1., s. 4.

¹⁰³ SOkA (pozn. 9), karton 10.

¹⁰⁴ *Výstava kreseb, náčrtů, akvarelů, temper a plastiky členů Skupiny Olomouckých výtvarníků, „Od inspirace k dílu“* (kat. výst.), výstavní místnosti KPU v Olomouci 1943.

¹⁰⁵ kas, Dveře do duševní dílny umělcovy, *Moravská orlice* LXXXI, 1943, č. 85, 11. 4., s. 5.

Čtyři umělci proti sobě stáli v září 1943 v Prombergově salónu. Šlo o malíře Josefa Hapku, Bedřicha Saňu, Stanislava Krátkého a sochaře Stanislava Hlobila. *„Nejsou si podobní ani hodnotou výtvarného projevu, ani methodou vyjádření. Nejdou – třebaže se nám to v úvodu katalogu tvrdí – ani po téže cestě, ba ani za týmž cílem. Jediným jejich spojivem je s nad příslušnost k témuž spolku a pak patrně věk, jinak se liší od sebe temperamentem, postojem k objektu, způsobem, jak kladou a volí barvy, zkrátka téměř vším, co spoluvytváří malíře.“*¹⁰⁶

Od 12. září do 25. září 1943 proběhla výstava Aloise Kučery pod záštitou KPU.¹⁰⁷ Alois Kučera se narodil v roce 1905 v Litovli. V Praze chvíli studoval architekturu, ale přešel na UMPRUM k V. H. Brunnerovi. Také působil jako profesor na olomouckém gymnáziu.¹⁰⁸

V říjnu v Prombergově salonu vystoupili členové hodonínského *Sdružení výtvarných umělců moravských* Jan Jílek, Oldřich Zezula a Ferda Štábl.¹⁰⁹

V období 21. listopadu do 5. prosince 1943 se samostatně představil Jindřich Lenhart se 66 díly. B. S. Urban v katalogu stručně hodnotí Lenhartovu uměleckou cestu a vyjadřuje se k samotné výstavě: *„Také současná výstava je toho důkazem. Shromažďuje Lenhartovy krajinářské práce většinou z nedávné doby, motivicky prosté, podepřené jasným výtvarným názorem, obrazy které jsou dokladem umělce zájmu o neromantickou, jednoduchou krajinu, oživenou přehoušlí chudých domků na pokraji města.“*¹¹⁰

Od 13. června 1943 se v prostorách KPU vystavovaly žákovské práce z kreslení a umělecké výchovy.¹¹¹

---

¹⁰⁶ jč [Josef Čapek], Čtyři mladí výtvarníci vystavují, *Lidové noviny LI*, 1943, č. 249, 11. 9., s. 4.

¹⁰⁷ SOKa (pozn. 9), karton 10.

¹⁰⁸ heslo Kučera Alois, Toman, *A-K* (pozn. 74), s. 586.

¹⁰⁹ jč [Josef Čapek], Tři mladí moravští výtvarníci, *Lidové noviny LI*, 1943, č. 297, 29. 10., s. 4.

¹¹⁰ *Katalog souborné výstavy Jindř. Lenharta* (kat. výst.), výstavní místnosti KPU v Olomouci 1943.

¹¹¹ SOKa Olomouc, fond *Sbírka soudobé dokumentace 1848 – 1954*, M 8 – 22, žlutý plakát.

V pořadí již 10. členská výstava SOV se uskutečnila od 12. prosince 1943 do 3. ledna 1944. Díly přispěli za malíře A. Beran, B. Čížek, B. Dvorský, J. Gabriel, K. Homola, L. Horáková, A. Kučera, J. Lenhart, S. Menšík, J. Pacák, M. Rožánková, host V. Berka, M. Ehlerová, A. Hejl, host E. S. Kostrhon, Z. Lakomý, host A. Podzemná-Suchardová, O. Šimáček, F. Šnajdr, V. Vaculka, Ladislav Vlodek, F. Zálezský, za sochaře M. Bartoňková, J. Havlíček, V. Hořínek, K. Lenhart, V. Navrátil, R. Doležal a za architektky F. Novák, R. F. Podzemný, bratři Šlapetové a host A. Tenzer.¹¹²

1944

Začátkem února 1944 v Prombergově salonu vystavoval díla Richard Uherek (1900-1974). O rázu výstavy výmluvně svědčí recenze z *Lidových novin*: „Výstava je zrcadlem rozpaků tohoto malíře, jehož oleje jsou většinou spíš dekorativní než uměleckou a básnickou transkripcí scénérií moravských i jihoevropských. Richard Uherek zápasí mnohdy ještě s kresbou.“¹¹³

Ústřední svaz průmyslu pro Čechy a Moravu v Praze ve spolupráci s *Obchodní a Živnostenskou komorou* v Olomouci uspořádal výstavu s názvem „*Suroviny v novém použití*“ konanou od 27. února do 5. března 1944 ve velké zasedací síni *Obchodní komory* v Olomouci.¹¹⁴

Od 5. března do 26. března 1944 hostil KPU ve svých místnostech členskou výstavu *Sdružení výtvarníků v Praze*. Svá díla olomouckým občanům prezentovali J. Bílek, E. Bržezinskij, V. Drahoňovský, Z. Eichler, J. Hodek, F. Hromádko, A. Kalous, F. Ketzek, Z. Kremlička, J. Křížek, R. Lander, J. Lankáš, J. Lenhart, J. Mašek, B. Murdoch, J. Mrázek, K. Skála, A. S.

¹¹² X. členská výstava *Skupiny olomouckých výtvarníků* (kat. výst.), výstavní místnosti KPU v Olomouci 1943.

¹¹³ jč [Josef Čapek], *Výstava Richarda Uherka v Olomouci, Lidové noviny LII, 1944, č. 35, 5. 2., s. 4.*

¹¹⁴ SOKa (pozn. 9), pozvánka k výstavě.

Urbanová, B. S. Urban, J. Vodrážka, V. Walter a K. B. Zvelebil a další.¹¹⁵

Od 9. dubna do 1. května 1944 se konala v místnostech KPU výstava kreseb a akvarelů SVU Mánes[7]. Za Mánes vystavovali V. Beneš, K. Černý, H. Dostálová, B. Dvorský, K. Dvořák, A. Fišárek, F. Jiroudek, S. Ježek, J. Krejčí, V. Koutský, J. Kudělka, J. Lada, J. Liesler, V. Plocek, J. Rejžek, Z. Sklenář, V. Sychra, L. Šíma, V. Špála a J. Zábranská a jiní.¹¹⁶

Od 7. do 29. května 1944 představila svá díla ve výstavních místnostech KPU Olomouc pražská *Umělecká Beseda*. Ze zástupců spolků zde byl k vidění Z. Baláš, J. Brož, F. Gross, M. Hégr, V. Hofman, B. Hoffstadter, F. Hudeček, L. Jánská, J. Jaška, V. Sivko, A. Strnadel, F. Stupecká, M. Vořechová-Vejvodová, V. Vrbová-Kotrbová, J. Wunsch, J. Želibský a F. Žváček a další.¹¹⁷ Úvodní proslov přednesl Dr. Vladimír Denkstein. Druhá část výstavy *Umělecké besedy*, trvající od 7. do 11. května, byla instalována do Národního domu v Prostějově.¹¹⁸

15. výstava České grafiky a plastik akademického sochaře Demetra Livory proběhla od 2. července do 20. srpna 1944 v Prombergově salonu umění.¹¹⁹

Od 11. do 16. července měli opět možnost své umělecké dovednosti olomouckému publiku představit žáci na výstavě žákovských prací z kreslení a umělecké výchovy. Stejně jako předešlá výstava se první část konala v místnostech KPU a druhá sídlila na Reálném gymnáziu v Olomouci.¹²⁰

O konání dalších výstav jsem nenašla žádné informace, tak se domnívám, že další výstavní akce již během války neproběhly.

---

¹¹⁵ *Členská výstava Sdružení výtvarníků v Praze* (kat. výst.), výstavní místnosti KPU v Olomouci 1944.

¹¹⁶ *Kresby a akvarely členů S. V. U. Mánes v Praze* (kat. výst.), výstavní místnosti KPU v Olomouci 1944.

¹¹⁷ *Členská výstava Umělecké besedy v Praze* (kat. výst.), výstavní místnosti KPU v Olomouci 1944.

¹¹⁸ SOKa (pozn. 111), pozvánka k výstavě.

¹¹⁹ Ibidem.

¹²⁰ Ibidem.

4.6. Akademické týdny na Svatém Kopečku

Nedílnou součástí olomoucké výstavní činnosti v době protektorátu se staly výstavy na nedalekém Svatém Kopečku. Celkově tři výstavy konané v období let 1938 – 1940 v rámci *Akademických týdnů* se zcela jistě mohou řadit mezi jedny z nejprestižnějších akcí celého regionu. Přesto se dnes jedná o téměř zapomenuté výstavy, které v podobě několika poznámek přežívaly pouze ve vzpomínkách Václava Stratila (1911–1993), které posmrtně vydal Bohuslav Smejkal (*1924). Nejnovější a nejucelenější informace přináší publikace *Na hlubinu: Malířské výstavy při Akademických týdnech na Svatém Kopečku u Olomouce v letech 1938–1940* vydaná v roce 2014.

Samotné *Akademické týdny* vznikly z popudu dominikánského řádu za podpory několika akademických spolků. První se konal v období od 28. září do 6. října 1933 v klášteře sv. Markéty v Praze-Břevnově. Moravská větev *Akademických týdnů* vznikla až v roce 1936. Důvod vzniku výstav nelze zcela jasně definovat. Mohlo se jednat o podnět vycházející z výstavy kreseb a návrhů architekta Břetislava Štorma (1907–1960) konané během *V. pražského akademického týdne* v říjnu 1937. Poněkud reálnější verzí se jeví zájem o akci ze strany výtvarných umělců, v tomto případě zejména Stanislava Menšíka. Z dobových zpráv by se dalo předpokládat, že mohl zastávat post pořadatele nebo kurátora.¹²¹

První výstava se konala od 16. do 23. srpna 1938. Dle pozvánky byla uspořádána v prostorách sálu františkánského kláštera (dnes tělocvična základní školy), nicméně Rudolf Michalik ve zprávě pro *Mährisches Tagblatt* uvádí sál kláštera Milosrdných sester III. řádu sv. Františka. Klíčovými postavami výstavy se stal Stanislav Menšík (1912–1970), Rudolf Michalik (1901–1993), Josef Pýcha (1914–1988), Václav Boštík

---

¹²¹ Viz. Andreas (pozn. 13), s. 16–17.

(1913–2005) v doprovodu Vojtěcha Berky (1916–1991) a Rudolfa Lásky (1914–1993).

Rudolf Michalik nejen že představil na výstavě svá díla (celkem 36), ale také přednesl přednášku *Malíř, který vychází ze země* a byl autorem dvou novinových recenzí. Josef Pýcha vytvořil zejména linoryty na téma čtrnácti zastavení Krista, které potom jako album *Křížová cesta* vydal v roce 1940. Právě Pýchův kuboexpresionistický styl, podobný těm od Josefa Čapka (1887–1945), si vysloužil nejkladnější hodnocení.¹²²

Výstava byla přijata veskrze kladně. Pro *Moravský večerník* se Michalik vyjádřil na adresu Stanislava Menšíka následovně: „*Malířská sensibilita u Menšíka překvapivě mocná, jeho silné umělecké nadání je nepochybné. Jeho práce se vyznačují vyjadřovacími schopnostmi, zároveň dojmově nasátými i duchově okřídlenými.*“¹²³

Až zbytečně kritický postoj vůči samotným umělcům vyjádřil Augustin Uher (1908–1985). Pro periodikum *Našinec* napsal: „*Nedostatek autokritiky je základní hřích mladých umělců, a bylo by hříchem dvojnásobným nevytknout jej Vojt. Berkovi, jenž se vedle slibných náběhů nesporné síly výrazové, byť formálně nijak virtuosní, neostýchá se vystavovat školské impresionistické pokusy o akvarel.[...] Dílo Menšíkovo má prudkou a vášnivou výrazovost, lomící se až v grimasu: je v něm cosi pubertálně přecitlivělého a bolavého. A ovšem také mnoho bezradnosti a tápání.*“¹²⁴

Druhá výstava[8] probíhala v totožném autorském složení v období od 31. července do 15. srpna 1939 v tehdejší obecné škole (dnes pobočka Magistrátu města Olomouce a pošta). S výjimkou Josefa Pýchy se stejně jako u první výstavy osobně zúčastnili všichni umělci. Druhá výstava sklídila pozitivní

---

¹²² Ibidem, s. 26-29.

¹²³ Umělecká výstava na Sv. Kopečku, *Moravský večerník XVII*, 1938, č. 235, 28. 8., s. 7.

¹²⁴ auer [Augustin Uher], První malířská výstava při akademickém týdnu na Sv. Kopečku, *Našinec LXXIV*, 1938, č. 190, 21. 8., s. 9-10.

názory. Mnohem lépe byli oproti první výstavě ohodnoceni Vojtěch Berka i Rudolf Láska. Marie Glabazňová (1896–1980) dokonce ohodnotila *Zázračný rybolov*, zásadní dílo tvorby Stanislava Menšíka, jako: „...vzácné dílo, uchvacující prožitím.“¹²⁵ Deník *Našinec* hodnotí výstavu hřejivými slovy: „*Již vloni jsme uvítali tuto výstavu jako kulturní čin co nejsrdečněji. Tím radostnější je naše kritická bilance letos, neboť již letmý pohled na výstavu ukazuje nepoměrný pokrok výtvarně-technický, ujasněnost myšlenkovou a zhuštěnost výrazu, jakož i přísnější měřítko autokritická, bez nichž se žádný talent sebedanější nepohne nikdy o krok kupředu.*“¹²⁶

Součástí akademických týdnů byly pravidelné přednášky na sociologická, pedagogická a umělecká témata. Přednášky sloužily návštěvníkům a zejména mladé generaci k podpoře svého národa a správné duchovní orientaci. Podrobný seznam přednášek pravidelně přinášel například deník *Našinec*.¹²⁷

Třetí výstava konaná opět v obecné škole trvala od 4. zřejmě do 18. srpna 1940. Z důvodu války měla velice improvizovaný charakter a zúčastnili se jí Vojtěch Berka, Václav Boštík, Stanislav Menšík a sochař František Rada. K vydání katalogu jako u předešlých výstav nedošlo a detaily výstavy poskytuje pouze trojice recenzí v novinových článcích: Bohuš Vybíral pro *Selské listy*, Hrabě Hugo Strachwitz ze Zdounek pro *České slovo* a recenze pro *Našinec*. Podle slov Bohuše Vybírala zahájili výstavu Václav Stratil (1911–1993) a Karel Dvořák (1913–1989). I tak se jedná pouze o základní informace: „*Oproti dřívějším výstavám, které jsme viděli na Svatém Kopečku, je sice značně chudší počtem vystavených prací, ale působí velice příznivě hřejivou vnitřní harmonií, vyvěrací jednak z věkové příbuznosti, jednak ze společného*

---

¹²⁵ Viz. Andreas (pozn. 13), s. 74-77.

¹²⁶ ŠS, Výstava mladých malířů na Sv. Kopečku, *Našinec* LXXV, 1939, č. 178, 6. 8., s. 5.

¹²⁷ IV. akademický týden na Svatém Kopečku, *Našinec* LXXV, 1939, č. 168, 26. 7., s. 3.

duchovního založení vystavujících umělců: průbojně mládí a vřelý náboženský cit jsou dobrou hvězdou této exposice."¹²⁸

O čtvrté výstavě v roce 1941 se přinejmenším uvažovalo, nicméně důvod, proč k ní nedošlo, zůstává nejasný. Jedním z důvodů mohlo být zatčení Stanislava Menšíka v červenci 1941 a i Rudolf Michalik se potýkal s nebezpečím uvěznění.¹²⁹

---

¹²⁸ Viz Andreas (pozn. 13), s. 96-99.

¹²⁹ Ibidem, s. 100.

5. BRNO

5.1. Počátky brněnské spolkové činnosti

První brněnský umělecký spolek byl založen z iniciativy Františka Xavera Braumüllera v roce 1829, ale již roku 1841 zanikl. Do jisté míry na něj navázal *Moravský umělecký spolek* (*Mährischer Kunstverein*), založený 16. dubna 1882 poslancem moravského zemského sněmu Christianem d'Elvertem.¹³⁰ Mluvílo se zde německým jazykem, ale prvotní myšlenka spočívala, že členy budou jak Němci, tak čeští umělci. Právě činnost tohoto spolku rozproudila brněnský trh s uměním.¹³¹

Založení *Moravského uměleckého spolku* dopomohlo ke zvýšení kvality moravských umělců, když začala nastupovat generace narozená v 50. a 60. letech 19. století. Starší generace ke škodě Brna patřila pouze k průměrným. Spolek si za hlavní cíl vytýčil aktivní výstavní činnost, nákupy umění nebo zprostředkovávání prodeje uměleckých děl, vytvoření galerie, podporování umělců, probuzení zájmu o umění v různých společenských skupinách a třídách a v neposlední řadě také průzkum uměleckých památek. Jelikož spolek nevlastnil výstavní prostory, pořádání výstav a přednášek se ukázalo jako velmi komplikované. Mecenáši spolku se stali kníže Johann II. Liechtenstein a místní buržoazie. Jejich příspěvky na stavbu Domu umění nestačily.

Brněnské obyvatelstvo bylo především německé, proto se pozornost směřovala k výstavbě Německého domu (1891) na dnešním Moravském náměstí.¹³² Tuto pozoruhodnou stavbu vyprojektovali berlínští architekti Hermann Ende a Wilhelm Böckmann, interiérové řešení si vzal na starost brněnský

---

¹³⁰ Viz. Nováková (pozn. 16), s. 10.

¹³¹ Robert Janás, Brněnské malířství od založení Spolku Mährischer Kunstverein do vzniku Klubu přátel umění (1882-1900), in: *Brno v minulosti a dnes, sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna XXIV*, Brno 2011, s. 181.

¹³² Robert Janás, Mährischer Kunstverein – dějiny spolku v letech 1882-1945, in: Jana Vránová (ed.). *90 let Domu umění města Brna*. Brno 2000, s. 9-11.

architekt Germano Wanderley. Pořádaly se zde výstavy, koncerty, plesy, přednášky a dokonce si dům budoval vlastní galerii umění.

Rozvoji *Moravského uměleckého spolku* neprospíval fakt, že mnohdy jeho představitelé zastávali určitou funkci i v Německém domě. České obyvatelstvo se koncentrovalo v Besedním domě.¹³³

Co se týče výstav spolku, projevovala se jasná inklinace k Vídni. Často pod záštitou *Kunstverein* vystavovali vídeňští umělci doplnění brněnskými.¹³⁴ Původně používal spolek pro výstavy prostory v Redutě, poté od roku 1903 v dům Gerstbauerovy nadace. V Gerstbauerově nadaci bylo možné díky elektrickému osvětlení pořádat výstavy celoročně. Začaly dostávat také tematičtější ráz a mohlo se uspořádat více monografických výstav. Z bohatého výčtu samostatně vystavujících umělců lze jmenovat například: 1904 – Eduard Kasparides, 1909 – Gustav Böhm nebo později ve 20. letech August Potuzcek, který se proslavil svými grafickými pracemi vedut Brna a Benátek.

Výstavy organizované Camillem Palletou, i když ne vždy veřejností kladně přijaté, byly kvalitní. Představovaly širokou škálu umělců: od moravských, vídeňských, německých, francouzských až po anglické. Camillo Palleta uspořádal v Domě umění v roce 1910 výstavu *Neue Künstlervereinigung München*. Touto výstavou se Brno stalo po Mnichovu teprve druhým městem, které představilo široké veřejnosti díla protofáze skupiny *Der Blaue Reiter*. Jednalo se o díla Vasilije Kandinského a Alexeje Jawlenského. Avantgardní umění prožívalo vzestup a už o šest let později (1916) Dům umělců hostil výstavu autorů okolo avantgardního časopisu *Der Sturm*.¹³⁵

---

¹³³ Ibidem, s. 11.

¹³⁴ Janás, Brněnské malířství od založení Spolku Mährischer Kunstverein (pozn. 131), s. 200.

¹³⁵ Robert Janás, Brněnské malířství od založení Klubu přátel umění do vzniku Československa, in: *Brno v minulosti a dnes, sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna XXV*, Brno 2012, s. 259-281.

5.2. Dům umění a Moravský umělecký spolek

V roce 1905 radnice poskytla zdarma *Moravskému uměleckému spolku* pozemek na Kolišti v těsné blízkosti Městského divadla. Z vypsání soutěže na projekt Domu umělců[9] vyšel vítězně vídeňský architekt Heinrich Carl Ried (1881-1957). Samotná výstavba „*Jubilejního domu umělců Františka Josefa*“ proběhla až v letech 1910-1911 a dokončená stavba se setkala s obrovskou kritikou. Oficiálně se pro návštěvníky Dům umělců otevřel 25. března 1911. I přes malou galerii uměleckých děl sloužil Dům umění především k pořádání výstav, přednášek, později dalších akcí nesouvisejících s uměním a v neposlední řadě také jako knihovna.

Malíř Hugo Baar, člen *SVUM* a zároveň místopředseda *Moravského uměleckého spolku*, prosazoval spolupráci českých a německých umělců. To se stalo trnem v oku pro vlivné německé politiky a vedlo ke vzniku *Jednoty německo-moravských výtvarných umělců*. Trochu paradoxně v novém Domě umělců probíhala souběžně stá výstava *Moravského uměleckého spolku* a první výstava *Jednoty*.¹³⁶

Jako spousta dalších organizací, velký milník prožil spolek v roce 1918. Po rozpadu Rakouska-Uherska ztratilo Brno a další moravská města kontakty s Vídní a to se dotklo samozřejmě i umělecké scény. Znenadání se lidé museli rozhodnout, zda chtějí být občané Rakouska nebo nově vzniklého Československa. Vzhledem ke geografické poloze to pro Brno platilo dvojnásob. Němci žijící v Brně se obávali úředního počestování, které mělo dopad i na umělecké instituce. Němečtí nacionalisté postupně převzali kontrolu nad Německým domem, který se rychle začal odcizovat *Moravskému uměleckému spolku*.¹³⁷ Docházelo také k jistému rozkolu v uměleckém směru

---

¹³⁶ Jan Sedlák, Dům umělců a Dům umění na pozadí výtvarného a architektonického dění Brna, in: Lubomír Slavíček – Jana Vránová (eds.), *100 let Domu umění města Brna*, Brno 2010, s. 41-43.

¹³⁷ Janás, Mährischer Kunstverein (pozn. 132), s. 12-15.

brněnské výtvarné scény. Zatímco *Kunstverein* tíhnul ke konzervativnějšímu směru, *Klub přátel umění* se začínal přiklánět k avantgardě a hledal inspiraci ve francouzském umění.¹³⁸

Ambice spolku zdaleka nekončily na moravských hranicích. O recenze výstav v Domě umělců projevovaly zájem i prestižní umělecké časopisy (*Prager Presse, Forum, Witiko* atd.). Spolek a Dům umělců prožívali během 20. a 30. let střídavě dobrá a špatná období. V těchto dobách vyčníval zejména jeden člen spolku: architekt, sochař, medailér, sběratel a výtvarný pedagog Viktor Oppenheimer (1877–1942), který informoval o uměleckém dění na stránkách brněnských novin a uměleckých časopisů.

Dům umělců udržoval ve výstavní činnosti poměrně přísný řád. Ročně se konalo šest až osm výstav v časovém rozpětí od dvou do osmi týdnů. Ve velké míře se jednalo o spolkové nebo kolektivní výstavy o maximálním počtu pěti autorů.

Monografické výstavy probíhaly velmi zřídka. Mezi stálice patřila vánoční a dubnová/květnová spolková výstava *Jednoty německých výtvarných umělců Moravy a Slezska (Vereinigung deutscher bildender Künstler Mährens und Schlesiens)*. Dvě výstavy se často věnovaly zahraničním spolkům a sdružením, po roce 1918 se pořádala minimálně jedna výstava zaměřená na české umělce a spolky.

Prodejní ceny děl v Domě umělců se pohybovaly od 1 500 do 3 000 korun, nejdražší okolo 10 000 korun. Cena plastik byla přibližně o polovinu vyšší než malba. Dům umělců se i přes odchod nezanedbatelné části výborných umělců po 1. světové válce nikdy nezalekl výzev a to dokazují velice smělé akce z 20. a 30. let. Během 20. let proběhly dvě výstavy, které konfrontovaly německo-české umění. Jednalo se o výstavy *Sudetendeutsche Kunst: Sudetendeutsche Ausstellung* (27. březen

---

¹³⁸ Janás, Brněnské malířství od založení Klubu přátel umění (pozn. 135), s. 281-282.

- 27. duben 1921) a *Ausstellung für Sudetendeutsche Kunst* (1. červenec - 9. září 1928). Na kvalitní výstavě v roce 1921 se prezentovalo více než 300 obrazů, akvarelů a grafiky, zastoupeno bylo i sochařství a počet jmen účinkujících se vyšplhal až na číslo 48. V roce 1928 vystavovalo více než 110 umělců a velký počet exponátů zapůjčila např. *Moderní galerie* v Praze a liberecká městská obrazová sbírka. Mezi důležité přínosy obou výstav patřila nejenom konfrontace německo-českého umění, ale srovnání napříč generacemi.

Ve 30. letech nadále probíhaly výstavy *Vereinigungu* a ostravského *Kunstringu*. Dále se pořádaly výstavy rakouských autorů (Sergius Pauser, Oskar Laske) nebo monograficky Georg Kars, Alfred Justitz nebo Hermina Laukota. Od roku 1933 se v Domě umění začalo s uměleckými aukcemi. Velice zajímavou akcí se stala *Prager Sezession* z roku 1931.

Éra slávy Domu umělců pomalu končí v roce 1938, kdy se do popředí dostává nacistická ideologie a s ní propagandistické projekty. Dům umělců a *Mährischer Kunstverein* ve své podstatě končí v roce 1945. Za 34 let existence zde proběhlo téměř 200 výstav, kterými prošlo až na 600 výtvarných umělců. Na konci války bylo vynaloženo velké úsilí o zachování toho, co z něj zbylo. Počítalo se, že nový Dům umění se později stane centrem uměleckého dění. Německý dům tolik štěstí neměl. Během finálních bojů byl poničen a jako německý symbol, byl stržen a rozebrán.¹³⁹

Ještě před zahájením oprav Domu umělců se zde pořádala výstava umění vzniklého během válečných let. Brněnský stavitel a sběratel umění Václav Dvořák později ve svých vzpomínkách napsal: „*Dům byl zdemolován, skleněné střechy zničeny, přesto hned po osvobození byla výstava z válečné tvorby. Aby nepršelo na obrazy, provedl jsem asi v šíři dvou metrů od okapu bednění, které mělo být zakryto lepenkou. Oblek jsem si úplně*

---

¹³⁹ Ivo Habán, Brněnský Dům umělců jako výstavní centrum německy hovořících umělců z Moravy, Slezska a Čech, in: Lubomír Slavíček – Jana Vránová (eds.), *100 let Domu umění města Brna*, Brno 2010, s. 71-86.

zničil - při práci úplně lilo. Druhý den byla výstava zahájena a brodili jsme se vodou, ale na obrazy nepršelo.“.¹⁴⁰

5.3. Další brněnské umělecké spolky a meziválečná umělecká scéna

V roce 1909 vedle *Kunstverein* a *KPU* vzniklo *Sdružení německo-moravských výtvarných umělců (Vereinigung deutsch-mährischer bildender Künstler)*. Již o rok později se jeho jméno změnilo na *Sdružení německých výtvarných umělců Moravy a Slezska (Vereinigung deutscher bildender Künstler Mährens und Schlesiens)*.

Začátkem roku 1918 vznikl spolek *Die Juryfreien* na protest proti přísnému výběru nových členů spolků, který měla na starost vídeňská elita moravského původu. Vystavoval v letech 1920-1921 a v roce 1923. Poté si jej nakonec pod svá křídla vzal *Mährischer Kunstverein*.

Na popud Camilla Palleta vznikl v roce 1913 *Moravský svaz umělců (Mährischer Künstlerbund)*. Po jeho zániku v roce 1918 vyrostl na jeho základech v roce 1921 *Svaz umělců „Mährische Scholle“ (Künstlerbund Mährische Scholle)*, který se v roce 1922 spojil se starším *Sdružením ve Sdružení německých výtvarných umělců Moravy a Slezska: „Scholle“ (Vereinigung deutscher bildender Künstler Mährens und Schlesiens: „Scholle“)*.

12. října 1919 vznikla *Koliba - obec umělecké tvorby na Moravě*, která se hlásila ke slovanským kořenům. Zásadně odmítala cokoli západně zaměřeného a to zapříčinilo její zánik v roce 1922.

Ze spolků vzniklých ve dvacátých letech lze dále jmenovat: *Devětsil (1923-1927)*, *Literární skupina (1921)* a *Klub moravských skladatelů (1920)*.¹⁴¹

¹⁴⁰ Robert Janás, *Výstavy spolku Mährischer Kunstverein v letech 1882-1918*, in: Lubomír Slavíček - Jana Vránová (eds), *90 let Domu umění města Brna*, Brno 2000, s. 22.

Součástí *Vereinigung* byl dále *Vereinigung deutscher bildender Künstler Mährens und Schlesiens "Scholle"* (Sdružení německých výtvarných umělců Moravy "Scholle"), ve kterém působili talentovaní umělci jako Kurt Gröger (1905-1952) Leo Fitz (1901-1956) a Anton Bruder (1898-1983). Přesto, že si sdružení zakládalo na regionální a národnostní bázi, výsledná díla si udržovala dobrou kvalitu a někteří členové se prosadili i v zahraničí. Anton Bruder udržoval kontakty s Drážďany a Kurt Gröger pobýval v Paříži. Sdružení se také dokázalo přizpůsobit vkusu brněnského publika. Na meziválečných výstavách v Domě umělců byl zájem o obrazy ze zahraničních cest s orientálními a exotickými motivy. Brněnské soukromé sbírky reprezentovaly výstavy *Gemälde und Plastiken aus Brünnener Privatbesitz* (1850-1930), *Portrét 1850-1934* z roku 1934 a 250. výstava Moravského uměleckého spolku „*Köpfe und Landschaften aus Mähren*“ z roku 1936.

Generace německých umělců okolo 1910 zastávala styl akademismu a pozdního impresionismu. Jednalo se o Emila Orlika, Emanuela Hegenbartha, Carla Maria Thuma, Gustava Bohma a dalších. Jako protějšek stála mladší generace ovlivněná expresionismem, avantgardním uměním abstrakce nebo surrealismem. Prosadit se díky svému nespornému talentu se podařilo vedle mužských zástupců sochařů (Oswald Hofmann, Hermann Zettlitzer, Josef Poetsch a další) i řadě sochařek (Mary Duras, Gabriele Waldert nebo Elfrieda Tuma).¹⁴²

Měsíčník *Forum* od svého založení na počátku roku 1931 přinášel zásadní přehled o uměleckém dění v ČSR. Zakladatelem, vydavatelem a šéfredaktorem *Fora* byl Andrej Szónyi. *Forum* představoval zejména tiskovou podporu Maďarské společnosti pro vědu, literaturu a umění v ČSR, Bratislavského uměleckého spolku a Německo-moravského uměleckořemeslného svazu v Brně. Nástupem Adolfa Hitlera v roce 1933 do čela Německa se *Forum*

---

¹⁴¹ Viz. Nováková (pozn. 16), s. 10-13.

¹⁴² Viz. Habán (pozn. 139), s. 79-86.

nebojácně pustilo do kritiky německých dobových poměrů. Vedle klasických článků silně zkritizoval rozpuštění Bauhausu a díla na putovní výstavě „Zvrhlé umění“ ohodnotil kladnými slovy. Tyto skutky a velmi svobodomyšlný styl Fora vedl k ukončení jeho vydavatelské činnosti v roce 1938.¹⁴³

K jedné z nejdůležitějších osobností meziválečného Brna patřil architekt, sochař, medailér a milovník východního umění Viktor Oppenheimer (1877-1942). V Brně se usadil v roce 1919 a od roku zastával post profesora na Škole uměleckých řemesel. V roce 1928 se stává členem kuratoria Moravského uměleckoprůmyslového muzea a podílí se na Výstavě soudobé kultury (26. května 1928). Je také členem deníku *Tagesbote*, pro který vytváří referáty, články a recenze brněnských výstav. Velkou roli Oppenheimer sehrál při pořádání velkých retrospektivních výstav Moravského uměleckého spolku z let 1930-1938. Zejména dvě výstavy, z roku 1931 a 1937, se soustředily na umění Dálného východu a refletovaly zájem brněnského publika o exotické umění. Z důvodu židovského původu byl v roce 1942 deportován i se svojí manželkou Elsou do Terezína a později do Varšavy. Poté stopa po osobě Viktora Oppenheimera mizí.¹⁴⁴

5.4. Od Klubu výtvarných umělců po Skupinu výtvarných umělců v Brně

Zpočátku nenápadnou konkurencí *Moravského uměleckého spolku* se stal v roce 1900 *Klub přátel umění*, založený na popud ředitele dívčího lycea Vesna Františka Mareše. Do této doby brněnskou scénu výhradně ovládal *Moravský umělecký spolek*, podporující umělce s německými kořeny. Veškerá

---

¹⁴³Jindřich Chatrný, *Časopis Forum a Brno*, in: Lubomír Slavíček – Jana Vránová (eds.), *100 let Domu umění města Brna*, Brno 2010, s. 97-110.

¹⁴⁴Lubomír Slavíček, Viktor Oppenheimer – Sběratel, propagátor a zprostředkovatel japonského a čínského umění, in: Lubomír Slavíček – Jana Vránová (eds.), *100 let Domu umění města Brna*, Brno 2010, s. 71-86.

administrativa se vedla v německém jazyce. O to byl důležitější vznik KPU, který si jako řada jiných spolků kladl za úkol podporovat slovanské umělce. Propastný rozdíl mezi KPU a *Kunstvereinem* názorně demonstrují statistiky výstavní činnosti. KPU zpočátku vystavoval v kreslárně Vesny (3–5 výstav ročně), což se dá považovat za rovnocenné podmínky, jako měl *Kunstverein* v Redutě. Ročně výstavy MUS zhlédlo 16 209 návštěvníků, zatímco v KPU pouze 2 835 návštěvníků. Rozdíl se ještě zvětšil s přesunem MUS do Gerstbaureovy nadace a poté do Domu umělců.¹⁴⁵

Klub přátel umění se dělil na obor hudební, literární a výtvarný. Jednotlivé obory klubu byly zrušeny v roce 1913. Hlavní slovo měli především laikové z podnikatelských kruhů a brněnské inteligence, zatímco výtvarníci zastávali pouze symbolickou roli.¹⁴⁶ Umělce také zatěžovala problematika hledání nového uměleckého centra, z kterého by mohli čerpat. Po Vídní se novými zdroji umělecké inspirace stala Praha a okruh umělců z oblasti Slovácka, jehož hlavní postavou byl folklórista Joža Uprka (1860–1941).¹⁴⁷ Z těchto důvodů v roce 1906 od spolku odešlo několik umělců, kteří se 27. srpna 1907 zformovali ve Valašském Meziříčí ve *Sdružení výtvarných umělců moravských* (SVUM).¹⁴⁸ Mezi takové umělce patřili i zástupci krajinomalby, kteří vyšli z tzv. Mařákovy školy. Princip školy spočíval v tvorbě přímo v plenéru a přikláněli se k prvkům symbolismu a impresionismu. Z pořádaných akcí lze zmínit výstavu Aloise Kalvody z roku 1904. Další smělou akcí byla prezentace děl Emila Filly a Antonína Procházky z roku 1908.¹⁴⁹

Vedle pravidelné výstavní činnosti spolupracoval klub s pražským *Spolkem výtvarných umělců Mánes*, pořádal přednášky a sepisoval soukromé umělecké sbírky nejen v Brně, ale i na

---

¹⁴⁵ Janás, Brněnské malířství od založení Klubu přátel umění (pozn. 135), s. 259–260.

¹⁴⁶ Viz. Sedlák (pozn. 136), s. 42.

¹⁴⁷ Janás, Brněnské malířství od založení Klubu přátel umění (pozn. 135), s. 274.

¹⁴⁸ Viz. Sedlák (pozn. 136), s. 42.

¹⁴⁹ Janás, Brněnské malířství od založení Klubu přátel umění (pozn. 135), s. 276.

území celé Moravy. Klub se v roce 1919 přejmenoval na *Klub výtvarných umělců Aleš* a stal se rovnocenný *Moravskému uměleckému spolku*. První výstava Alše se konala v salonku kavárny Slávie. Klub si brzy mohl dovolit otevřít vlastní výstavní pavilon na dnešním Žerotínském náměstí (1923) a brzy se stal středobodem uměleckého dění v Brně a okolí. Klub Aleš zažíval i problematické období, které vyvrcholilo negativními reakcemi na výstavu z roku 1921.

Již tři roky od přejmenování klubu na KVU Aleš se kvůli rozdílovým názorům osamostatnila poněkud asertivnější *Skupina výtvarných umělců v Brně* (SVU), která se přikláněla spíše k pražskému Mánesu.¹⁵⁰ Valná hromada skupiny se konala 10. prosince 1922 a zúčastnili se jí: architekti Emil Králík (1880-1946), Stanislav Sochor (1882-1972) a Vladimír Dufka (1892-1969), malíři Jaroslav Král (1883-1942) a František Foltýn (1891-1976) nebo sochař Josef Kubíček (1890-1972) a další. Mezi další nepostradatelné osobnosti SVU Brno lze zařadit Antonína Procházku (1882-1945), Josefa Šímu (1891-1971) nebo Vincence Makovského (1900-1950). Po organizační a grafické stránce se pro skupinu stal nenahraditelný Eduard Milén (1891-1976). Základní principy skupiny vyjádřil Stanislav Sochor v článku *Moderní umění na Moravě/Skupina výtvarných umělců v Brně*: „Vznikne takto *Skupina výtvarných umělců*, jež se staví do řady s programem, který se kryje s pražským Mánesem: *Zachovávati krok s evropským uměním. Nenapodobovati, ale ze svého tvořiti. Nehonositi se cizím peřím, ale vlastní, byť i skromnější výtvarnou mluvou, osvěžovati a obohacovati domácí tvorbu.*“ První výstava SVU Brno se konala v Uměleckoprůmyslovém muzeu od 10. prosince 1922. O rok později (2. dubna 1923) zde vystavoval Antonín Procházka tvorbu z let 1907-1922. Touto výstavou započaly přátelské vztahy s pražským Mánesem. Od 4. listopadu do 2.

---

¹⁵⁰ Viz. Nováková (pozn. 16), s. 12-13.

prosince 1923 prezentovala SVU svá díla v síni „Mánes“ na pražské Vodičkově ulici. Na spolupráci s pražskou uměleckou scénou navázala brněnská výstava Umělecké Besedy z roku 1924. Následovala členská výstava, která se setkala s tvrdou kritikou. Pro Národní osvobození napsal Jaroslav Bohumil Svrček (1887–1978): „*Jen kritika zaslepena místním patriotismem může tuto výstavu hodnotiti vzhledem k tristní úrovni většiny ostatního místního umění jako čin prvotřídního uměleckého dosahu.*“ Problémový rok 1924 pomohla překonat výstava děl Emila Filly zahájená 28. února 1925 proslovem Antonína Procházky. Zanedlouho se Emil Filla stal členem SVU Brno, což zvýšilo zájem o skupinu.¹⁵¹

K výstavám byla skupina nucena využívat například Uměleckoprůmyslové muzeum, Vaňkovu galerii nebo hotel Passage.

Od listopadu 1938 se uvažovalo o spojení s KVV Aleš a první společná porada se konala 17. listopadu. Začátkem roku se SVU Brno a KVV Aleš dohodly na společném názvu *Spolek výtvarných umělců Aleš*, které později změnili na oficiální název *Spolek výtvarných umělců moravsko-slezských Aleš v Brně*.¹⁵²

Kromě pravidelných členských výstav lze vyzdvihnout výstavy: 1925 - Rudolf Kremlička, 1926 - některá díla členů SVU Brno byla vybrána pro *Mezinárodní výstavu v Benátkách*, výstava *Českoslovenští umělci z Paříže*, Felix Jenewein (1857-1905), 1927 - jubilejní 40. výstava SVU Mánes, členská výstava v síni Mánes, 1929 - členská výstava v Domě umění v Moravské Ostravě, 1930 - členská výstava v Alšově síni *Umělecké besedy*, výstava v Městském muzeu v Hradci Králové a členská výstava v brněnském Domě umělců. Výstava v Domě umění se stala pro SVU

---

¹⁵¹ Marcela Macharáčková, Skupina výtvarných umělců v Brně pohledem soudobé kritiky. Z knihy zápisů členských schůzí SVU Brno v letech 1922-1930, in: *Brno v minulosti a dnes, sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna XXVI*, Brno 2013, s. 147-153.

¹⁵² Viz. Nováková (pozn. 16), s. 28-30.

Brno tou nejúspěšnější. Během tří týdnů jejího trvání přilákala 1 100 návštěvníků.

V roce 1930 začala skupina spolupracovat s Janem Vaňkou (1891-1962), který v roce 1930 propůjčil skupině k pořádání výstav dva pokoje a halu ve *Standard bytová společnost* na Dominikánském náměstí.¹⁵³ Jednalo se o spolupráci, která trvala necelé dva roky. Dohoda mezi Janem Vaňkou a SVU se po dlouhých průtazích sepsala v polovině března 1930. První konanou akcí v těchto prostorách byla výstava děl Alfréda Justitze. Nejprestižnější akcí Galerie Vaněk se stala výstava obrazů Josefa Šímy, otevřená 1. března 1931. Dále se zde konaly výstavy děl Františka Muziky, Petra Dillingera, Františka Srpa nebo Jana Zrzavého, v roce 1932 Otakara Kubína, *Výstava stavebních projektů a náčrtků posluchačů Ústavu architektury a stavby měst (Česká vysoká škola technická)*, Františka Václava Süssera nebo Jindřicha Štýrského s Toyen. Na jaře roku 1932 se finanční situace společnosti SBS dostala do kritického bodu a Jan Vaněk byl nucen zrušit pořádání výstav SVU. Skupina požádala o příspěvek na výstavní a vydavatelskou činnost, aby se mohla vrátit se zpět do Uměleckoprůmyslového muzea. I přes velice krátké působení Galerie Vaněk se stala důležitým centrem pro prezentaci modernistických uměleckých proudů.¹⁵⁴

Je nutné podotknout, že SVU Brno (včetně KPU Aleš) velice často sklízeli kritiku své tvorby. V roce 1927 ostře vrátili kritiku článkem v Lidových novinách, zdůrazňující neexistenci výhradně českého Domu umění v Brně: „*Tím také dotýkáme se zahanbujícího faktu, že druhé hlavní město našeho státu Brno a tím i země Morava nemají českého uměleckého domu a nebudou ho mít ani v době, kdy se tu má zvláštní výstavou dokumentovati současná naše kultura.*“

---

¹⁵³ Viz. Macharáčková (pozn. 151), s. 147-166.

¹⁵⁴ Jindřich Chatrný, Brněnská umělecká Galerie Vaněk a Skupina výtvarných umělců v Brně, in: František Novák (ed.), *Brno v minulosti a dnes, sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna XXII*, Brno 2009, s. 299-310.

Snahu o podporu rozvoje brněnské kulturní scény projevil i levicově zaměřený časopis *Index* - leták kulturní informace. Rozdíl mezi KPU Aleš a SVU Brno popsal s určitým zaujetím Zdeněk Rossmann: „*Brno, chudé na aktivní výtvarné umělce, má dvě střediska: ‚Aleš‘, křídlo pravé, jehož členové nemají daleko k artistickému diletantismu, a ‚Skupinu výtvarných umělců‘, moderně orientovanou, jež se nebojí ani výtvarnických experimentů.*“¹⁵⁵

V březnu 1939 vznikl sloučením KVVU Aleš se Skupinou výtvarných umělců v Brně Spolek výtvarných umělců moravskoslezských Aleš. Zřízena byla i pražská odbočka.¹⁵⁶

5.5. Brněnská výstavní činnost

Zcela záměrně hned na začátek zmiňuji jednu výstavní akci z roku 1938, které se v protektorátních letech dostalo určité formy reprízy. V období od 9. ledna do 30. ledna 1938 probíhala v pavilonu K. V. U. Aleš výstava věnovaná umělcům 19. století. Katalog obsahuje seznam osob, které zapůjčili na výstavu díla. Lze jmenovat Dr. Jaroslava Helferta, Dr. Jaroslava Císaře nebo Dr. Jana Krčmáře. Výstava se skládala z celkem 260 děl obsahující olejomalby, akvarely, kresby a také miniaturu ze slonovinové kosti od Františka Šíra. Jednalo se o kvalitní akci, která prezentovala tvorbu velice ceněných umělců: Karel Purkyně (1834-1868), Karel Postl (1769-1818), Julius Mařák (1832-1899), Vojtěch Hynais (1854-1925), Václav Brožík (1851-1901), Mikoláš Aleš (1852-1913) a celá rodina Mánesů.¹⁵⁷

---

¹⁵⁵ Viz. Macharáčková (pozn. 151), s. 162.

¹⁵⁶ Viz. Nováková (pozn. 16), s. 13.

¹⁵⁷ *Katalog výstavy umělců XIX. století* (kat. výst.), pavilon K. V. U. Aleš v Brně 1938.

1939

Novinářské kresby Eduarda Miléna bylo možné v únoru 1939 shlédnout v Umělecko-průmyslovém muzeu. Článek z Lidových novin vyzdvihuje jeho práci v těchto novinách, kterým po grafické stránce velice zvýšil úroveň.¹⁵⁸

Malíř Alois Schneiderka a sochař Josef Axmann spojili své síly na výstavě od 9. dubna do 1. května 1939 v pavilonu SVUM Aleš. Nutno dodat, že výstava se soustředila právě na Aloise Schneiderku a Josef Axmann mu sekundoval pouze s deseti díly.¹⁵⁹ Moravská orlice se o dílech umělců vyjadřuje následovně: „... - to vše je dokonalou symfonií, harmonií barev i tvarů věrného umělce hor.[...] Akademický sochař Josef Axmann[...]doplňuje jemné práce A. Schneiderky svými životně podanými mramory, sádrami i bronzami, prací, která k nám mluví o čistém, moravském umění.“¹⁶⁰ Alois Schneiderka (1896–1958) se narodil ve Valašském Meziříčí. Po školení ve Francii procestoval velký kus Evropy od Itálie, Španělska, Německa až po Turecko. Oblíbeným tématem byly krajiny, zejména alpské. V roce 1925 se stal šéfem výpravy divadla ve Splitu. Usadil se na Valašsku, kde maloval motivy z Beskyd a kostelní interiéry.¹⁶¹

Letní výstava obrazů akademického malíře Antonína J. Volejníčka proběhla v pavilonu Aleš od 5. července do 1. října 1939. Malíř zde představil početný soubor 170 děl.¹⁶² Antonín J. Volejníček vystudoval na pražské UMPRUM a v roce 1929 podnikl cestu do Paříže. Inspiraci hledal v okolí rodného Brna, lidových námětech a byl tvůrcem aktů.¹⁶³

---

¹⁵⁸ Výstava novinářských kreseb Ed. Miléna, *Lidové noviny XLVII*, 1939, č. 107, 28. 2., s. 7.

¹⁵⁹ *Alois Schneiderka, Josef Axmann* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1939.

¹⁶⁰ jlk., *Výstava A. Schneiderky a Axmanna, Moravská orlice LXXVII*, 1939, č. 92, 20. 4., s. 4.

¹⁶¹ heslo Schneiderka Alois, viz. Toman, *L-Ž* (pozn. 84), s. 431.

¹⁶² *Letní výstava obrazů A. J. Volejníčka* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1939.

¹⁶³ heslo Volejníček Antonín J., Toman, *L-Ž* (pozn. 84), s. 663.

SVUM Aleš se od 6. do 29 října 1939 představil v budově Mánesa na Riegrově nábřeží v Praze. Mezi vystavující s téměř dvěma sty díly patřili J. Axmann, M. Bartoňková, J. Baruch, H. Bochořáková-Dittrichová, R. Brun, R. Březa, P. Dillinger, F. Doubrava, M. Ehlerová, J. Fiala, O. Fridrichová-Steinzová, J. Gabriel, S. Havrlík, V. Hlobil, V. Hohaus, E. Holub, F. Hořava, V. Jičínská, J. Jičínský, K. Jílek, F. Kaláb, A. Kalvoda, L. Klímová, F. J. Kraus, J. Král, J. Krejčí, B. Krs, M. B. Kubíčková, R. Kučera, J. Lichtág, V. H. Mach, V. Makovský, J. Mehl, V. Mužík, F. Podešva, F. Prosecký, J. Provazník, A. Schneiderka, J. Schwarz, S. Souček, F. Srp, F. Susser, M. Šimková-Elgrová, J. Šolc, Dr. K. Tondl, V. Trefil, R. Uherek, J. Vacke, A. J. Volejníček, J. Vrzal, R. Wiesner, A. A. Zahel, J. Znoj.¹⁶⁴

Od 13. října do 31. října 1939 měli možnost se v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Brně představit mladí a nadějní umělci na výstavě studentského umění.¹⁶⁵

Od 19. listopadu do 15. prosince 1939 se konala výstava „*Národ svým výtvarným umělcům*“ [10]. Jako ostatní souběžné výstavy brněnskou část pořádalo Národní souručenství. Předsedou výstavy se stal architekt Valentin Hrdlička. Z dlouhého seznamu vystavujících lze zmínit Josefa Axmanna, Františka Bílkovského, Helenu Bochořákovou-Dittrichovou, Petra Dillingera, Karla Jílka, Jana Knebla, Antonína J. Volejníčka.¹⁶⁶ Celkem zde bylo umístěno 102 obrazů a 23 sochařských prací.¹⁶⁷

1940

Od 6. ledna 1940 proběhla posmrtná výstava obrazů Bohuslava Kozáka. Pod záštitou Národního souručenství se do

---

¹⁶⁴ V.(137) výstava S. V. U. M. »Aleš« – Brno- Praha (kat. výst.), budova „Mánesa“ v Praze 1939.

¹⁶⁵ Výstava studentského umění (kat. výst.), Uměleckoprůmyslové muzeum v Brně 1939.

¹⁶⁶ „*Národ svým výtvarným umělcům*“ (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1939.

¹⁶⁷ Výstava výtvarného umění v Brně, *Moravská orlice LXXVII*, 1939, č. 289, 12. 12., s. 3.

Brna přestěhovala z Prahy, kde sklídila velký úspěch.¹⁶⁸ O díle Bohuslava Kozáka mluvil dr. Jaroslav Zatloukal, V. Hrdlička a poté se recitovaly básně a zpívaly písně.¹⁶⁹ Dalším důvodem k pořádání výstavy byla vedle uctění památky také snaha o propagaci a dostání Kozákova díla do povědomí širšího obecnstva. Bohuslav Kozák (1903–1938) na přání svého otce vystudoval architekturu. Následovalo studium na AVU u Vratislava Nechleby, kde se stal akademickým malířem a pedagogem. Od roku 1931 patřil ke členům *Umělecké besedy* v Bratislavě. Bohuslav Kozák svůj nepopíratelný talent využíval ke tvorbě portrétů, figurálních kompozic a krajin v duchu realismu.¹⁷⁰

SOV vystavovala společně s olomouckými členy Alše ve spolkových místnostech Alše od 25. února do 25. března 1940. Vystavovali A. Fišárek, A. Beran, B. Dvorský, A. Kučera, J. Lenhart, V. Makovský, S. Menšík, M. Rožánková, R. Wiesner, M. Bartoňková, J. Havlíček, V. Hořínek, K. Lenhart a další.¹⁷¹ Olomouckým členům se dostalo zaslouženého uznání: „*A tu s podivem poznáváme, že Olomouc – i když se tam nejeví takové kvantitativní rozpětí jako v Brně – má celou řadu svébytných, osobitých uměleckých talentů. Výstava nám podává zajímavý obraz snahy po dokonalém uměleckém výrazu, a to nejen po stránce ideové a tvarové, nýbrž i zvládnutím barvy a prostoru. Na většině vystavených děl můžeme pozorovat toto úsilí a leckde s radostí shledáme značné pokroky.*“¹⁷²

Výstava „*I. díl jarní členské*“ SVUM Aleš se konala od 7. dubna do 5. května 1940. Druhý díl výstavy s podnázvem „*II. díl jarní členské*“ se uskutečnil od 12. května do 9. června 1940. Obě výstavy vytvořili ve spolupráci Rudolf Březa, Václav

---

¹⁶⁸ VII. (139.) výstava, *Posmrtná výstava Bohuslava Kozáka* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1940.

¹⁶⁹ Posmrtná výstava B. Kozáka v Brně, *Moravská orlice LXXVII*, 1939, č. 305, 31. 12., s. 5.

¹⁷⁰ <http://bohuslavkozak.cz/cv.html#cv2>

¹⁷¹ Olomoučtí výtvarníci vystavují, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 65, 19. 3., s. 3.

¹⁷² vp., Brněnská výstava olomouckých výtvarníků, *Moravská orlice LXXVIII*, 1940, č. 47, 27. 2., s. 3.

Trefil a Josef Vacke.¹⁷³ Úvodních projevů se ujali členové Národního souručenství Jan Paulík a Richard Kazda, kteří zdůrazňovali potřebu podpory výtvarné tvorby. Dále promluvil malíř František Malý a Valentin Hrdlička. Díla se vybírala pečlivě, jelikož omezený prostor dovoľoval vystavit pouze díla kvalitní.¹⁷⁴

V červnu 1940 hostil pavilon Alše výstavu žakovských prací brněnské Veřejné školy uměleckých řemesel, která vzkvétala pod vedením Josefa Vydry. Škola a také samotná výstava se zaměřovala na dva směry: reklamu a módu. Z oboru reklamy bylo možné na výstavě vidět expozici věnující se písmu nebo figurálnímu kreslení, které tvořilo jakýsi odrazový můstek ve tvoření reklam. Z oboru módy se škola zaměřovala na kreativní návrhářství oděvů a doplňků. Škola se samozřejmě nevěnovala pouze reklamě a módě, ale vyučovalo se zde architektonické kreslení nebo keramika. K výstavě patřila i posmrtná expozice prací Jana Šembery.¹⁷⁵

Od 8. září do 29. září 1940 se v pavilonu Alše na Radvitově náměstí konala posmrtná výstava obrazů a kreseb Bohumila Kubišty (1884–1918) [11]. Katalog vedle černobílých reprodukcí doprovodil E. Dostál shrnutím uměleckého vývoje Bohumila Kubišty a zakončil jej pochvalnými slovy: „*Je pravda, že Kubišta se zabíral velmi intenzivně filosofickými a psychologickými problémy, avšak z jeho rukou vychází vždy dílo živoucí, nikoliv jen chladná abstraktní konstrukce, podmíněná jen geometrií. Dnes v odstupu asi čtvrt století, uvědomujeme si jasně, že Kubištovo dílo se stalo důležitou součástí výtvarné historie našeho národa.*“ K vidění zde bylo 36 obrazů

---

¹⁷³ IX. (141.) výstava S. V. U. M. Aleš v Brně, »I. díl jarní členské« (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1940.

¹⁷⁴ vp., Jaro brněnských výtvarníků, Moravská orlice LXXVIII, 1940, č. 83, 10. 4., s. 4.

¹⁷⁵ jbs, Umění v řemesle a průmyslu, Lidové noviny XLVIII, 1940, č. 318, 26. 6., s. 7.

z období let 1907–1916. Velkou část souboru 50 kreseb tvořil cyklus *Z pařížského náčrtníku*, který obsahoval 33 kreseb.¹⁷⁶

Po výstavě Kubištových děl připravil *Spolek výtvarných umělců moravskoslezských Aleš* posmrtnou výstavu akademického malíře a profesora Emila Holuba (1885–1940). Úvod, ve kterém krátce přiblížil umělcův život, vytvořil literární historik a pedagog Bohumil Haluzický. Emil Holub vystudoval architekturu na vysoké škole technické v Praze. Odešel do Mnichova studovat na malířskou akademii, kde později působil jako asistent. Jako aktivní člen KVV Aleš se účastnil prakticky všech výstav klubu. V jeho pracích se odrazila láska ke Slovácku a nejčastějšími náměty se stávali koně a rodná zem.¹⁷⁷

V měsíci listopadu 1940 se v Brně konaly souběžně dvě výstavy. V pavilonu Alše uspořádal pražský Mánes svoji členskou výstavu. Vystavující Špála, Beneš, Malý, Procházka, Hofbauer, Jílek, Benda, Kaván nebo Kaláb nicméně příliš chvály nesklidily: „Kdo zná úroveň výstav „Mánesa“ v Praze, je překvapen výběrem průměrných děl vystavených v Brně. Několik opravdu hodnotných děl nemůže zakrýti slabou úroveň většiny vystavovaných prací.“. Druhou výstavu, tentokrát mladých středoškoláků, hostil sál Lužánky. Konala se od 31. října do 21. listopadu 1940.¹⁷⁸

1941

Jednou z velkých uměleckých akcí se stal opět soubor výstav „*Národ svým výtvarným umělcům*“. Jednalo se o celonárodní akci Kulturní rady pod záštitou ministra školství a národní osvěty Dra Jana Kaprase. Brněnskou část pořádalo Národní souručenství ve velkém Brně a Spolek výtvarných umělců Aleš. Výstava se uskutečnila od 1. prosince 1940 do 5. ledna 1941 v pavilonu Alše a v klubovně na Stadiu. Čestnými předsedy

¹⁷⁶ *Soubor obrazů a kreseb Bohumila Kubišty* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1940.

¹⁷⁷ *Posmrtná výstava akad. malíře prof. Emila Holuba* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1940.

¹⁷⁸ Sch., *Dvě brněnské výstavy, Našinec LXXVI*, 1940, č. 274, 22. 11., s. 3.

byli politik a představitel Národního souručenství Josef Nebeský (1889–1966) a profesor a akademik výtvarného umění Max Švabinský (1873–1962). Výstava obsahovala 118 děl od umělců jako: Antonín a Linka Procházkovi, Václav Hynek Mach (1882–1958), Karel Jílek (1896–1983), František Foltýn (1891–1976) nebo Petr Dillinger (1896–1954). Výstava zaznamenala i hojnější zastoupení sochařství. Bohužel celá akce i přes svoji kvalitu mnoho diváků nepřilákala.¹⁷⁹

Určitý retrospektivní pohled za výstavou KVV Aleš věnovanou umělcům 19. století (9. leden – 30. leden 1938) uspořádal spolek Aleš od 2. února do 2. března 1941. Nesla název „*Díla českých umělců okolo r. 1900*“ a skládala se výhradně z výpůjček ze soukromého majetku (celkem 134 děl). Ze štědrých zapůjčitelů lze jmenovat: profesor germánské jazykovědy Dr. Antonín Beer, profesor matematiky a historik vědy Ph. Dr. Karel Čupr, Valentin Hrdlička, pojišťovací banka Slavia, ženský vzdělávací spolek Vesna aj. Mezi nejzvučnější jména autorů patřila: Mikoláš Aleš (1852–1913), Václav Brožík (1855–1901), Antonín Hudeček (1872–1941), Antonín Chittusi (1847–1891), Alois Kalvoda (1875–1934), Julius Mařák (1832–1899), Alfons Mucha (1860–1939), Antonín Slavíček (1870–1910), Max Švabinský (1873–1962), Joža Uprka (1861–1940) a persona sochařství Josef Václav Myslbek (1848–1922).¹⁸⁰

Od 9. do 30. března 1941 *Spolek výtvarných umělců moravských* v pavilonu Aleše představil své mimobrněnské členy a hosty. Mezi vystavující patřili R. Gajdoš, V. Hohaus, B. Jahoda, J. Knebl, J. Kotas, M. Láska, J. Lenhart, K. Lenhart, J. Marek, C. Navrátil, S. Souček, A. Širůček a J. Šolc a jiní.¹⁸¹

Brno se po vzoru Olomouce rozhodlo brněnskému publiku přiblížit lidové umění svého kraje. Výstava se konala v dubnu

---

¹⁷⁹ Výstava „Národ svým výtvarným umělcům v Brně prodloužena, *Našinec LXXVII*, 1941, č. 10, 12. 1., s. 5.

¹⁸⁰ *Díla českých umělců okolo r. 1900* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1941.

¹⁸¹ *Výstava moravských členů mimobrněnských a hostů* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1941.

1941 ve výstavních síních Kiosku. K vidění byl velký počet krojů, výšivek, keramiky a dalších exemplářů užitého umění.¹⁸²

V období od 6. do 27. dubna 1941 představil spolek Aleš ve svém pavilonu soubornou výstavu sochařky Marie Bartoňkové a malíře Bohumíra Dvorského.¹⁸³

Od 16. dubna byla uctěna památka Antonína Dvořáka (1841–1904) uspořádáním výstavy v místnostech *Českého čtenářského spolku*. Pod záštitou Kulturní rady se soustředila zejména na vztah Antonína Dvořáka k Moravě.¹⁸⁴

První výstava pražské odbočky *Spolku výtvarných umělců moravskoslezských* proběhla od 4. do 25. května 1941.¹⁸⁵

Akademická malířka Milena Šimková-Elgrová (1898–1977) vystavovala v pavilonu Alše v období od 1. do 22. června 1941.¹⁸⁶ Rodačka z Hradce Králové zahájila svá studia na brněnské Vesně, poté pokračovala na Uměleckoprůmyslové škole v Praze a soukromé krajinářské škole Aloise Kalvody v Běhařově. V roce 1922 se provdala za Pavla Šimka. Kromě členství v KVVU Aleš patřila ke členům SVUM Hodonín. Vedle občasné malby portrétů ji nejvíce ovlivnila její studia u Aloise Kalvody. Mezi nejčastější náměty patřila květinová zátiší a až lyricko-symbolistně laděné krajinomalby. Na výstavě představila 50 děl, které z největší části tvořily olejomalby a pastely.¹⁸⁷

Paralelně (1. – 30. červen 1941) probíhala v síních na Kiosku výstava gobelínů a tkanin vyrobené gobelínovým ústavem ve Valašském Meziříčí, který představoval jedinou veřejnou instituci toho druhu v protektorátu. Mohly se rovnat například

---

¹⁸² Šs., *Velká výstava lidového umění v Brně, Našinec LXXVII*, 1941, č. 75, 29. 3., s. 4.

¹⁸³ *Katalog souborné výstavy sochařky Marie Bartoňkové a malíře Bohumíra Dvorského* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1941.

¹⁸⁴ L. F., *Výstava Dvořák a Morava, Moravská orlice LXXIX*, 1941, č. 82, 6. 4., s. 5.

¹⁸⁵ *Výstava Spolku výtvarných umělců moravskoslezských »Aleš« v Brně odbočky v Praze* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1941.

¹⁸⁶ *Souborná výstava akad. malířky Mileny Šimkové-Elgrové* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1941.

¹⁸⁷ heslo Myslivec František, Toman, *L-Ž* (pozn. 84), s. 175.

francouzským gobelínům. To se odrazilo i na kvalitě výstavy, která představila československé gobelínové klenoty.¹⁸⁸

V místnostech Kiosku měli prakticky celé září 1941 možnost představit svá díla žáci a absolventi brněnské Školy uměleckých řemesel. Vystavovali nástěnné malby, sgrafita, malbu z broušených barevných vrstev, gobelíny, obrazy na skle, reklamní plastické pásy, kresby, vyšívací techniky s modelacemi šatů, plastiku, keramiku, architektonické modely a reklamní materiály.¹⁸⁹

Souborná výstava díla akademického malíře Františka Myslivce (1890–1965) se konala v pavilonu Alše od 26. září do 19. října 1941. Vystavovala se zde celkem 62 děl a většina z nich patřila k prodejným. Nejvýše ohodnocený, na 7 000 korun, byl obraz „Břízy“, partie z Císařského lesa.¹⁹⁰ Brněnský rodák František Myslivec patřil k impresionistickým malířům a krajinářům. Studoval na Uměleckoprůmyslové škole u Jana Preislera a Ladislava Šalouna, poté na AVU u Maxe Pirnera. Sám vyučoval na Škole uměleckých řemesel v Brně. Aktivně spolupracoval s brněnským *Klubem výtvarných umělců*, kdy se účastnil šestnácti výstav klubu.¹⁹¹

V Brně ve výstavních síních Kiosku svá díla prezentovali malíř Richard Brun a sochař Vincenc Havel od 16. listopadu do 7. prosince 1941. Jednalo se spíše o výstavu Richarda Bruna za přispění několika děl Vincence Havela.¹⁹²

SVUM Aleš ke konci roku 1941 uspořádal vánoční výstavu kreseb a akvarelů ve svém pavilonu na Radvitově náměstí.¹⁹³

Od 30. listopadu 1941 do 17. ledna 1942 prezentoval svá díla SVU Aleš ve Zlíně. Konala se v baťovském Studijním ústavu I. Předsedou výboru se stal Valentin Hrdlička, který si

---

¹⁸⁸ jkl., Výstava gobelínů a moderních tkanin v Brně, *Moravská orlice LXXIX*, 1941, č. 137, 13. 6., s. 4.

¹⁸⁹ vp., Výstava ŠUŘ v Brně, *Moravská orlice LXXIX*, 1941, č. 219, 17. 9., s. 4.

¹⁹⁰ *Souborná výstava prof. Frant. Myslivce, akad. malíře* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1941.

¹⁹¹ Zdeněk Chmel, *Galerie brněnských osobností 2*, Brno 1999, s. 106–107.

¹⁹² *Richard Brun, Vincenc Havel* (kat. výst.), výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1941.

¹⁹³ *Vánoční výstava kreseb a akvarelů* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1941.

společně se sochařem Rudolfem Březou, malířem Rudolfem Gajdošem a Josefem Vackem vzal na starost instalaci celé výstavy. Všichni tři zmínění umělci vystavovali a z dlouhého seznamu jmen je nutné dále zmínit osobnosti jako: Petr Dillinger, František Foltýn, Marie Bartoňková, František Doubrava, Helena Bochořáková-Dittrichová, Vladimír Hroch nebo Adolf Alois Zahel. Jednalo se o poměrně velkou akci, kde se představilo 62 umělců s celkovým počtem 220 děl.¹⁹⁴

Další v řadě souborných výstav se uskutečnila v Zemědělském muzeu od 7. prosince 1941 do 6. ledna 1942. Byla věnována akvarelům a kresbám Emila Králíka.¹⁹⁵

1942

O důležitosti Heleny Bochořákové-Dittrichové svědčí i její samostatná výstava v pavilonu Alše od 22. února do 22. března 1942. Na rozměrné výstavě, která čítala 78 děl, představila autorka díla z okolí Kníničské přehrady (dnes Brněnská přehrada).¹⁹⁶ Helena Bochořáková-Dittrichová patřila k talentovaným umělkyním. Věnovala se malbě, grafice, próze, ale také autorství cestopisných fejetonů. Vystudovala AVU v Praze a v roce 1923 odjela na stipendijní program do Paříže, kde studovala moderní francouzskou grafiku. Náměty k cestopisům zužitkovala na častých cestách do zahraničí (USA, Řecko, Velká Británie, Rusko aj.). Zpočátku své tvorby se zabývala spíše grafikou, ale kvůli zrakové indispozici přešla ve 40. letech na malbu. Helena Bochořáková-Dittrichová se velice aktivně angažovala i ve spolkové činnosti. Byla členkou KVV Aleš v Brně, *Kruh výtvarných umělkyní*, *Nezávislí umělci v Paříži*, *Blok výtvarných umělců moravskoslezských* a *Svaz*

---

¹⁹⁴ *Výstava SVU Aleš* (kat. výst.), Studijní ústav I. ve Zlíně 1941/1942.

¹⁹⁵ *Výstava akvarelů a kreseb profesora architekta Emila Králíka* (kat. výst.), Zemědělské muzeum a výstavní síň Kiosk 11 v Brně 1941/1942.

¹⁹⁶ *Souborná výstava akademické malířky Heleny Bochořákové-Dittrichové „Motivy z Kníničské přehrady“* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1942.

československých výtvarných umělců, jako host působila u SČUG Hollar.¹⁹⁷

Od 8. do 29. března 1942 se konala výstava obrazů brněnských profesorů a akademických malířů v síních na Kiosku. Vystavovali zde B. Antonovič, J. Bieber, B. Dudárek, L. Dvořáček, M. Ehlerová, J. Fousek, M. Fridrich, F. Hradecký, O. Kalendovský, J. Kousek, R. Kučera, F. Myslivec, J. Němec, A. Petříček, F. Přeček, K. Srp, J. Umlásek, A. Zamazal, O. Zemina a V. Zykmond.¹⁹⁸ Šlo o netradiční výstavu, co se týče složení vystavujících: *„Tento kulturní podnik jest vlastně novinkou v Brně, neboť zde vystavuje skupina 20 malířů, různorodých směrů, bez zvláštního zaměření. Vystavující malíři nesnaží se zde přesvědčovat veřejnost samospasitelností toho kterého směru, ani zdůrazňovat svou individualitu, ale skládají zde vlastně jakési účty své vychovatelské práce, která se snaží vésti mládež bezpečnou cestou k umění. Na vystavených pracích je zřejmé, že vystavující umělci usilují o kladný výtvarnický poměr ke skutečnosti.“*¹⁹⁹

SVUM Aleš uspořádal dvoudílnou členskou výstavu od 5. dubna do 17. května 1942.²⁰⁰ První díl se konal už tradičně v pavilonu Alše a druhý ve výstavních síních na Kiosku. Výstavy se zúčastnilo 60 umělců se 170 díly.²⁰¹

Koncem května 1942 proběhla členská výstava SOV ve výstavních síních Kiosku. Zahajovací projevy patřily Aljo Beranovy a Albertu Kutalovi. Na v pořadí již druhé výstavě spolku v Brně se představilo 24 umělců se 120 pracemi.²⁰²

Ve stejnou dobu také vystavoval svá díla Jindřich Wielgus v pavilonu Alše a místnostech Kiosku.²⁰³ Sochař Jindřich

---

¹⁹⁷ heslo Bochořáková-Dittrichová Helena, Toman, A-K (pozn. 74), s. 78.

¹⁹⁸ Výstava obrazů brněnských profesorů akademických malířů (kat. výst.), výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1942.

¹⁹⁹ Jkl., Nová výstava v Brně, *Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 59, 11. 3., s. 3.

²⁰⁰ *Členská výstava Spolku výtvarných umělců moravských Aleš* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ a výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1942.

²⁰¹ ČTK., Výstava Spolku výtvarných umělců Aleš v Brně, *Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 82, 7. 4., s. 3.

²⁰² Členská výstava Skupiny olomouckých výtvarníků v Brně, *Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 123, 26. 5., s. 3.

²⁰³ Výstava SVU Aleš v Brně, *Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 116, 17. 5., s. 5.

Wielgus (1910–1998) vystudoval Školu uměleckých řemesel v Brně a UMPRUM v Praze. Zaměřoval se výjevy ze života okolí Havířova.²⁰⁴

V září 1942 doputovala do Brněnského sálu německé hlavní školy výstava „*Deutschland in Tracht*“. Putovní výstava přišla z Německa a představila brněnskému publiku širokou škálu německých lidových krojů.²⁰⁵

Od 4. do 24. října 1942 vystavoval na Kiosku výtvarný odbor *Umělecké besedy*. Jednalo se o další z větších výstav, kde bylo vystaveno 176 děl.²⁰⁶

Svá malířská díla ve výstavních síních Zemědělského muzea vystavoval od 15. do 31. října L. Čerina.²⁰⁷

Sdružení výtvarníků z Prahy vystavovalo svá díla v Kiosku od 25. října do 14. listopadu 1942. Součástí výstavy byla prezentace děl Bohumila Stanislava Urbana.²⁰⁸

Od 15. listopadu do 5. prosince se konal „*Podzimní salon*“, kde vystavovali brněnští umělci.²⁰⁹

Od 6. prosince 1942 do 3. ledna 1943 další výstava z cyklu „*Národ svým výtvarným umělcům*“. Do výstavního výboru se postavili Aljo Beran, Valentin Hrdlička, Josef Jambor, Jindřich Šebánek a Jaroslav Vacek. Výstava sdružovala téměř stovku umělců, proto byla rozdělena do dvou výstavních budov Kiosku a Alše.²¹⁰

1943

V lednu 1943 spolek Aleš zrekapituloval posledních deset let tvorby Svatopluka Havrlika. Obsáhlý katalog doprovázel písemné zhodnocení tvorby tohoto umělce s několika

²⁰⁴ heslo Wielgus Jindřich, Toman, *L-Ž* (pozn. 84), s. 700.

²⁰⁵ Jkl., *Výstava německých krojů, Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 218, 13. 9., s. 5.

²⁰⁶ *Členská výstava výtvarného odboru Umělecké besedy z Prahy* (kat. výst.), výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1942.

²⁰⁷ *Souborná výstava malířských děl L. Čerina* (kat. výst.), Zemědělské muzeum v Brně 1942.

²⁰⁸ *Členská výstava Sdružení výtvarníků, Praha a soubor děl B. S. Urbana* (kat. výst.), výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1942.

²⁰⁹ *Výstava obrazů „Podzimní salon“* (kat. výst.), výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1942.

²¹⁰ *Umělci národu* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. Aleš a výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1942/1943.

reprodukcemi.²¹¹ Svatopluk Havrlík (1908–1966) po studiích v Praze procestoval Itálii, Francii, Holandsko a dostal se až do Anglie. Na začátku 30. let pracoval jako profesor kreslení v Brně, Trnavě a Bratislavě. Nejčastěji maloval městská zátiší a obce. Byl také zdatným ilustrátorem.²¹²

Od 24. ledna do 14. února 1943 se do síní na Kiosku vrátilo s II. členskou výstavou sdružení „RAMPA“. Mezi vystavující členy patřili Z. Fintajslová, V. Fridrichová, J. Janča, J. Kamenický, J. J. Kamenický, F. Kocourek, P. Kozák, J. Kubíček, J. Kuchyňka, V. Lehký, J. Nykl, J. Ottich, A. Šamla, J. Štastný, E. Weirauch a A. Veselý a další.²¹³

Dílčí výstava členů Alše se konala od 6. do 28. března 1943 a představila 76 děl. Jednalo se o první výstavu z cyklu výstav. Tyto tři akce měly dát možnost všem členům Alše (asi 150 členů) představit svá díla. Každá výstava sdružovala duchovně spřízněné umělce.²¹⁴ Katalog vydaný k výstavě hned na přední straně uvádí seznam vystavujících umělců: vedle známého jména Heleny Bochořákové-Dittrichové vystavoval akademický sochař Josef Axmann, malíř a sochař František Hořava, akademický malíř Bohumil Krs, malíř, kreslíř, loutkař a literární kritik Rudolf Kučera, sochař, pedagog a jeden ze zakladatelů KVV Aleš Václav Hynek Mach, malíř Svatopluk Souček a malíř Alois Schneiderka.²¹⁵

II. dílčí členská výstava Alše se uskutečnila od 18. dubna do 16. května 1943 v síních Kiosku. Této části se zúčastnili P. Dillinger, K. Jílek, E. Milén, A. Procházka a F. Süsler.²¹⁶ Výstava se setkala s naprosto katastrofální kritikou od *Moravské orlice*: „*Návštěvník II. dílčí člen. výstavy Spolku výtvarných umělců Aleš v Brně v pavilonu na náměstí Raduitově*

---

²¹¹ *Malířské dílo Svatopluka Havrlíka 1932-1942* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1943.

²¹² heslo Havrlík Svatopluk, Toman, A-K (pozn. 74), s. 310.

²¹³ II. členská výstava sdružení »RAMPA« (kat. výst.), výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1943.

²¹⁴ První část členské výstavy Alše v Brně zahájena, *Moravská orlice LXXXI*, 1943, č. 57, 10. 3., s. 4.

²¹⁵ *Dílčí výstava Spolku výtvarných umělců Aleš* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1943.

²¹⁶ Druhá dílčí výstava Aleše v Brně, *Moravská orlice LXXXI*, 1943, č. 90, 17. 4., s. 3.

nemůže se zbavit dojmu, že tu jde o jakousi improvisaci, z níž se vymyká jenom opravdu málo vystavovaných děl. Pořadatelstvo zřejmě nedbalo ustálených pravidel výtvarného výstavnictví, z nich nejzákladnějším paragrafem jest odjakživa samozřejmost, že umělci vystaví jenom vrcholná díla své tvorby určitého období, snad posledních let. Tento základní rys opravdu hodnotných výstav v této výstavě mizí v neorganičnosti, které propadli téměř všichni vystavující umělci a pak v jakési laxnosti ve výběru děl, která prošla porotou opravdu velmi mírnou."²¹⁷ O něco vlídnější, ale přesto nelichotivá recenze vyšla v *Lidových novinách*.²¹⁸

III. dílčí výstava pražské odbočky spolku výtvarných umělců Aleš proběhla od 23. května do 20. června 1943 v pavilonu Alše.²¹⁹

IV. část dílčí výstavy SVU Aleš společně s hosty se konala od 11. července do 22. srpna 1943 v síních Alše a Kiosku.²²⁰ Bohužel prakticky všechny tyto dílčí výstavy představovaly pro Alše neúspěch. Ani poslední část se totiž nevyhnula kritice. „Čtvrtá část členské výstavy Spolku výtvarných umělců Aleš v Brně na Raduitově náměstí je zřejmě sbírkou drobtů z hostin tří výstav, které ji předcházely. Drobtý jsou vždy různorodé, jsou různého druhu, vůní, jsou z různých látek různých barev. Společné mají jen to, že jsou to právě drobtý.“ Vyzdvihnuta byla pouze díla hostů vystavována na Kiosku.²²¹

Akademická malířka Božena Vejrychová-Solarová (1892–1978) prezentovala svá díla v Kiosku od 6. do 30. června 1943. Katalog doprovázela pochvalná slova od Dr. Miloslava Hýska,

---

²¹⁷ L. Ch., Druhá dílčí výstava, *Moravská orlice LXXXI*, 1943, č. 99, 28. 4., s. 4.

²¹⁸ jbs, Výstava SVU Aleš v Brně, Druhá část členské výstavy, *Lidové noviny LI*, 1943, č. 124, 8. 5., s. 4.

²¹⁹ III. dílčí výstava Spolku výtvarných umělců Aleš, odbočka Praha (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1943.

²²⁰ IV. dílčí výstava Spolku výtvarných umělců Aleš a výstava hostů (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ a výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1943.

²²¹ jč [Josef Čapek], Členská výstava brněnského »Alše«, Čtvrtá dílčí výstava členů a výstava hostů, *Lidové noviny LI*, 1943, č. 192, 16. 7., s. 4.

Dr. Antonína Matějčka a Dr. Alberta Pražáka.²²² Rodačka z Prahy studovala u svého budoucího manžela R. Vejrycha a poté pokračovala v Paříži. V roce 1928 vydala „*Náměty kreslení pro dívčí školy obecné a měšťanské*“ a od roku 1934 „*Umění v obrazech*“.²²³

Výstava reprodukcí životního díla Mikoláše Alše proběhla v síních Kiosku od 5. do 28. září 1943. Reprodukce děl zapůjčil učitel Karel Kampf. Ke katalogu vedle ukázek rukopisu Mikoláše Alše a slov Karla Kampfa patřil ve zkratce podaný umělcův životopis.²²⁴

Od 16. října do 8. listopadu 1943 bylo možné shlédnout díla Karla Svolinského v místnostech SVO v Brně na Údolní 77.²²⁵ Karel Svolinský (1896–1986) se původně vyučil řezbářem, ale zaměřil se na grafiku a nástěnnou malbu. Hlavními inspiračními zdroji se staly lidové tradice, folklór a příroda. Byl i dobrým scénografem a návrhářem gobelínů.²²⁶

Zlínští výtvarníci svá díla představili od listopadu do prosince 1943 v síních Alše. Stejně jako brněnské dílčí výstavy i tato výstava sklidila vlnu kritiky. *Lidové noviny* označili díla Rudy Gajdoše za nepříjemně líbivá, hraničící až s pauměním a Josef Kousal byl označen za bezradného figuralistu. S lepšími hodnoceními odešli sochaři F. L. Gahura, Luděk Havelka, Bohumil Jahoda nebo Jiří Haška.²²⁷

Krajinář Bohumír Dvorský vystavoval v prosince 1943 menší výčet ze svých prací v místnostech SOV v Brně na Údolní ulici. „...výběrem a uspořádáním předčí nejednu velkou výstavu, protože obecenstvu přináší to, co od takové výstavy nejvíce očekáváme: pohled na tvůrčí vývoj malířův a výběr z jeho nejlepších

---

²²² *Souborná výstava obrazů akademické malířky Boženy Vejrychové-Solarové* (kat. výst.), výstavní síně „Kiosk 5“ v Brně 1943.

²²³ heslo Vejrychová – Solarová Božena, Toman, *L-Ž* (pozn. 84), s. 643.

²²⁴ *Výstava reprodukcí životního díla Mikoláše Alše* (kat. výst.), výstavní síně „Kiosk 5“ v Brně 1943.

²²⁵ *Karel Svolinský* (kat. výst.), místnosti Skupiny olomouckých výtvarníků v Brně 1943.

²²⁶ heslo Svolinský Karel, Toman, *L-Ž* (pozn. 84), s. 512-513.

²²⁷ jč [Josef Čapek], *Výstava zlínských výtvarníků v Brně*, *Lidové noviny* LI, 1943, č. 326, 27. 11., s. 4.

prací, takže výstava je opravdu výstižnou reprezentací výtvarnickovou."²²⁸

Poslední výstavní akcí roku 1943 v pavilonu Alše se stala povedená výstava díla Jiřího Trnky (1912-1969) od 12. prosince 1943 do 2. ledna 1944. K vidění byly kresby, ilustrace dětských knih, návrhy na divadelní scény a několik kvašů.²²⁹ Jak už výčet typů umění napovídá, Jiří Trnka byl univerzálním umělcem. Mezi nejzásadnější práce patří ilustrace Karafiátových „Broučků“ nebo Erbenových a Grimmových pohádek. Dále navrhoval scénické výpravy pro Národní divadlo.²³⁰ Souběžně v místnostech Kiosku vystavoval Alois Hejl, J. J. Kamenický, Jan Kamenický, Josef Kolář, Sylva Lacinová a Karel Vaca.²³¹

1944

První akcí roku 1944 se stala lednová výstava Františka Tichého (1896-1961) v místnostech SOV na Údolní ulici v Brně. Jednalo se spíše o menší výstavu obsahující 75 děl, přesto zvládla ukázat umělecký vývoj a oblíbená témata malíře.²³² Ještě v témže měsíci Františka Tichého vystřídala výstava děl Jana Baucha (1898-1995).²³³

Od 23. ledna do 13. února 1944 byla výstava v pavilonu Alše věnována kresbám, akvarelům a grafice. Do poroty zasedli František Doubrava, Valentin Hrdlička a Helena Bochořáková-Dittrichová. Výstava patřila k těm větším, účastnilo se jí 42 umělců s celkem 186 díly. Vedle Františka Doubravy a Heleny B. Dittrichové svá díla představili Antonín Volejníček, Karel Formánek, František Süsser nebo olomoucký akademický malíř

---

²²⁸ jč [Josef Čapek], Dvorského výstava v Brně, *Lidové noviny LI*, 1943, č. 333, 4. 12., s. 4.

²²⁹ jč [Josef Čapek], Kresby Jiřího Trnky, *Lidové noviny LI*, 1943, č. 347, 18. 12., s. 4.

²³⁰ heslo Trnka Jiří, Toman, *L-Ž* (pozn. 84), s. 606.

²³¹ jč [Josef Čapek], Další výstava v Brně, *Lidové noviny LI*, 1943, č. 340, 11. 12., s. 4.

²³² jč [Josef Čapek], Výstava Tichého v Brně, *Lidové noviny LII*, 1944, č. 4, 5. 1., s. 4.

²³³ jč [Josef Čapek], Výstava Jana Baucha v Brně, *Lidové noviny LII*, 1944, č. 25, 26. 1., s. 4.

František Josef Kraus. Jako hosté přijali pozvání: pozdější člen Alše František Netík, zlínský malíř František Rozkopal nebo kroměřížský malíř Eduard Světlík.²³⁴

V síních na Kiosku proběhla posmrtná výstava Františka Srpa od 13. února do 13. března 1944.²³⁵ Grafik a krajinář Karel Srp (1893–1943) vystudoval UMPRUM v Praze. Studijně cestoval do Francie, Holandska, Německa a Itálie.²³⁶

V trochu jiném světle se měli možnost představit členové Alše během výstavy „*Kresba a grafika v knize M. K. S.*“ (Moravské kolo spisovatelů). Jak Aleš, tak MKS usilovalo o vytvoření i na oko pěkných knih a také o spojení jak literární tak umělecké složky. Zúčastnili se Helena Bochořáková-Dittrichová, Petr Dillinger, Bohumil Dvorský, František Doubrava a další. Výstava proběhla od 6. do 25. března 1944.²³⁷

Soubor více než 200 grafických listů a kreseb velikána Maxe Švabinského byl k vidění v pavilonu Alše od 8. dubna do 7. května 1944. V katalogu se dlouze k osobě a dílu Maxe Švabinského vyjádřil Albert Kutal.²³⁸ [12]

Prezentace děl Františka Zikmunda probíhala od 14. dubna do 5. května 1944 v místnostech SOV v Brně.²³⁹ Hned v polovině května na ní navázala výstava Václava Špály.²⁴⁰

5.6. Výstavy v Domě umělců

Jako speciální kapitolu přikládám seznam výstav, které se konaly v období let 1939–1945 v Domě umělců:²⁴¹

---

²³⁴ *Výstava kreseb, akvarelů a grafiky* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1944.

²³⁵ *Kresba a grafika v knize M. K. S.* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1944.

²³⁶ heslo Srp Karel, Toman, *L-Ž* (pozn. 84), s. 478.

²³⁷ *Životní dílo akad. malíře Františka Srpa* (kat. výst.), výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1944.

²³⁸ *Max Švabinský* (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1944.

²³⁹ *František Zikmund* (kat. výst.), místnosti Skupiny olomouckých výtvarníků v Brně 1944.

²⁴⁰ jč [Josef Čapek], Václav Špála v Brně, *Lidové noviny LII*, 1944, č. 136, 18. 5., s. 3.

1939:

24. květen - 2. červenec 1939: *Cesty Adolfa Hitlera (Die Strassen Adolf Hitlers)*.

28. říjen - 19. listopad 1939: Výstava Leo Fitze, Otty Neuderta, Wilhelma Konrada Uxa, Annie Matejczek a Grete Heinisch.

3. prosinec - 24. prosinec 1939: Vánoční výstava.

1940:

12. leden - 24. leden 1940: *Umělecká tvorba německých žen v protektorátu*. Výstava vznikla pod NS ženská liga - spolek německých žen.

7. duben - 21. duben 1940: *Německo musí žít (Deutschland muß leben)* - propagandistická výstava).

28. duben 1940: *Mládež slouží Vůdci (Jugend dient dem Führer)* - propagandistická výstava.

18. květen - 16. červen 1940: *Zázraky života - Lidé ze skla - Zrealizováno vlastnoručně (Die Wunder des Lebens - Der gläserne Mensch - Erkenne dich selbst)* - osvětová výstava.

22. září - 20. říjen 1940: *Německá Morava - Německé osady v Brně a Vyškově (Deutsches Mähren - Deutsche Siedlungen um Brunn und Wischau)* - etnografická výstava.

17. listopad - 22. prosinec 1940: Vánoční výstava.

---

²⁴¹ Výstavy Domu umění 1910-2010, http://www.dum-umeni.cz/uploads/vystavy_domu_umeni_1910-2010.pdf, vyhledáno 22. 6. 2015.

1941:

3. květen - 25. květen 1941: *Malíř, který zažil Reichsautobahn - Ernst Huber (Ein Maler erlebt die Reichsautobahn - Ernst Huber)*.

27. září - 19. říjen 1941: *Bernstein, zlato moře (Bernstein, Gold des Meeres)*.

26. říjen - 16. listopad 1941: *Jihlava a její populární ostrov (Iglau und seine Volksinsel)* - etnografická výstava.

24. listopad - 21. prosinec 1941: Úleva pro německé vizuální umění v době nacistické „lidové péče o lidi“ (Hilfswerk für deutsche bildende Kunst in der NS-Volkswohlfahrt). Výstava vznikla pod záštitou NS - lidové péče.

1942:

15. únor - 22 března 1942: *U Západní zdi v Polsku a ve Francii. Výstavní barevné obrazové dokumenty z války malíře Ernsta Vollbehra a výstavba západní zdi a kampaně proti Polsku, Francii a Anglii (Am Westwall in Polen und Frankreich. Ausstellung farbiger Bilddokumente des Kriegsmalers Ernst Vollbehr vom Bau des Westwalls und von den Feldzügen gegen Polen, Frankreich und England)*.

13. září - 11. říjen 1942: *Wilhelm Busch - Společnost Hannover (Wilhelm Busch - Gesellschaft Hannover)*.

2. listopad - 8. listopad 1942: *Přehlídka brněnských umělců (Leistungsschau der Brüner Künstler)*.

21. listopad - 20. prosinec 1942: *Roční výstava Moravského uměleckého spolku se speciální výstavou Františka Králíčka, Vídeň - Brno (Jahres-Ausstellung mährischer Künstler mit Sonderschau Franz Kralicek, Wien - Brünn)*. Výstava vznikla ve spolupráci s okresní propagandistickou linií Brno NSDAP, Kulturní rady a o realizaci se postaral Moravský umělecký spolek.

1943:

24. leden - 14. únor 1943: *Německé umění na východě a jihovýchodě (Deutsche Kunst im Osten und Südosten)*.

21. únor - 28. březen 1943: *Dresdener Künstlerbund. Obrazy, grafika, plastika (Dresdner Künstlerbund. Gemälde, Graphik, Plastik)*. Výstavu zahájili proslovy starosta města O. Judex a předseda spolku A. Liebermann.

17. duben - 2. květen 1943: *Výstava současných německých rytců. Kolekce Josefa Steiba, paměťová deska Josefa Axmanna (Ausstellung Deutsche Kupferstecher der Gegenwart. Kollektion Josef Steib, Berlin, Gedächtnisschau Josef Axmann)*. Výstava se za spolupráce Kunstvereinu a Kulturní rady se konala na počest Axmanových 150. narozenin, které připadají na 7. března 1943. Součástí výstavy se stala rozsáhlá expozice díla Josefa Axmanna.

8. květen - 26. květen 1943: Výstava „*Krásná vídeňská dáma*“ (*Das schöne Wiener Frauenbild*). Výstavu pořádal Moravský umělecký spolek a byla prakticky druhou částí výstavy

mědirytců. Soustředila se především na zralé ženy, které patřily ke slavným a uznávaným zástupkyním ženského pohlaví.²⁴²

18. září – 10. říjen 1943: *Naše vojsko (Unser Heer)* – propagandistická výstava.

23. říjen – 21. listopad 1943: *Vizuální umění na Dolním Dunaji (Bildende Kunst in Niederdonau)*. Doprovod výstavy tvořili umělci a milovníci umění Dolního Dunaje. Text obrazového katalogu, který obsahoval životopisy vystavujících umělců, vytvořil Ernst Wurm.

27. listopad – 21. prosinec 1943: *Roční výstava moravských umělců (Jahresausstellung mährischer Künstler)*. Výstavu společně s Kunstvereinem uspořádalo krajské Oddělení propagandy nacistické strany v Brně a Kulturní rada.

1944:

22. leden – 27. únor 1944: Speciální výstava Konstanze Eberla (Brno) Fritz Hasse (Mnichov), Kolomana Lenka (Brno), Theodora Mallenera a Rudolfa Mathera (Sonder-Ausstellungen Konstanze Eberle, Brünn, Fritz Hass, München, Koloman Lenk, Brünn, Theodor Mallener, Reichenberg, Rudolf Mather).

24. březen – 23. duben 1944: *Výstava německých kreseb faksimilií rukopisů z Albertiny, holandských, vlámských, italských a francouzských mistrů ze čtyř různých století (Ausstellung von Albertina Facsimile Handzeichnungen deutscher, holländischer, vlämischer, italienischer und französischer Meister aus 4 Jahrhunderten)*. Text katalogu vytvořil Paul Klobutschar.

---

²⁴² jbs, Výstava současných německých mědirytců v Brně, *Lidové noviny* LI, 1943, č. 135, 19. 5., s. 4.

20. květen - 18. červen 1944: *Akvarely a kresby (19 a 20. století) z brněnských soukromých sbírek a paměti Willi Schustala (Aquarelle und Zeichnungen (19. u. 20. Jahrhundert) aus Brüner Privatsammlungen und Gedächtnisschau Willi Schustala)*.

15. červenec 1944: *Umělci vychovatelé (Die kunstschaaffende Erzieher)*.

1945:

květen 1945: *Výstava nacismu*.

1. září 1945: *Hitler v sovětské karikatuře*. Jednalo se o reprízu pražské výstavy „*Hitler v sovětské karikatuře*“ [13] z 28. července - 12. srpna 1945. Hlavním cílem výstavy byly samozřejmě reakce na hrůzy předcházejících let a snaha o psychologické vyrovnání s touto dobou.

22. září - 21. října 1945: *Posmrtná výstava Jaroslava Krále, narozeného 5. prosince 1883, který byl umučen v Osvětimi 22. března 1942*. Text katalogu vytvořil Albert Kutal a báseň složil František Halas.

24. říjen - 15. listopad 1945: *Výstava Emila Filly a jeho obrazů a kreseb z let 1938-1939*. Výstavu uspořádal SVU Aleš ve spolupráci s KPU a text katalogu napsal Vincenc Kramář.

11. listopad 1945: *Výstava sbírky kreseb Antonína Podrábského*.

11. listopad 1945: *Výstava návrhů na zbudování Památníku sovětským hrdinům na náměstí Rudé armády v Brně*.

18. listopad - 18 prosinec 1945: *50 let českého výtvarného*

umění: Výstava se konala na počest zájezdu světového studentstva na Moravu. Text katalogu vytvořil Oldřich Pelikán.

1. prosinec - 7. prosinec 1945: *Janáčkova výstava.*

6. OSTRAVA

6.1. Ostrava na počátku 20. století

Ostrava se svojí strukturou poněkud lišila od ostatních měst Československa. Svým ekonomickým potenciálem, průmyslovým rázem, urbanistickou strukturou, rozdělením na Moravskou a Slezskou Ostravu a v neposlední řadě polohou blízko hranic představovala velmi svébytný mix ve srovnání s Olomoucí či Brnem. Po rozpadu Rakouska-Uherska a předání správy Moravské Ostravy zpět příslušníkům českého národa bylo brzy jasné, že se roztržitá Ostrava musí sjednotit. K první výraznější integraci obcí se přistoupilo v roce 1924. Další se uskutečnila až v roce 1941, která vyústila k vytvoření kompletní Velké Ostravy. Ostrava se také s rokem 1918 zbavila velkého germanizačního tlaku a mohl se začít rozvíjet individuální ostravský kulturní život.²⁴³

Výchovnou činnost v moravsko-ostravském regionu řídil od svého ustanovení 21. října 1919 *Okresní osvětový sbor* s pomocí patnácti místních osvětových komisí. Po vzniku Velké Ostravy v roce 1924 přešla správa a dozor přímo pod OSS a místní komise se staly důvěrníckými sbory. Nejzásadnějšími a současně prvním činem sboru se stalo založení Lidové univerzity Masarykovy v Moravské Ostravě. Přes velice pestrou nabídku kurzů vyšla najevo důležitost sjednocení lidové výchovy na Ostravsku. Výsledkem bylo založení Kulturní rady pro širší Ostravsko v roce 1921. V témže roce jako *Okresní osvětový sbor* (1919) byla založena *Dělnická akademie*, která se starala o úroveň kulturního vzdělání ostravského dělnictva. Sbor a akademie usilovaly o zvýšení kulturní vzdělanosti a uvědomění. Svoji strukturou inspirovali ke vzniku podobných organizací na celém území Československa.

---

²⁴³ Viz. Jiřík (pozn. 19), s. 4.

V roce 1930 bylo na Ostravsku evidováno 2 379 spolků, z toho devatenáct se zaměřovalo na muzejní, vědeckou nebo uměleckou činnost. Na tehdejší dobu velice pokrokový přístup razil *Klub přátel moderní kultury* (1932). Velmi progresivně podporoval kooperaci umělců z různých oborů, aby dílo mohlo být chápáno v co nejširším kontextu.²⁴⁴

6.2. Spolková činnost a Dům umění v Ostravě

Podobně jako Olomouci a Brně byl i v Ostravě založen *Klub přátel výtvarných umění*. Vznikl v roce 1912 a s příchodem 1. světové války tento mladý spolek brzy zanikl. Už od začátku se zabýval otázkami ostravské výstavní činnosti společně s prodejem uměleckých děl. Jeho členy byli František Jureček, Dr. Zikmund, Dr. Bordovský, Alois Zapletal, Jan Schwarz a poté V. Kutzer, A. Handzel a V. Kristin. Scházeli se a diskutovali o umění nejčastěji v kavárně Praha nebo Orient.²⁴⁵ Další pokus o založení spolku vznikl v roce 1921 z iniciativy členů tehdejšího KPU Vladimíra Kristina, Augustina Handzela, Aloise Zapletala, Viktora Kutzera a dalších. Klubu bohužel scházelo vhodné zázemí k pořádání výstav.²⁴⁶ V hotelu Brioni rozhodl Valný sjezd výtvarníků širšího Ostravska o vzniku *Skupiny výtvarných umělců* pod záštitou *Kulturní rady* pro širší Ostravsko. První výstavy členů se konaly v provizorních prostorách ve škole na Poděbradově ulici, v roce 1923 získala skupina pro stálé členské výstavy prostory ve staré radnici ve Slezské Ostravě.

---

²⁴⁴ Viz. Przybylová (pozn. 20), s. 432-434.

²⁴⁵ Viz. Hýl (pozn. 23), s. 10.

²⁴⁶ Petr Holý, Výtvarné umění v Ostravě a na Ostravsku do druhé světové války a úloha Domu umění, in: Karel Jiřík et. al., *Výtvarní umělci severní Moravy a Slezska ve sbírkách Galerie výtvarného umění v Ostravě 1900-1950*, Ostrava 2006, s. 9-10.

Světlem na konci tunelu se pro tyto velice bídné podmínky prezentační činnosti stalo 24. ledna 1923 založení *Spolku pro vystavění a udržování výstavního pavilonu*. O rok později své jméno spolek zjednodušil na *Spolek Dům umění*.²⁴⁷

Stanovy a program Spolku schválené 12. října 1922 jasně ukázaly důležitost co nejdříve postavit Dům umění[14]. Ten se měl stát centrem pro prezentaci výtvarného umění, později i útočištěm pro sbírky a program umělecké výchovy.²⁴⁸ Spolek bral tento úkol velmi vážně a také do poroty, která rozhodovala o návrzích Domu umění, dosadila osobnosti, jako byl V. V. Štech a architekti F. Vahal a B. Fuchs. Stavba započatá v roce 1924 vyústila ve slavnostní otevření Domu umění 13. května 1926. Stavba vyšla z projektu Františka Fialy (1895–1957) a Vladimíra Wallenfelse (1895–1962). Šlo o osoby velmi schopné, neboť jejich učitelem nebyl nikdo jiný než Jan Kotěra.²⁴⁹ Zahajovací výstava se skládala z téměř 267 děl ze soukromých sbírek 24 ostravských sběratelů. Stejnou kvalitou se mohla pyšnit následující výstava obsahující díla starých mistrů z ostravských německých sbírek. Ostrava i s Domem umění nadále trpěla nedostatkem výstavních prostor. Již ve třicátých letech se Spolek snažil o realizaci dostavby druhé části Domu umění. Finanční nesnáze a válečná situace dostavbu odsunula na neurčito. Do jisté míry rozšířit kapacitu prostor, uložení grafické sbírky a přesunutí části knihovny umožnilo získání výstavních prostor v Ostravě-Porubě.²⁵⁰

Paralelně byla jako součást Domu umění otevřena Jurečkova galerie, pojmenovaná podle mecenáše a stavitele Františka Jurečky. František Jureček zemřel 5. října 1925 a odkázal nově vzniklé galerii asi 120 děl českého umění 19. století, která

---

²⁴⁷ Viz. Przybylová (pozn. 20), s. 439-440.

²⁴⁸ Viz. Beránek (pozn. 21), s. 7.

²⁴⁹ Jiří Jůza, *Jurečkova obrazárna: Počátky galerijní činnosti v Ostravě*, Ostrava 2006, s. 15.

²⁵⁰ Eva Trnková, *Výběr významných událostí a výstav v historii Domu umění*, in: Petr Beránek et. al., *70 let Domu umění v Ostravě 1926-1996*, Ostrava 1996, s. 31.

se stala základem umělecké sbírky Domu umění. Nutno dodat, že poválečná výstavní aktivita, která se skládala ze sbírek soukromých majitelů a velkého daru Františka Jurečky zajistila stavbu Domu umění. Výstavba byla prakticky jedinou podmínkou, kterou si František Jureček k darování děl stanovil.²⁵¹ Prvním (neplaceným) ředitelem Jurečkovy galerie se stal Alois Sprušil (1872-1946), který za svého působení velmi pomohl propagaci galerie. Vedle navazování styků s pražskými výtvarníky a pořádáním prodejních výstav se mu podařilo rozšířit z původního počtu 120 děl Jurečkovy galerie na působivé číslo 2 100. Dům umění zůstal věrný svému původnímu účelu a vedle galerijní funkce se zde jen do roku 1936 uspořádalo celkem 99 výstav.²⁵² Z těch nejzajímavějších lze jmenovat: 18. listopad - 14. prosinec 1929: výstava čínského a japonského umění staré i soudobé malby, duben 1931: „Pražská secese“ (Prager Secession), 14. březen - 31. březen 1934: výstava skupiny ruských umělců s retrospektivou Ivana Ajvazovského a Ilji Repina, 18. červen - 6. červenec 1934: SČUG Hollar s výstavou soudobého francouzského umění z pařížského výběru V. Nekerského, 17. říjen - 6. listopad 1936: „Členská výstava Umělecké besedy“.²⁵³ Často zde také pořádal svá vystoupení *Klub přátel moderní kultury* (KPMK), mezi jehož členy patřil i Jan Sládek, člen MSVU a poté VUMO.²⁵⁴

Začátek působení Domu umění se stal živnou půdou pro vznik nových uměleckých spolků. V roce 1926 vzniklo *Moravskoslezské sdružení výtvarných umělců* (MSVU) v čele s předsedou Augustinem Handzelem (1886-1952). Mezi členy patřili V. Kristin, J. Šrámek, B. Dvorský, J. Dvořák, H. Salichová, J. Sládek, J. Dobeš a další. Přibližně ve stejné době vznikly německé umělecké spolky *Umělecký kroužek* (*Kunstring* -

---

²⁵¹ Viz. Hýl (pozn. 23), s. 10.

²⁵² Viz. Przybylová (pozn. 20), s. 440.

²⁵³ Viz. Trnková, Výběr významných událostí a výstav v historii Domu umění (pozn. 250), s. 31-32.

²⁵⁴ Viz. Holý, Výtvarné umění v Ostravě a na Ostravsku do druhé světové války a úloha Domu (pozn. 246), s. 11.

Vereinigung Deutscher Bildender Künstler in Böhmen und Mähren Kunstring) a *Ostravský umělecký spolek (Ostrauer Kunstverein)*.

S přibývajícimi členy MSVU vzrůstalo napětí mezi umělci, kteří se často nedokázali názorově shodnout.²⁵⁵ Za tuto situaci zřejmě mohly i liberální stanovy spolku a velká různorodost členů, která nebyla nijak usměrňována do jednoho určitého a společného stylu výtvarného vyjádření. Prakticky od svého vzniku podporoval spolek individuální osobnost umělce. Mohlo se jednat o stylově odlišné umělce, prioritou se stal vztah umělce ke svému rodnému kraji.²⁵⁶ Neshody se stále stupňovaly a největší počet členů opustil spolek v roce 1928 a 1934. Talentovaná čtveřice Dvorský, Kristin, Sládek a Handzel navázala kontakty s brněnskou SVU a zanedlouho začali se skupinou vystavovat. V roce 1935 založili nečlenové MSVU konkurenční spolek *Výtvarní umělci Moravské Ostravy (VUMO)*. V čele stál Vladimír Kristin, teoretické vedení si vzal na starost Zdeněk Hlaváček. Od členů se očekávala zejména inklinace k ostravskému regionu. Z důvodu politické situace na začátku roku 1939 byla spolková činnost utlumena a poté *Výtvarní umělci Moravské Ostravy* zanikli úplně.²⁵⁷

Mezi výrazné osobnosti meziválečné doby formující ostravskou uměleckou činnost patřil Valentin Držkovic (1888-1969), krajinář, figuralista a také zakladatel sociální malby na Ostravsku. Mezi další osobnosti lze zařadit malíře, grafika a dřevorytce Ferdiše Duša (1888-1958), malíře průmyslových vedut Bohumíra Dvorského (1902-1976), už dříve zmíněného malíře ostravských scénérií, ilustrátora a divadelního dekorátéra Vladimíra Kristina (1894-1970), malíře, grafika, kostýmního výtvarníka a scénografa Jana Sládka (1906-1982) nebo sochaře Augustina Handzela (1886-1956).²⁵⁸

---

²⁵⁵ Viz. Przybylová (pozn. 20), s. 440.

²⁵⁶ Viz. Hýl (pozn. 23), s. 9.

²⁵⁷ Viz. Przybylová (pozn. 20), s. 441.

²⁵⁸ Ibidem.

6.3. Ostravské muzejní instituce

První muzejní instituce na území Ostravy vznikla v roce 1872. Muzeum založil ve Slezské Ostravě učitel a sběratel Karel Jaromír Bukovanský (1884-1932). 1. světová válka si na archeologické a etnografické sbírce slezskoostravského Muzea Bukovanského vybrala svoji daň. Byla rozkradena a prakticky zničena.²⁵⁹

V roce 1904 vznikla další dvě muzea: *Průmyslové a živnostenské muzeum v Moravské Ostravě* a *Umělecko-průmyslové muzeum pro ostravsko-karvinský revír (Industrie und Gewerbe Museum)*, založené Dr. Rudolfem Prischingem.

Nejaktivnější činnost vytvářelo ze zmíněných muzeí právě *Průmyslové a živnostenské muzeum v Moravské Ostravě*, které od svého vzniku spravoval *Německý muzejní spolek*. Muzejní situace se změnila s koncem 1. světové války, kdy se všechny tři muzea sloučila v jedno. Stalo se tak z iniciativy starosty Jana Prokeše a správce muzea Aloise Adamuse. Změna také nastala ve vedení muzea. Vznik Československa umožnil z muzea vytvořit dvojjazyčnou instituci, kde měli Češi zastoupení ve vedení.²⁶⁰ Až do založení *Sdružení přátel moravskoostravského městského muzea pro umění, průmysl a živností v Ostravsko-karvinském revíru* v roce 1921 zažívalo muzeum prakticky hibernační stav.²⁶¹

Téměř osudným se pro instituci stal rok 1924. Z původního sídla ve staré poště na dnešní křižovatce ulic 2. října a Sokolské se mělo muzeum přestěhovat do dřevěných domů z 1. světové války. Tuto hrozící katastrofu odvrátila radnice v Mariánských Horách, kam se muzeum i s archivem nakonec přestěhovalo. Zde setrvalo až do dostavění ostravské Nové

---

²⁵⁹ Historie: Ostravské muzeum, <http://www.ostrmuz.cz/website/mainmenu/muzeum/historie/>, vyhledáno 19. 6. 2015.

²⁶⁰ Kolektiv pracovníků Ostravského muzea, *Ostravské muzeum*, Ostrava 1999, s. 4.

²⁶¹ *100 let ostravského muzea 1872-1972*, Ostrava 1972?, s. 4.

radnice a mohlo se přemístit do nových prostor Staré radnice. K slavnostnímu otevření došlo 4. října 1931.²⁶²

6.4. Ostravská výstavní činnost

Ostravskou uměleckou scénu ovlivnila protektorátní vláda zejména v omezení činnosti MSVU a Dům umělců se proměnil na jakýsi druh výchovného centra, kde se vedle občasných výstav pořádaly přednášky nebo literární večery. Z autorů, kteří pokračovali v umělecké činnosti lze jmenovat Ferdiše Dušu, Augustina Handzela, Karla Vávru, Vladimíra Kristina, Josefa Šrámka nebo Helenu Salichovou a další. Naopak z Ostravy odešli Bohumír Dvorský a Jan Václav Sládek. Uvěznění se nevyhnuli grafik a malíř Vilém Wünsche (1900–1984), malíř, grafik a učitel Jaroslav Dobrovolský (1895–1942) nebo malíř a učitel Josef Dvořák (1898–1942).²⁶³

1939

Na výstavě *Jednoty výtvarných umělců* z Prahy od 5. ledna do 25. ledna 1939 vystavovali např. J. Čumpelík, O. Blažiček, V. Kreisinger, F. Kaván, J. Malínský, J. Obrovský a další členové JVU.²⁶⁴ Zahajovací proslov pronesl akademický malíř a jednatel spolku Karel Minář.²⁶⁵

Těsně před vyhlášením protektorátu se stihla uspořádat v Domě umění výstava Josefa Píseckého s názvem „*Dalmácie*“ [15]. Probíhala od 9. února do 10. března 1939 a bylo na ní představeno 48 děl s náměty z Dalmácie.²⁶⁶ Josef Písecký se narodil 21. února 1878 v Kroměříži a zemřel 14. dubna 1954

---

²⁶² Kolektiv pracovníků Ostravského muzea (pozn. 260), s. 4..

²⁶³ Viz. Przybylová (pozn. 20), s. 478-479.

²⁶⁴ Viz. Hýl (pozn. 23), s. 20.

²⁶⁵ ml, Výstava prací pražské Jednoty výtvarných umělců v Moravské Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1939, 5.

1.

²⁶⁶ *Josef Písecký: Dalmácie* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1939.

v Praze. Po studiích na soukromé škole Quastově v Písku začal pracovat v Pištěkově divadle v Praze (1901-1908). Později se začal zajímat o přírodu a začal často pobývat na Jadranu či v Itálii, kde maloval místní krajinu. Doma se jeho námětem stala krajina v okolí Táborska, Třeboňska, Šumavy, Krkonoš, Polabí nebo také pražské náměty.²⁶⁷ Co se týká hodnocení výstavy, pro *Moravskoslezský deník* napsal F. H. Hérink následující: *„Malíř zůstal si stále věrný svému osobitému vyjadřování po stránce malířské i technické, ovládá je dokonale, proto jeho díla působí na diváka svou bezprostředností, s jakou byla vždy vytvořena.“*²⁶⁸ 27. února tentýž deník otiskl text samotného Josefa Píseckého, dle struktury pravděpodobně vyjmutý ze soukromých poznámek umělce. Velice emotivně až chvalozpěvně zde hovoří o Jadranu. Text končí následujícími slovy: *„Za řadu let, kdy jsem se stal každoročním návštěvníkem Jadranu, vnikl jsem dokonale do jeho půvabů, krás a tajemství. Maloval jsem již tolikrát toto moře, ta skaliska, to pobřeží, ty ostrovy. A stále jsem dychtiv té krásy, stále se k ní budu vraceti. Chválím tě a pozdravuji, můj slunný Jadrane! Vždy a stále na shledanou!“*²⁶⁹ Několik faktických informací o výstavě poskytly Denní noviny z 22. února 1939. Jednalo se už v pořadí o pátou výstavu Josefa Píseckého v Moravské Ostravě a umělec byl osobně přítomen. Nejednalo se o pouze nárazové návštěvy Jadranu, ale Písecký zde odjížděl i se svojí chotí každý rok. Článek z Denních novin informuje o průběhu umělcova dne a také sdílí takové detaily, že velmi rád zpíval jadranské písně, plynně hovořil místním jazykem a po dlouhém dni plném tvorby si rád dal sklenku vína. O jeho příjemné povaze svědčí následující úryvek: *„Rád se rozpovídá o svých zážitcích a zkušenostech, za*

---

²⁶⁷ heslo Písecký Josef, Toman, L-Ž (pozn. 84), s. 200.

²⁶⁸ F. H. H. [Ferdinand Hanuš Hérink], Výstava obrazů Josefa Píseckého „Dalmácie“, *Moravskoslezský deník*, 1939, 16. 2.

²⁶⁹ Josef Písecký: Malířova chvála Jadranu, *Moravskoslezský deník*, 1939, 27. 2.

dlouhou dobu svého pobytu na modrém Jadranu nasbíraných, rád se o ně sděluje i s návštěvníky, zejména přijde-li početnější výprava, najmě studentská."²⁷⁰

Jubilejní výstava k oslavě padesátých narozenin Ferdinanda Hanuše Hérinka se konala od 28. května do 18. června 1939.[16] Autor pobývající v Ostravě už 12 let vystavoval díla, která namaloval za poslední desetiletí.²⁷¹ Ferdinand Hanuš Hérink (1889-1958) zahájil svá studia u Aloise Kalvody a prof. Schwaigera. Ve Vídni a v Praze se věnoval ilustraci, poté se přiklonil ke krajinomalbě a rozhodl se opustit Prahu. Na počátku 20. let působil v Petrkově na Českomoravské vysočině. V roce 1922 se přesunul do Brodu u Přerova a pokračoval až na Hanou. V roce 1923 již vystavoval v Zemském muzeu v Opavě a v roce 1926 v Prostějově. V roce 1927 pokračoval dál na východ, usadil v Ostravě a stal se členem MSVU.²⁷² Ve zkratce byl Hérinkův život a tvorba popsán v *Moravskoslezském deníku* 11. června 1939: „*Hérinkův obraz vypadá stručně řečeno takto: Hodně nebe a málo země. Ale jeho nebe není prázdné, ani není virtuózně vyšperkováno kupami fantastických mraků. Jeho nebe je klidné, těžké a barevné. Země jeho je těžká, poctivá, barevná a vždy věrný portrét hroudy.*“²⁷³ Další pochvalnou recenzi vydaly *Národní listy*²⁷⁴ a informativně se o výstavě zmínil *Pestrý týden*²⁷⁵, *Národní politika*²⁷⁶ a *Letem světem*²⁷⁷.

Od 8. října do 31. října 1939 se v Domě umění konala 25. výstava *Moravskoslezského sdružení výtvarných umělců*. Mezi vystavující umělce patřil Jan Klevar, Antonín Ivánský, Viktor Kutzer, J. V. Sládek, Jan Sládek, Josef Šrámek, Jaroslav

---

²⁷⁰ -ví-, O mistru Píseckém, *Denní noviny*, 1939, 22. 2.

²⁷¹ Výstava obrazů H. F. Hérinka, *České slovo*, 1939, 28. 5.

²⁷² heslo Hérink F. Hanuš, Toman, A-K 84), s. 324.

²⁷³ J. O., Výstava obrazů Hanuše Hérinka v M. Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1939, 11. 6.

²⁷⁴ ou-, Výstava F. H. Hérinka v Mor. Ostravě, *Národní listy*, 1939, 18. 6.

²⁷⁵ *Pestrý týden*, 1939, 19. 6.

²⁷⁶ *Národní politika*, 1939, 20. 6.

²⁷⁷ *Letem světem*, 1939, 20. 6.

Vacek, Karel Vávra, Vilém Wünsche, Josef Zapletal a jako host grafik Jaroslav Dobrovolský. Na výstavě bylo k vidění 98 děl.²⁷⁸ Ferdinand H. Hérink ohodnotil výstavu kladnými slovy: *“V krásné shodě umístěna jsou zde díla střízlivého realismu a impressionismu vedle expresí i surrealistických náhodností.”* Jako umělec také vyslovuje sympatie umělcům a vybízí širší veřejnost k jejich podpoře a vyjádření uznání. Do jisté míry také Hérink sympatizuje s Říší, což je patrné z jeho vyjádření, jakým způsobem v minulosti zvládlo Německo neutěšenou situaci s obrovskou nezaměstnaností.²⁷⁹ Zajímavým způsobem se snažil Dům umění ve spolupráci s umělci přiblížit umění a zájem o uměleckou scénu veřejnosti. Jak informovalo *České slovo* a další novinové články, konaly se komentované prohlídky, kde samotní umělci rozebírali svá díla ve snaze přiblížit je návštěvníkům.²⁸⁰ *České slovo* zaznamenalo z takových akcí několik otázek zúčastněných. Například na otázku o myšlenkovém obsahu děl, odpověděl Aljo Beran následovně: *„Hlavní věcí, chcete-li obrazům a sochám rozumět je, abyste nebyli předpojatí, abyste měli vůli je pochopit, snahu se do nich vcítit a věnovat jim pozornost, jakou zasluhují.”*²⁸¹

První akcí ze série *„Národ svým umělcům“* v Moravské Ostravě se konala od 12. listopadu do 15. prosince 1939. Vydaný katalog obsahoval text, který definoval účely konání takto koncipovaných výstav. Především se jednalo o touhu autorů patřit ke svému národu a pozvednout jej. Druhý účel byla samotná podpora umělců, které dobový režim postihl více než ty ostatní. K výstavě přispěli už známá jména Aljo Beran, Bohumír Dvorský, Ferdinand Hanuš Hérink, Augustin Handzel,

---

²⁷⁸ XXV. MSVU (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1939.

²⁷⁹ F. Hanuš Hérink, XXV. výstava Moravskoslezského sdružení výtvarných umělců v M. Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1939, 20. 10.

²⁸⁰ Velká výstava v Domě umění, *České slovo*, 1939, 23. 10.

²⁸¹ Na výstavě ostravských umělců, *České slovo*, 1939, 30. 10.

Vladimír Kristin, Alois Zapletal aj.²⁸² Článek, který burcoval k nákupu děl umělců, napsal pro *Moravskoslezský deník* Ferdinand Hanuš Hérink.²⁸³

1940

V lednu 1940 (6. leden – 28. leden) zavítala do Domu umění *Skupina olomouckých výtvarníků* v čele s Karlem Lenhartem, Jindřichem Lenhartem, Vojtěchem Hořínkem, Vincencem Makovským, Karlem Svolinským a dalšími členy.²⁸⁴ František H. Hérink premiérovou výstavu SOV hodnotí nejčastěji slovy „krásné, roztomilé, energické“. Vyzdvihuje tvorbu Aljo Berana, Vincence Makovského nebo Vladimíra Navrátila, jehož poprsí „Slepá“ považuje za nejlepší sochařské dílo výstavy.²⁸⁵

Od 4. do 28. února 1940 probíhala výstava obrazů Antonína Smutného.²⁸⁶ 80 obrazů zachycuje nejčastěji oblast Valaška, Tater nebo jižních Čech.²⁸⁷ Antonín Smutný, rodák z Příbrami, vystudoval dekorativní umění u profesora Šimáčka. Zanedlouho přešel do ateliéru bratří Jaroňků, kde studoval valašské motivy. V roce 1925 nastoupil jako vedoucí dekorativní výzdoby v továrnách na porcelán a keramiku ve Vroclavi. Z Polska se vrátil až v polovině 30. let. Tato výstava byla jeho předposlední soubornou výstavou.²⁸⁸

Od 3. do 31. března 1940 vystavoval v Domě umění *Klub výtvarných umělců Praha*. Představili se zde Alois Bílek, Jaroslav Jaroš, Vilém Kafka, Jaroslav Masák, Vladimír Pleiner, Jindřich Procházka a Josef Tříška. Dle recenzí *Českého slova* se jednalo o výstavu, která se zaměřila na dílo Aloise

---

²⁸² *Národ svým umělcům* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1939.

²⁸³ F. Hanuš Hérink, *Národ svým strádajícím umělcům*, *Moravskoslezský deník*, 1939, 9. 11.

²⁸⁴ Viz. Hýl (pozn. 23), s. 21.

²⁸⁵ F. Hanuš Hérink, *Výstava skupiny olomouckých výtvarníků v Mor. Ostravě*, *Moravskoslezský deník*, 1940, 21.

1.

²⁸⁶ Viz. Hýl (pozn. 23), s. 21.

²⁸⁷ A. Smutný vystavuje v Mor. Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1940, 7. 2.

²⁸⁸ heslo Smutný Antonín, Toman, *L-Ž* (pozn. 84), s. 466.

Bílka.²⁸⁹ Z umělců byli osobně přítomni Alois Bílek, Vladimír Pleiner a Jindřich Procházka.²⁹⁰

V období od 7. dubna do 9. května 1940 představil svá díla *Kunstring*[17]. Vystavovali členové Felix Bibus, Ernst Birke, Leo Fitz, Karl Harrer, Karl Hruby, Josef E. Karger, Franz Klopietz, Theodor Malléner, August W. Müller, Rudolf Mather, Mlczoch, Otto Neudert, Martha Schöpflinová, Rudolf Sokol, F. A. Tkaczik a Oskar Schmal.²⁹¹ Slavnostního zahájení se zúčastnili přední členové německých státních úřadů, armády a společnosti. Zahajovací slovo si vzal předseda *Kunstringu* August Müller, po němž vystoupil vedoucí propagace NSDAP.²⁹² V obsáhlém článku Ferdinand H. Hérink vyzdvihl kvalitu výstavy a nešetřil slovy chvály na každého člena.²⁹³

V Lidovém domě ve Slezské Ostravě se konala od 12. do 17. května 1940 výstava „*Slezsko a umění*“. Jednalo se o stejnojmennou výstavu, která probíhala začátkem května 1940 ve Frýdku. V témže složení vystavovali Baron, J. Knebl, L. Parma, Richter, J. Šrámek v. Wünsche.²⁹⁴

120. výročí narození Josefa Mánesa oslavil a uctil Dům umění výstavou reprodukcí celoživotního díla tohoto význačného umělce. Výstava se 141 díly rozdělenými do sekcí probíhala od 12. května do 3. července 1940. Rozsáhlý katalog doprovodil životopis Josefa Mánesa vytvořený Vladimírem Hýlem, Mánesovo spojení se Slezskem zase přiblížil Dr. Karel Otto. Katalog také obsahuje několik reprodukcí Mánesových kreseb ostravských dívek.²⁹⁵ Na pozvánce je zmíněna související výstava *Rozvoje hudební kultury na Ostravsku*, konaná v malém sále Domu umění. Díky výborně informativní pozvánce máme bližší představu o

---

²⁸⁹ Výstava Klubu výtvarných umělců, *České slovo*, 1940, 2. 3.

²⁹⁰ Zahájení členské výstavy Klubu výtvarných umělců z Prahy v Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1940, 4. 3.

²⁹¹ *Kunstring (Vereinigung Deutscher Bildender Künstler in Böhmen und Mähren)* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1940.

²⁹² (F. H. H.), Zahájení výstavy »Kunstringu«, *Moravskoslezský deník*, 1940, 8. 4.

²⁹³ F. Hanuš Hérink, Výstava „Kunstringu“ v Mor. Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1940, 16. 4.

²⁹⁴ Viz. Hýl (pozn. 23), s. 21.

²⁹⁵ *Jubilejní výstava k 120. narozeninám* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1940.

zahájení výstavy. Uvítání si vzal na starost Dr. František Král a samotné zahájení současný předseda MSVU Josef Šrámek. Následoval hudební doprovod: hrála se Dvořákova *Duchu hudby*, následovaly *Moravské národní písně* a poté zněla Smetanova *Z domoviny I. a II.* Život a dílo Josefa Mánesa přiblížil Alois Sprušil.²⁹⁶ České slovo otisklo tzv. *perličky z výstavy*, tedy několik slov samotných návštěvníků. K těm nejpochvalnějším zcela jistě patří: „*Před originálem Podobizna stojí dvě starší dámy. Pozorně sledují každý tah mistrova štětce na plátně a nakonec z nich jedna praví: - Čím by byl náš národ, kdyby neměl tak slavné muže, jako Mánesa?*“²⁹⁷

František Šindelář vystavoval své obrazy v Domě umění od 7. do 30. června 1940. K vidění bylo 135 děl, mezi něž patřily olejomalby, akvarely a kresby.²⁹⁸ František Šindelář (1887-1947) vystudoval u Jaroslava Kubína a mezi jeho nejčastější motivy patří mytologické scény a krajiny. Procestoval Itálii, Řecko, Turecko, Bulharsko a je autorem „*Putování po Sicílii*“.²⁹⁹ České slovo z 21. června otisklo zajímavý rozhovor s Františkem Šindelářem. Vedle všetečných otázek týkající se umělcovy inspirace a stylu se zde objevuje také zajímavé porovnání současné výstavy a první samostatné výstavy Šindeláře z roku 1928: „*Každého, kdo viděl tehdejší výstavu Šindelářovu, překvapí změna, která nastala v jeho uměleckém vývoji. Tehdejší naturalista přešel téměř úplně k expresionismu. Kdo přijde do výstavního sálu za slunného dne, je překvapen a uchvácen nádherou a jasem barvy, jimiž hýří téměř všechny Šindelářovy obrazy a pochopí, proč si Šindelář dal na plakáty, ohlašující jeho výstavu, heslo: „Milujme život!“*“³⁰⁰

---

²⁹⁶ knihovna Galerie výtvarného umění v Ostravě, kniha s novinovými výstřižky r. 1940, pozvánka na výstavu.

²⁹⁷ Ostraváci na Mánesově výstavě: Několik perliček z výstavy v Domě umění, *České slovo*, 1940, 2. 6.

²⁹⁸ *Výstava obrazů prof. Františka Šindeláře* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1940.

²⁹⁹ heslo Šindelář František, Toman, *L-Ž* (pozn. 84), s. 537.

³⁰⁰ Rozhovor s malířem Františkem Šindelářem, *České slovo*, 1940, 21. 6.

V období od října do prosince 1940 se Vladimír Hýl rozchází ohledně konání výstavy obrazů Václava Radimského. Jindy velice přesný Vladimír Hýl ve svém přehledu uvádí termín konání od 15. prosince 1940 do 1. února 1941.³⁰¹ Vydaný katalog uvádí termín konání v období říjen-listopad 1940.³⁰² Právě katalog a novinové články jsem se rozhodla respektovat jako skutečné období konání výstavy, jelikož nepovažuji za pravděpodobné, že by se konaly dvě výstavy jednoho autora v takto krátkém sledu. Pozvánka k zahájení výstavy dokonce přesně vymezuje termín konání od 22. října do 17. listopadu 1940.³⁰³

Výstava, kterou hostil Dům umění, dostala název „*Seznam vystavených originálů mistra Václava Radimského*“. K vidění zde bylo celkem 33 výtvarných děl. Dvoustránkový souhrn života a zejména tvorby akademického malíře Radimského napsal pro katalog univerzitní profesor Dr. Jindřich Čadík. Čadík vyzdvihuje Radimského spojení s československou (krajina Polabí) zemí: „*Ani dvacet let Francie nestačilo robustní povahu malířovu pozměnit. Pravdou ale jest, že k skutečné mohutnosti výrazových účinků Radimský přišel, až když po světové vojně trvale zakotvil na Polabí, jehož kráse mlynářský synek výtečně rozuměl a cítil živelně a do všech odstínů dialektickou jemnost jeho regionálních zvláštností.*“³⁰⁴ Václav Radimský (1867-1946), jenž se stal zakladatelem českého impresionismu, pocházel z dobré rodiny. Vystudoval gymnázium, trávil nějaký čas v Mnichově a odešel do Francie, kde navázal kontakty s barbizonskými umělci. Po skončení 1. světové války se vrátil zpět do Československa, kde stále tvořil v nuancích

---

³⁰¹ Viz. Hýl (pozn. 23), s. 22.

³⁰² *Seznam vystavených originálů mistra Václava Radimského, akademického malíře* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1940.

³⁰³ knihovna Galerie výtvarného umění v Ostravě, kniha s novinovými výstřižky r. 1940, pozvánka na výstavu.

³⁰⁴ *Seznam vystavených originálů mistra Václava Radimského, akademického malíře* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1940.

francouzského impresionismu.³⁰⁵ Samotnou výstavu dle *Moravskoslezského deníku* zahájil ředitel Jurečkovy galerie Alois Sprušil.³⁰⁶ Ferdinand H. Hérink ohodnotil výstavu stručným textem: „První český impresionista, který jest dobře znám z celé řady minulých výstav v Domě umění, přijde s novou žní svých vynikajících krajinářských prací, hýřících sluncem, stíny, světly na hladinách labských tůní a jezírek. Každá nová výstava tohoto mistra jest novým, milým překvapením, dílo zůstává věčně svěží.“³⁰⁷ Podobná pochvalná slova otisklo i *České slovo*, které použilo pro výstavu výstižný podtitul „Kouzlo přírody na plátně.“³⁰⁸ Denní noviny ohodnotily V. Radimského slovy: „Objevil a zpodobil krásu Polabí, malířsky vyzpíval a naznačil krásu domoviny, jak to může jen osobnost umělecky vyzrálá, vpravdě tvůrčí, své práci oddaná a námětem zaujatá.“³⁰⁹

Během roku 1940 se uskutečnila výstava „Tvořivé Ostravsko“, kterou zastupovali umělci Bohumír Dvorský, Josef Dvořák, Viktor Kutzer, Vladimír Kristin, Leopold Parma, J. V. Sládek, Jaroslav Vacek, Josef Šrámek, Vilém Wünsche, Alois Zapletal, Augustin Handzel, Rudolf Hlavica, Antonín Ivánský, Karel Vávra, Břetislav Bartoš a Jaroňkova keramika. Jako u předchozí výstavy Václava Radimského dochází k nesrovnalostem v období pořádání výstavy. Vladimír Hýl uvádí poměrně neurčitě listopad 1940³¹⁰, novinové články, kterými jsem se opět rozhodla řídit, uvádí termín výstavy od 1. září do konce září 1940. V zahajovacím proslovu shrnul Ing. Pelikán hlavní myšlenku výstavy. Šlo především o zachycení ducha Ostravska a jeho lidové stránky. Návštěvníkovi bylo umožněno si udělat obrázek o literární, malířské, keramické a hudební tvorbě.

---

³⁰⁵ heslo Radimský Václav, Toman, L-Ž (pozn. 84), s. 341.

³⁰⁶ Malíř V. Radimský v Mor. Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1940, 22. 10.

³⁰⁷ F. H. H., Výstava díla mistra Václava Radimského, *Moravskoslezský deník*, 1940, 18. 10.

³⁰⁸ -drko-, Výstava Radimského v Ostravě, *České slovo*, 1940, 26. 10.

³⁰⁹ -ví-, Výstava Václava Radimského v Domě umění, *Denní noviny*, 1940, 30. 10.

³¹⁰ Viz. Hýl (pozn. 23), s. 21-22.

Byly zastoupeny i klasické lidové výšivky. V hlavním sále umístěné černé uhlí a hornický kahanec už pouze dokreslovalo tvář Ostravska.³¹¹ Mezi návštěvníky nejlépe hodnocený patřil obraz „Rodiče“ od B. Bartoše, obraz V. Kutzera „Rodiče“ a socha „Setkání“ od R. Hlavici.³¹²

Moravskoslezský deník informoval o konání výstavy nových hmot a textilií v Domě umění v období od 5. do 20. října 1940. Zmiňována je různorodost zúčastněných a po skončení výstavy přesun do Přerova, Kroměříže, Prostějova a Olomouce.³¹³

Od 19. listopadu do 8. prosince 1940 Dům umění hostil 26. členskou výstavu *Moravskoslezského sdružení výtvarných umělců*[18]. Celkem 116 děl vystavili Ferdinand Adámek, Augustin Handzel, Vilém Hlobil, Antonín Kalvoda, Jan Klevar, Josef Křivda, Alois Kučera, Viktor Kutzer, Jan Provazník, Míša Pyskatý, Helena Salichová, bratři Šlapetové, Josef Šrámek, Jaroslav Vacek a další.³¹⁴ Výstavu zahájil proslovem Alois Sprušil. Velmi pochvalně se o celkové úrovni ostravské výtvarné tvorby vyjádřil *Polední deník*: „Kdo za poslední léta sledoval různé výstavy u nás, nebo i v jiných městech, neubrání se dojmu, že naši malíři se odvrátili od ryze pokusnického a „nadpomyslného“ tvoření, kterého jsme byli dlouhou dobu svědky a jež vyvolávalo prudké rozpory v uměleckém světě i veřejnosti. Výstava je téměř celá požitkem pro diváka znalce i laika. Mnohá z vystavovaných děl jsou svým pojetím i podáním skutečným překvapením.“³¹⁵ Novinkou výstavy byla slosovací soutěž o 40 uměleckých děl.³¹⁶

Konec roku 1940 patřil *Vereinigung Deutscher Bildender Künstler in Böhmen und Mähren*. Spolek vystavoval ve zvláštním oddělení od 15. prosince 1940 do 1. ledna 1941. I když se

³¹¹ (R.), Výstava „Tvořivé Ostravsko“ v Domě umění, *České slovo*, 1940, 2. 9.

³¹² Velký úspěch výstavy »Tvořivé Ostravsko«, *Denní noviny*, 1940, 29. 9.

³¹³ Výstava nových hmot a textilií v Mor. Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1940, 15. 10.

³¹⁴ 26. členská výstava *Moravskoslezského sdružení výtvarných umělců v Moravské Ostravě* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1940.

³¹⁵ 26. výstava Sdružení mor.-slezských výtvarných umělců, *Polední deník*, 1940, 20. 11.

³¹⁶ Přehlídka práce ostravských umělců, *České slovo*, 1940, 23. 11.

oficiálně jednalo o akci *Kunstringu*, výstava měla ráz souborné výstavy děl Karla Harrera, který v této době slavil 60. jubileum. Několika díly přispěli také F. Klopietz, A. Tkaczik a z členů Metznerbundu Adolf Zdrasila, Paul Gebauer, F. Krusperski, Polaschek, Schilder, Zihlarz, Mosler, Losert, Kaps, Schiller aj.³¹⁷

1941

Začátek roku 1941 v Domě umění zahájil druhý ročník „*Národ svým výtvarným umělcům*“. Vedená jako 28. společná akce *MSVU* spojila umělce Ferdinanda Adámka, Josefa Dvořáka, Valentina Držkovice, Augustina Handzela, Ferdinanda H. Hérinka, Viléma Hlobila, Františka Jiroudka, Josefa Hrádka, Vlastimila Lažanského, Helenu Salichovou, J. V. Sládka, Viléma Wünsche, Aloise Zapletala aj.³¹⁸ Výstavu od 5. do 22. ledna 1941, prodlouženou do 2. února, opět pořádalo *Národní souručenství* ve spolupráci s *MSVU*. Ruku v ruce s podporou umělců se projevovaly také jisté edukační snahy obyvatelstva ze strany umělecky aktivně činných i nečinných osob.³¹⁹ Tehdejší tisk upozornil na fakt, že v Ostravě panoval poměrně čilý trh s uměním, ale obyvatelstvo často směřovalo svůj kapitál špatným směrem. Už F. H. Hérink upozornil ve svém článku „*Moravská Ostrava zaplavena škůdci umění*“, že lidé pod nátlakem obchodních triků a někdy také dobrovolně nakupovali díla masové výroby a nevalné kvality.³²⁰

Krátce po skončení výstavy „*Národ svým umělcům*“ se konala další akce na podporu umělců. „*Umělecký bazar*“ se konal od 16. února do 2. března 1941. Bazar obsahoval více než 80 prací ostravských výtvarníků společně s gobelíny z gobelínové školy

---

³¹⁷ Výstava „*Kunstringu*“ díla Karla Harrera a „*Metznerbund*“, Gruppe Troppau (Opava) v Mor. Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1941, 1. 1.

³¹⁸ Viz. Hýl (pozn. 23), s. 22.

³¹⁹ *Národ svým výtvarným umělcům*, *Moravskoslezský deník*, 1941, 6. 1.

³²⁰ F. H. H., *Moravská Ostrava zaplavena škůdci umění*, *Polední deník*, 1940, 9. 12.

ve Valašském Meziříčí. Jak už název „bazar“ napovídá, jednalo se spíše o prodejní akci než o prezentaci umění.³²¹

Oficiálně se MSVU do Domu umění vrátilo s pořadí již 29. výstavou od 16. února do 2. března 1941. K vystavujícím už v klasickém složení patřil Josef Dvořák, Augustin Handzel, Vilém Hlobil, Josef Hrádek, Vladimír Kristin, Viktor Kutzer, Vlastimil Lažanský, Josef Podrabský, Jan Provazník, Míša Pyskatý, Helena Salichová, J. V. Sládek, Josef Šrámek, Jaroslav Vacek, Vilém Wünsche a Alois Zapletal.

Samostatně se Alois Zapletal představil v Domě umění od 9. do 29. března/30. března 1941.³²² Alois Zapletal (1886–1943) během svých studií procestoval mnoho zemí. Pobýval ve Vídni, kde studoval na Akademii, navštívil Německo, Francii a Anglii. Zaměřoval se zejména na oltářní obrazy nebo výzdobu sakrálních staveb. Kromě náboženských motivů nebo krajin byl autorem obrazů s motivy Slezské Ostravy, života lidí na periferiích nebo těžké práce dělníků ve Vítkovických železárnách.³²³ Do Ostravy přišel již v roce 1906 jako malíř ornamentů firmy Gregor. Po studiích a 1. světové válce patřil až do roku 1927 k SVU Hodonín. Byl jedním ze zakladatelů MSVU. Výstavu oslavující padesáté narozeniny umělce zahájil Alois Sprušil. K vidění zde bylo kromě obrazů také velké kartony na církevní obrazy včetně návrhů a maleb na výzdobu kostelů.³²⁴ Velký rozsah Zapletalovy tvorby vyzdvihují *Denní noviny*:
*„Výtvarnická činnost Zapletalova jest uměnímilovné veřejnosti ostravské jistě hodně známá z četných výstav, jichž se zúčastnil, přesto však je tentokráte překvapením, neboť umělec představuje se tu v celé své mnohostrannosti a dává nahlédnout do díla, které bylo doposud známo jen zasvěcencům.“*³²⁵

---

³²¹ „Umělecký bazar“ v Moravské Ostravě, *České slovo*, 1941, 17. 2.

³²² Viz. Hýl (pozn. 23), s. 22.

³²³ Medailony, in: Karel Jiřík et. al., *Výtvarní umělci severní Moravy a Slezska ve sbírkách Galerie výtvarného umění v Ostravě 1900-1950*, Ostrava 2006, s. 51.

³²⁴ -fb-, Mistr Zapletal vzpomíná..., *České slovo*, 1941, 22. 3.

³²⁵ -r-, Akad. malíř Alois Zapletal vystavuje v Domě umění, *Denní noviny*, 1941, 20. 3.

Poněkud krátká výstava dívčí literatury se konala od 30. března do 5. dubna 1941. Výstava měla mladé dívky navést k výběru správné literatury. Pořádající *Okresní vedení mládeže* ve spolupráci s dívčím odborem sestavil výběr, který obsahoval až několik stovek knih.³²⁶

Následující výstava patřila *Kunstringu*. Od 5. do 25. dubna 1941 v Domě umění vystavovali O. Baran, Leo Fitz, Karl Harrer, Karl Hruby, Franz Klopietz, Theodor Malléner, August W. Müller, Rudolf Mather, Oskar Schmall, Martha Schöpflinová, Rudolf Sokol, Friedrich A. Tkaczik. Jako hosté přijali pozvání J. Adamek, R. Batschaková, F. Moser, E. Rozbroy, Otto Schüller a F. Till. Výstavy se stejně jako předešlých zúčastnili zástupci říšského Protektorátu Čechy a Morava, doprovodila hudba od W. A. Mozarta a proslovem zahájil J. R. Müller.³²⁷

V období od 6. do 20. dubna 1941 zavítalo ostravské MSVU do Smetanovy síně v Praze, kde představilo 75 obrazů. Od 11. do 25. května se sdružení zastavilo také v Olomouci.³²⁸

České slovo přineslo krátkou zprávu, že v Domě umění se od začátku května do 11. května 1941 konala výstava německé knihy „*Deutsche Bücherschau*“. Jednalo se o demonstraci politických, reportážních, válečných, antisemitistických spisů v čele s knihami Adolfa Hitlera a dalších hlavních říšských pohlavárů.³²⁹

Dům umění uspořádal od 7. srpna do 26. září 1941 posmrtnou výstavu životního díla Oldřicha Kittricha. Oldřich Kittrich (1892-1940) zahájil svá studia u profesora Schussera na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Sám jako profesor vyučoval kreslení na gymnáziu v Moravské Ostravě. Členem MSVU se stal v roce 1927. Jeho tvorbu nejčastěji tvořily portréty,

---

³²⁶ Alois Zapletal v Domě umění, *Polední deník*, 1941, 29. 3.

³²⁷ F. Hanuš Hérink, Souborná výstava děl ostravského malíře Aloise Zapletala, *Moravskoslezský deník*, 1941, 6.

4.

³²⁸ Viz. Hýl (pozn. 23), s. 23.

³²⁹ -drko-, Výstava německé knihy v Mor. Ostravě, *České slovo*, 1941, 5. 5.

krajinářské a venkovské scény.³³⁰ *České slovo* hodnotilo výstavu slovy: „Celá výstava dokazuje, že O. Kittrich tvořil poctivě a vážně z opravdového citu a oddanosti k umění, která jej také v pozdním věku přivedla na studie.“³³¹ V rozsáhlém katalogu uznalými slovy zdokumentoval dílo Oldřicha Kittricha Leopold Peřich. Bohumil Chlebovský poměrně obsáhle přiblížil životní pouť tohoto umělce. Práce jsou minimálně v katalogu velice přehledně uspořádány. Dělí se na období předstudijní, studijní a období 1925–1940.³³²

Od 11. do 25. října 1941 probíhala v Domě umění výstava mapující dějiny hornictví a průmyslu. *České slovo* stručně nastínilo, co návštěvníci mohou očekávat: „Výstava je jedinečná svým rozsahem a přesahuje rámec ostravsko-karvinského revíru. Je rozdělena na dva díly. Ve dvou velkých výstavních sáních jsou archivní dokumenty, podobizny pionýrů a hospodářských vedoucích ostravského průmyslu, plány, kresby a obrazy podniků. V prostranných sklepních místnostech jsou soustředěny průmyslové modely všeho druhu. Výstava má celkem 658 inventárních čísel a je popsána v katalogu, který byl k této příležitosti vydán.“³³³

Kunstring se znovu objevil v Domě umění od 8. listopadu do 30. listopadu 1941 v téměř totožném složení.³³⁴ Obrovskou podporu spolku, hraničící až s naprostou ignorací existence MSVU, vyjádřily noviny *Ostravská národní práce*: „Výstava „Kunstringu“ ukazuje, jak i za války zdejší němečtí výtvarní umělci s láskou a zaujetím pracují na vytváření nových uměleckých hodnot a jest krásné, jak vážná jejich práce chápána a podporována jest od všech milovníků umění, ale též od úřadů.“³³⁵

---

³³⁰ heslo Kittrich Oldřich, Toman, A-K (pozn. 74), s. 485.

³³¹ -drko-, Posmrtná výstava Oldřicha Kittricha, *České slovo*, 1941, 22. 9.

³³² *Posmrtná výstava akad. malíře prof. Oldřicha Kittricha* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1941.

³³³ -ČTK-, Jedinečná výstava v Ostravě, *České slovo*, 1941, 12. 10.

³³⁴ Viz. Hýl (pozn. 23), s. 23.

³³⁵ H., Podzimní výstava »Kunstringu« v M. Ostravě, *Ostravská národní práce*, 1941, 15. 11.

Kunstring v prosinci 1941 vystřídalo *Moravskoslezské sdružení výtvarných umělců* se svojí 32. členskou výstavou od 3. do 19. prosince 1941. Výstava sdružovala velké množství námětů výtvarného umění. K vidění zde byly krajiny z Ostravska a Beskyd, hornické a dělnické motivy, portréty a květinová zátiší.³³⁶ Mezi stálými umělci je poněkud podivná absence předních členů MSVU B. Dvorského, V. Kristina, J. Sládka a J. Šrámka. Ostatní členové zůstali věrní svému typickému stylu a z hodnocení se dá usoudit, že se jednalo o kvalitní výstavu, která ovšem ničím novým nepřekvapila.³³⁷

V pořadí již třetí výstava cyklu „*Národ svým umělcům*“ se ještě jednou v roce 1941 vrátila do Domu umění. Výstava se konala od 21. prosince 1941 do 11. ledna 1942. Do předsednictva výstavního výboru zasedli Alois Sprušil a tehdejší předseda MSVU Jaroslav Vacek. Jaroslav Vacek společně s Dr. Eugénem Dostálem a Augustinem Handzelem tvořili uměleckou porotu.³³⁸ Během zahajovacího ceremoniálu postupně promluvili brněnský univerzitní profesor Evžen Dostál, Dr. Karel Otto za *Kulturní radu*, předseda *MSVU* Jaroslav Vacek, předseda Domu umění Jan Geisler a krajský vedoucí NS profesor Bohumil Pater.³³⁹

1942

Poněkud nezvyklou výstavou zahájil Dům umění rok 1942. Jednalo se o výstavu soutěžních scénických návrhů na operu „*Hubička*“ od Bedřicha Smetany, které se zúčastnili Jaroslav Vacek, Jan Obšil, Josef Hrádek a další.³⁴⁰

Od 15. března do 7. dubna 1942 zavítala do Domu umění v pořadí již 6. členská výstava pražské odbočky *Spolku*

---

³³⁶ -drko-, *Výstava německých výtvarníků, České slovo*, 1941, 6. 12.

³³⁷ -drko-, *Výstava ostravských umělců, České slovo*, 1941, 8. 12.

³³⁸ *Národ svým výtvarným umělcům* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1941/1942.

³³⁹ Třetí výstava »*Národ svým výtvarným umělcům*« *Ostravská národní práce*, 1941, 20. 12.

³⁴⁰ Viz. Hýl (pozn. 23), s. 23.

výtvarných umělců „Aleš“. Mezi vystavující patřil R. Březa, R. Hanych, S. Hawlik, F. Hradil, V. Jičínská, J. Jičínský, A. Kalvoda, L. Klímová, H. Krajníková, S. Mikuláščík, F. Prosecký, F. Stavinoha, A. Šnábl, V. Trefil, J. Vacke, J. Wielgus, Ad. A. Zahel a J. Znoj. Pochvalná slova na její kvalitu otiskla například Ostravská národní práce³⁴¹ nebo České slovo³⁴².

Sdružení českých umělců grafiků Hollar navštívilo Dům umění od 19. dubna do 17. května 1942. Za pražský *Hollar* vystavovali Cyril Bouda, Petr Dillinger, Václav Fiala, Milada Kazdová, Emil Kotrba, Antonín Majer, Karel Štěch, Karel Štika, J. C. Vondrouš a Viktor Vorlíček aj.³⁴³

Výstavní činnost v Domě umění poněkud utichla až do října 1942, kdy od 11. do 30. října zde vystavovalo *Moravskoslezské sdružení výtvarných umělců*. Jednalo se o v pořadí 34. výstavu spolku.³⁴⁴

V listopadu, přesněji od 4. do 22. listopadu 1942, prezentoval svá díla opět ostravský *Kunstring*. Výstava obsahovala především malířská díla, ze 116 vystavovaných prací byly pouze 4 plastiky. Společně s krajinami a městskými výjevy se objevily obrazy s vojenskou tematikou, které tvořil například Franz Klopíetz.³⁴⁵

Od konce listopadu až do 3. ledna 1943 probíhala v Domě umění výstava německých krojů a dřevěných předmětů.³⁴⁶ Na zahájení byli přítomni zástupci strany, státu, branné moci a dále starosta Moravské Ostravy nebo inspektor říšského

---

³⁴¹ F. Hanuš Hérink, VI. členská výstava pražské odbočky Spolku výtvarných umělců Aleš, *Ostravská národní práce*, 1942, 24. 3.

³⁴² -drko-, Výstava pražských výtvarníků, *České slovo*, 1942, 3. 4.

³⁴³ Výstava *Sdružení českých umělců grafiků Hollar* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1942.

³⁴⁴ 34. výstava *Moravskoslezského sdružení výtvarných umělců* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1942.

³⁴⁵ -drko-, Výstava *Kunstringu*, *České slovo*, 1942, 16. 11.

³⁴⁶ (VR), Výstava německých krojů v Domě umění, *Ostravská národní práce*, 1942, 30. 11.

protektora. Vše připravila a slavnostně uvedla paní Kerkmannová.³⁴⁷

1943

Po více než roční přestávce se do Domu umění vrátil cyklus „*Umělci národu*“ [19]. Od 10. ledna do 1. února 1943 se zde setkali Aljo Beran, Augustin Handzel, Vilém Hlobil, Josef Hrádek, Vladimír Kristin, Alois Kučera, Josef Kurzava, Oldřich Lasák, Jan Provazník, Herta Prymusová-Stachová, Jan Obšil, Helena Salichová, J. V. Sládek, bratři Šlapetové, Josef Šrámek, Jaroslav Vacek, Karel Vávra a Vilém Wünsche.³⁴⁸ Výstavu zahájil předseda MSVU Jan Vacek a poté promluvil i Alois Sprušil. Trochu překvapí, že výstavní díla musela projít přísnějším přijímacím řízením a do okruhu vystavujících se dostali i umělci ze Zlínského a Olomouckého kraje.³⁴⁹

V období od 7. února do 1. března 1943 se v Domě umění samostatně představil s 99 díly Jindřich Lenhart.³⁵⁰ Jindřich Lenhart (1880–1955) se původně vyučil písmomalířem a natěračem. Od roku 1905 působil v Olomouci, kde si otevřel dílnu, kterou v roce 1928 předal synovi a sám se začal naplno věnovat malbě. Co se týká spolkové činnosti, byl členem KPU Olomouc, *Sdružení výtvarníků v Praze* a SOV Olomouc. Mezi Lenhartovy nejčastější motivy patřila krajina, město nebo vesnice.³⁵¹ Jaká díla zde byla k vidění, stručně přibližuje *České slovo*: „*Kromě dvou kytic, dvou námětů tatranských, několika zátiší a motivů pražských, zobrazuje moravskou krajinu, především Olomoucko s jeho blízkým okolím, sv. Kopečkem a jesenickým podhůřím, v něm pak zejména od světa*

---

³⁴⁷ -fb-, *Výstava německých krojů, České slovo*, 1942, 30. 11.

³⁴⁸ *Umělci národu* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1943.

³⁴⁹ -drko-, *Výstava „Umělci národu“*, *České slovo*, 1942, 16. 1.

³⁵⁰ *Jindřich Lenhart, výstava obrazů* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1943.

³⁵¹ Markéta Odehnalová, *Jindřich Lenhart, život a dílo (diplomní práce)*, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2009.

odloučenou vesničku Lošov, která ho inspirovala k vytvoření cyklu..."³⁵²

Moravskoslezské sdružení výtvarných umělců uspořádalo v Domě umění od 7. do 26. března 1943 svoji 36. členskou výstavu.³⁵³ Výstava patřila mezi rozmanitější, jelikož se zde vystavovaly kresby, grafické práce, akvarely a plastiky.³⁵⁴ Proč se jednalo o právě tento typ prací, přibližuje deník *Ostravská národní práce*: „Výstava nepředvádí rozměrnější práce ani nechce býti dokladem toho, co jednotlivý členové opravdu dovedou, ale spíše jakousi ukázkou jejich průpravné činnosti, narychlo pořízených náčrtů, zachycující tužkou, křídou nebo perem krajinné náměty, tvarové linie aktů a figury, anebo se pokoušející o hledání nového výrazu a barevné harmonie.“³⁵⁵

Další samostatná výstava, tentokrát Věry Jičínské, se konala od 28. března do 22. dubna 1943. Věra Jičínská (1898–1961) vystudovala *Uměleckoprůmyslovou školu* v Praze a grafiku na *Kunstgewerbeschule* v Mnichově. Na studijní cestě do Paříže se seznámila s purismem a kubismem. Právě těchto vlivů se zbavila díky působení díla André Lhoteho a přiklonila se k neoklasicismu. V této době mezi její hlavní námět patřily ženské akty. Kolem roku 1931 se vrátila zpět do Československa, kde se její tvorba proměnila až v abstrakci.³⁵⁶ Zahajující proslovy si vzali na starost Alois Sprušil a Valentin Hrdlička. Ráz výstavy přiblížil deník *Ostravská národní práce*: „Výstava je obelána plným stem prací, z nichž je převážná většina pastelů. Představují ponejvíce přírodní a krajinné motivy, hlavně z východních Čech a Prahy, kromě toho pak náměty figurální, povětšinou doplňující přírodní rámeč.“³⁵⁷

---

³⁵² Výstava akademického malíře Jindřicha Lenharta v Domě umění, *České slovo*, 1943, 17. 2.

³⁵³ 36. výstava, kresby · akvarely · grafika · plastiky (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1943.

³⁵⁴ -drko-, Výstava MSVU v Domě umění, *České slovo*, 1943, 7. 3.

³⁵⁵ --r--, Výstava v Domě umění, *Ostravská národní práce*, 1943, 22. 3.

³⁵⁶ Martina Pachmanová, *Věra Jičínská (1898-1961)*, <http://www.zenyvumeni.cz/index.php?id=90>,

vyhledáno 20. 6. 2015.

³⁵⁷ --r--, Výstava obrazů Věry Jičínské, *Ostravská národní práce*, 1943, 15. 4.

V průběhu května 1943 se uskutečnila další z neobvyklých výstavních akcí v Domě umění, výstavu „*Ostravské dělnictvo ve volných chvílích*“. Za úkol měla přiblížit, jakými činnostmi ostravští dělníci trávili svůj volný čas.³⁵⁸

V pořadí již 37. výstava *MSVU* se konala od 17. října do 11. listopadu 1943. Z členů sdružení se objevili Augustin Handzel, Jan Hinčica, Vilém Hlobil, Josef Hrádek, Jan Klevar, Vladimír Kristin, Stanislav Kolíbal, Ladislav Vlodek, Vilém Wünsche, Josef Zeithammel a další.³⁵⁹ *MSVU* v této době zastával neotřesitelnou pozici v Ostravě, což dokazují následující slova: „*Je to jedna z nejlepších výstav MSVU vůbec. Spolková porota se sama postarala, aby se tam převážně dostala jen díla vskutku hodnotná. I když výtvarný profil mnohých umělců je již ustálen, přece mnozí z nich překvapili nových odstínem svého tvoření.*“ Výstava také vzdala hold svému zesnulému členovi a místopředsedovi Aloisi Zapletalovi.³⁶⁰

Kunstring vystavoval v Domě umění po poměrně dlouhé odmlce od 15. listopadu do 8. prosince 1943. Po roční odmlce vystavili svá díla O. Baran, A. Bruder, K. Harrer, K. Hruby, F. Klopierz, A. W. Müller, O. Neudert, R. Sokol a F. A. Tkaczik. V rámci dnů lidové kultury německých sudetských zemí se jednalo o početnou výstavu, na které bylo více než stovka děl.³⁶¹

Poslední, vánočně laděná výstava roku 1943 patřila *MSVU*. V poněkud modifikovanějším složení říjnové/listopadové výstavy se členové sdružení představili se svými díly v Domě umění od 12. prosince 1943 do 10. ledna 1944. Měla poněkud obchodní a výchovný ráz. Umělci chtěli opět podpořit zájem o umění a také umožnit kupujícím pořídit hodnotný dárek k Vánocům.³⁶²

---

³⁵⁸ -bt-, Vysoké ocenění práce ostravských dělníků, *České slovo*, 1943, 9. 5.

³⁵⁹ XXXVII. výstava *Moravskoslezského sdružení výtvarných umělců* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1943.

³⁶⁰ -drko-, Výstava krajevých umělců, *České slovo*, 1943, 25. 10.

³⁶¹ L. O., Výstava *Kunstringu* v Mor. Ostravě, *Ostravská národní práce*, 1943, 27. 11.

³⁶² -drko-, Vánoční výstava ostravských umělců, *České slovo*, 1943, 30. 12.

1944

Rok 1944 v Domě umění byl zahájen ve velkém stylu. Od 30. ledna do 29. února 1944 se konala výstava obrazů a grafik Maxe Švabinského, kterou už klasicky zahájil Alois Sprušil a o životě Maxe Švabinského promluvil prof. Dr. Jaroslav Pečírka. Výstava se skládala z 50 obrazů a 112 grafik, zapůjčených od soukromých sběratelů nebo z Jurečkovy galerie.³⁶³ O různorodosti námětů děl svědčí recenze Českého slova: „Jsou tu mistrovsky provedené portréty a figurální komposice, jsou tu zátiší i krajiny, jsou tu studie květin i člověka v náručí přírody, jsou tu básnické vidiny světa krásnějšího a radostnějšího, plným tepem pulsujícího.“³⁶⁴ I návštěvnost svědčila o obrovském úspěchu. Během prvních jedenácti dnů ji navštívilo kolem 4 000 návštěvníků. Přitom výstavu Švabinského z roku 1933 navštívilo po celou dobu trvání něco málo přes 3 500 návštěvníků.³⁶⁵

Od 5. do 31. března 1944 zavítal do Domu umění Spolek výtvarníků „Praha“. Jednalo se o premiéru tohoto spolku a snad s výjimkou Ludvíka Vacátka chvály příliš nesklidil. „Jinak jsou to malíři i v Praze méně známí a jejich tvorba, jak se nám jeví na této výstavě, nevybočuje z akademistní malby a nevyužívá ani těch zkušeností, které už ve výtvarném umění prošly celými generacemi dávno před nimi.“³⁶⁶ „Jejich obrazy se shodují v jednom – jde tu většinou o opis skutečnosti, jednou věrnější a akademicky sušší, jindy zase volnější, při čemž se vydatně používá dědictví impresionismu v zjasnění barvy, jindy se shledáte se syrovou barvou, malířsky neprocítěnou.“³⁶⁷

Samostatně se v Domě umění představil od 9. dubna do 1. května 1944 sochař Josef Škoda. Josefu Škodovi (1901–1949) se

---

³⁶³ Max Švabinský a Ostrava, *Národní práce*, 1944, 31. 1.

³⁶⁴ -drko-, *Ostravská pocta Maxu Švabinskému*, *České slovo*, 1944, 20. 2.

³⁶⁵ ČTK, Úspěch výstavy díla Maxe Švabinského v Mor. Ostravě, *České slovo*, 1944, 18. 2.

³⁶⁶ L. O., *Výstava Spolku výtvarníků »Praha« v Mor. Ostravě*, *Ostravská národní práce*, 1944, 11. 3.

³⁶⁷ *České slovo*, 1944, 19. 3.

dostalo kvalitního vzdělání, prošel školením u Jana Štursy na AVU a posléze i na UPRUM u Otty Gutfreunda. Vzdělání zakončil studijní cestou do Itálie a Francie. Nejčastěji působil v okolí Hradce Králové, kde vytvořil několik významných děl, jako např. návrh na pomník Jana Žižky nebo Soutok Labe s Orlicí.³⁶⁸ Vystaveno bylo 45 děl, povětšinou drobné plastiky. Katalog také i s několika ukázkami shrnul umělecký vývoj Josefa Škody.³⁶⁹ Hlavním tématem jeho děl byla žena a recenzenti na to patřičně upozornili: *„Sochař Škoda je milovníkem ženského těla, které v různých pohybech zachycuje jaksí ze své vlastní osobní radosti, plnou plastickou formou se strukturou sochařsky působivou.“*³⁷⁰

Členové *Jednoty výtvarných umělců „Aleš“* zavítali do Ostravy od 7. května do 4. června 1944. Zahajovací proslovy pronesl za Dům umění profesor Vacek a za MSVU a Alše architekt Hrdlička. Jindy velice vstřícní kritikové přijali výstavu vlažně: *„Průměr je dobrý. Nesetkáváme se tu ovšem nikde se zvláštním výbojem, umělci se spokojují více méně odvozováním ze vzorů bouřlivého vývojového období z prvních let nynějšího století.“*³⁷¹

10. května 1944 proběhla v Domě umění oslava díla Bedřicha Smetany (1824-1884). F. M. Hradil pronesl přednášku na téma *„Bedřich Smetana, génius české hudby“*, poté následovaly ukázky ze Smetanovy tvorby. Otevřena byla také výstavka mapující život Bedřicha Smetany.³⁷²

Další z netradičních výstav proběhla v Domě umění zřejmě od 28. června do 11. července 1944. Šlo o výstavu sběru odpadových hmot, která si kladla za úkol ukázat veřejnosti význam sběru odpadů. Rozdělena byla do tří částí. V první proběhla názorná demonstrace toho, co se dá z bezcenných

---

³⁶⁸ heslo Škoda Josef, Toman, *L-Ž* (pozn. 84), s. 540-541.

³⁶⁹ *Josef Škoda* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1944.

³⁷⁰ -drko-, Výstava „Spolku výtvarníků Praha“ v Mor. Ostravě, *Národní právo*, 1944, 15. 4.

³⁷¹ -m-, Výstava SVU Aleš v Mor. Ostravě, *České slovo*, 1944, 17. 5.

³⁷² Výstavka Bedřicha Smetany v Mor. Ostravě, *Národní právo*, 1944, 6. 5.

odpadů vyrobit. Jelikož se výstava zaměřovala na žactvo, druhá část se věnovala představám studentů ohledně sběru. Mimo jiné zahrnovala výkresy a školní projekty studentů. V třetí části s pomocí diagramů byl představen průběh sběru od začátku až do úplného konce.³⁷³

Moravskoslezské sdružení umělců se v letních měsících představilo na dvou výstavách mimo Ostravu. Od 18. června do 2. července 1944 vystavovalo sdružení ve Valašském Meziříčí a od 2. července do 6. srpna 1944 se přesunuli do Vsetína.³⁷⁴

Přehled výtvarných uměleckých výstav od V. Hýla opomněl minimálně zmínit výstavu konanou od 20. srpna do 7. září 1944. Jednalo se o téměř stovku děl Jana Jílka, většinou krajin, zátiší nebo portrétů[20].³⁷⁵ Jan Jílek (1905–1982) vystudoval u profesora Hofbaura a W. Nowaka. Vyučoval jako profesor kreslení a ve 30. letech patřil k významným východočeským umělcům. Po úspěchu na sousedním Slovensku se vrátil na Moravu a stal se členem hodonínského SVUM. Rozsah Jílkova díla přibližuje *Národní práce*: „V Ostravě vystavuje po prvé mezi krajinkami i 10 obrazů z Beskyd, dále portréty a několik zátiší, celkem na 80 obrazů. Současně však vystavuje ukázky své malířské tvorby v Hodoníně, Val. Meziříčí a v Poličce.“³⁷⁶

1945

Dle Vladimíra Hýla se již v roce 1945 v Domě umění žádná výstava nekonala. Od konce války až do konce roku 1945 se umělecký život v Ostravě znovu probouzel, což vedlo k uspořádání několika zajímavých výstavních akcí. V červenci 1945 to byla výstava darů ostravských umělců Rudé armádě v Domě umění. Od 15. července do 5. srpna 1945 probíhal *Letní salon mladých* v sále ostravské knihovny. Na válečné hrůzy

---

³⁷³ -bt-, Výstava sběru odpadových hmot v Domě umění, *České slovo*, 1944, 16. 7.

³⁷⁴ Viz. Hýl (pozn. 23), s. 25.

³⁷⁵ *Jan Jílek* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1944.

³⁷⁶ Jílkova výstava v Domě umění v Mor. Ostravě, *Národní práce*, 1944, 17. 8.

reagovaly výstavy „Hitler v sovětské karikatuře“ (září 1945) nebo „Budujeme Slezsko“ z grafik a obrazů Heleny Salichové v ostravské městské čítárně.³⁷⁷

44. výstava MSVU s názvem „Věznění a umučení“ se konala v Domě umění od 23. listopadu do 16. prosince 1945. Členové sdružení vzdali hold členům, kteří se konce války nedočkali. Velmi obsáhlá brožura se věnovala malíři Josefovi Dvořákovi (1898-1942) a Jaroslavu Dobrovolskému (1895-1942). Úvodní kapitola ve zkratce nastínila oživení zájmu o umění v Ostravě od počátku století až po konec meziválečné doby a dále se již samostatně a velice uctivě věnovala oběma umělcům. Vladimír Hýl se ve spojitosti s osudem Jaroslava Dobrovolského zmiňuje o dalším členovi MSVU, sochaři Antonínu Ivanském, který s Dobrovolským prožíval jeho poslední dny v Mauthausenu. Je zde také zachyceno, jak členové vnímali válečnou hrozbu: *„Ve chvíli prvního přepadení naší vlasti na podzim rok 1938 instalovala se právě v Domě umění výstava MSVU. Všichni cítili hroznou tíseň událostí, ale nikdo netušil, že je to tak zlé. Když přišla zpráva, že Němci okupují Hrušov, mlčky bylo rozhodnuto, že tato výstava se již neotevře. Se zatátými pěstmi v kapsách a s předtuchou zlých časů jsme se rozešli a nikomu tehdy ani nenapadlo, že se svobodně sejdem zase teprve po šesti letech...“*³⁷⁸

---

³⁷⁷ Viz. Hýl (pozn. 23), s. 25-26.

³⁷⁸ Vladimír Hýl, *Věznění a umučení* (kat. výst.), Moravská Ostrava, 1945.

7. Závěr

Ve své magisterské práci jsem se pokusila postihnout problematiku výstavní činnosti v době Protektorátu Čechy a Morava v Olomouci, Brně a Ostravě.

Jak jsem již zmínila dříve, Olomouc, Brno a Ostrava byla po umělecké stránce velmi rozdílná města. Nešlo o kvalitu umělců. Každé si našlo své hvězdy, průměrné i podprůměrné umělce. Mnoho z nich neinklinovalo pouze k jednomu městu či spolku, což pomohlo ke srovnání rozdílů v kvalitě umění a také zajistilo propagaci spolku/umělce. Největší rozdíl spočíval ve výstavních možnostech. Neexistence Domu umění v Olomouci městu velmi uškodila. Jediná větší budova patřila *Klubu přátel umění* a i samotné sbírky muzeí a galerií byly roztroušeny doslova po celém městě. Špatná situace ohledně výstavních prostor se nejvíce projevila u výstavy „*Tisíciletá Olomouc*“, i když Robert Smetana odvedl skvělou práci při jejím sestavování. Lepší situace panovala v Brně. Dům umění, kde se konaly výhradně německé výstavy, sice čeští umělci během protektorátu nevyužívali, ale bohatě jim stačily výstavní síně „*Alše*“ a později na Kiosku 5. Propastnou situaci mezi Olomoucí a Brnem nejlépe demonstruje počet samostatných výstav, které se až na výjimky v Olomouci nepořádaly. V Ostravě se naopak umění výhradně prezentovalo v Domě umění. Ostrava počtem výstav nepředčila Brno, ale jistě celá ostravská umělecká scéna soustředěná do jedné budovy, působila celistvěji.

Ve své práci jsem si dále stanovila cíl prozkoumat reakce návštěvníků a dobového tisku. Ze strany obyvatelstva byl zájem o umělecky zaměřené akce prakticky stejný ne-li větší. Tisk se více než výstavám věnoval divadelním hrám, novým knihám nebo hudebním koncertům. Větší pozornost přilákaly pouze zahraniční, pražské nebo větší výstavní akce. Recenze se často nesly ve velkorysém duchu a mnohdy mohly být přísnější.

Důvodem může být kolegiálníta mezi umělci nebo snaha najít něco pozitivního v nelehkých dobách.

Ke každému městu jsem se snažila přistupovat samostatně, vytvořit komplexní pohled na dobovou výstavní činnost, ale také nezapomenout, že se navzájem velmi ovlivňovala.

8. Summary

This master thesis dealt with the exhibition activities in the Protectorate of Bohemia and Moravia. In this work I focused on three largest cities in Moravia and Silesia. Olomouc, Brno and Ostrava weren't the sovereign art centers. Each of them underwent an entirely different evolution, artistically they are very different and moreover they had to fight fiercely not only among themselves but also with other arts centers in Moravia and Silesia, for example Zlín or Hodonín.

At the very beginning I briefly focused on promotion of cultural events in the Protectorate. Then I outlined artistic development of each city solitary roughly from the early 20th century. I also included development of museums, galleries and artistic societies. Then I focused on exhibitions themselves which I separated by years of happening. With included reviews the work also touched the sociological problems of this period, and how artists and art institutions were influenced.

9. Seznam použitých zkratek

KPMK Klub přátel moderní kultury

KPU Klub přátel umění

KVU Klub výtvarných umělců

MHMO Muzeum hlavní města Olomouce

MSVU Moravskoslezské sdružení výtvarných umělců

MUS Moravský umělecký spolek

SOKA Státní okresní archiv Olomouc

SOV Skupina Olomouckých výtvarníků.

SPU Společnost přátel

SVU Skupina výtvarných umělců

SVUM Spolek výtvarných umělců moravskoslezských

VSMO Vlastenecký spolek muzejní Olomouc

VUMO Výtvarní umělci Moravské Ostravy

10. Seznam vyobrazení

1. Olomouc, Pohled do slavnostního sálu olomoucké radnice.

Foto: Fotoarchiv Vlastivědného muzea v Olomouci, B 223.

2. Olomouc, Pozvánka na výstavu originálů, plastik a grafiky.

Foto: autorka.

3. Olomouc, Pozvánka na III. výstavu, Foto: autorka.

4. Olomouc, Katalog výstavy „Tisíciletá Olomouc“. Foto: autorka.

5. Olomouc, Výstava „Tisíciletá Olomouc“. Foto: reprodukce, Jindřich Schulz (red.), *Dějiny Olomouce II*, Olomouc 2009, obr. č. 83.

6. Olomouc, Katalog výstavy „Od inspirace k dílu“. Foto: autorka.

7. Olomouc, Pozvánka na výstavu kreseb a akvarelů SVU Mánes. Foto: autorka.

8. Olomouc, Katalog II. výstavy na Svatém Kopečku. Foto: autorka.

9. Brno, Dům umělců Brno. Foto: http://www.dum-umeni.cz/uploads/dum_umeni_foto_milos_strnad.jpg

10. Brno, Katalog výstavy „Národ svým výtvarným umělcům“. Foto: autorka.

11. Brno, Katalog výstavy Bohumila Kubišty. Foto: autorka.

12. Brno, Katalog výstavy Maxe Švabinského. Foto: autorka.

13. Brno, Katalog výstavy „Hitler v sovětské karikatuře“. Foto: autorka.
14. Ostrava, Dům umění Ostrava 1934. Foto:
<http://www.fotohistorie.cz/FullFoto.aspx?photoID=10026>
15. Ostrava, Katalog k výstavě Josefa Píseckého „Dalmácie“. Foto: autorka.
16. Ostrava, Katalog k výstavě F. H. Hérinka. Foto: autorka.
17. Ostrava, Katalog výstavy „Kunstringu“. Foto: autorka.
18. Ostrava, Katalog 26. členské výstavy MSVU. Foto: autorka.
19. Ostrava, Katalog výstavy „Umělci národu“. Foto: autorka.
20. Ostrava, Katalog výstavy Jana Jílka. Foto: autorka.

11. Seznam pramenů, literatury a internetových zdrojů

Prameny:

Státní okresní archiv Olomouc (SOKA), fond *Sbírka soudobé dokumentace 1848 - 1954*, M 8 - 22.

Státní okresní archiv Olomouc (SOKA), fond *Klub přátel výt. umění Olomouc*, M 6 - 11, karton 8, 9, 10, 11, 12.

Knihovna Moravské galerie v Brně.

Galerie výtvarného umění v Ostravě.

Nikola Blatoňová, *Dům umění v Ostravě* (diplomní práce), PFOU 2013.

Markéta Doláková, Robert Smetana a jeho působení v oblasti muzejnictví a památkové péče v Olomouci v letech 1936-1946 (diplomní práce), FFUP, Olomouc 2010.

Daniela Michalcová, *Na výstavách Gesellschaft der Kunstfreunde in Olmütz* (diplomní práce), FFUP, Olomouc 2010.

Lucie Nováková, *Skupina Výtvarných umělců v Brně* (diplomní práce), Ústav hudební vědy FFMU, Brno 2014.

Markéta Odehnalová, *Jindřich Lenhart, život a dílo (diplomní práce)*, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2009.

Literatura:

100 let ostravského muzea 1872-1972, Ostrava 1972?.

Jan Andreas ml. et. al., *Na hlubinu: malířské výstavy při Akademických týdnech na Svatém Kopečku u Olomouce v letech 1938-1940* (kat. výst.), Olomouc 2014.

Petr Beránek et. al., *70 let Domu umění v Ostravě 1926-1996*, Ostrava 1996.

Brno v minulosti a dnes, sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna XXIV, Brno 2011.

Brno v minulosti a dnes, sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna XXV, Brno 2012.

Brno v minulosti a dnes, sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna XXVI, Brno 2013.

František Novák (ed.), *Brno v minulosti a dnes, sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna XXII*, Brno 2009.

Markéta Doláková, *Příspěvek k činnosti Roberta Smetany v olomouckém muzejnictví a památkové péči v letech 1936-1946*, in: *Olomoucký archivní sborník IX*, Olomouc 2011.

Zdeněk Chmel, *Galerie brněnských osobností 2*, Brno 1999.

Martin Elbel - Ondřej Jakubec (ed.), *Olomoucké baroko I. Proměny ambicí jednoho města* (kat. výst.), Olomouc 2010.

Vladimír Hýl, *Přehled výtvarné uměleckých výstav na Ostravsku, Opavsku a Těšínsku (v letech 1920-1949)*, Opava 1961.

Vladimír Hýl, *Almanach Moravskoslezského sdružení výtvarných umělců v Mor. Ostravě*, Moravská Ostrava 1938.

Karel Jiřík et. al., *Výtvarní umělci severní Moravy a Slezska ve sbírkách Galerie výtvarného umění v Ostravě 1900-1950*, Ostrava 2006.

Jiří Jůza, *Jurečkova obrazárna: Počátky galerijní činnosti v Ostravě*, Ostrava 2006.

Kolektiv pracovníků Ostravského muzea, *Ostravské muzeum*, Ostrava 1999.

Josef Maliva, *Glosy k činnosti Skupiny olomouckých výtvarníků (I)*, in: *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Facultas Paedagogica, Aesthetica VI 1988*, Olomouc 1988.

Josef Maliva, *Vznik, vývoj a činnost olomouckého Klubu přátel umění do března roku 1939*, in: *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Facultas Paedagogica, Aesthetica VII*, Olomouc 1993.

Jaroslav Pacák, *Mladé umění na Hané. Pět let skupiny olomouckých výtvarníků 1937-1942*, Olomouc 1942.

Blažena Przybylová - Antonín Barcuch et. al., *Ostrava*, Praha 2013.

Hana Rousová et. al., *Konec avantgardy?*, Řevnice 2011.

Lubomír Slaviček - Jana Vránová (eds.), *100 let Domu umění města Brna*, Brno 2010.

Josef Tomeš et. al., *Český biografický slovník XX. století: I. díl: A-J*, Praha 1999.

Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců A-K*, Ostrava 1993.

Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců L-Ž*, Ostrava 1993.

Zbyněk Válka, *Olomouc pod hákovým křížem: temná léta okupace*, Olomouc 2001.

Jana Vránová (ed.), *90 let Domu umění města Brna*, Brno 2000.

Pavel Zatloukal (ed.), *Muzeum umění Olomouc 1951-2011*, Olomouc 2012.

Novinové články:

OLOMOUC:

Výstava Karla Čapka, *Lidové noviny XLVII*, 1939, č. 109, 1. 3., s. 7

A. S., Výstava Itálie v díle česko-slovenským umělců, *Našinec LXXV*, 1939, č. 50, 1. 3., s. 3.

Našinec LXXV, 1939, č. 51, 2. 3., s. 3.

Našinec LXXV, 1939, č. 58, 10. 3., s. 3.

auer [Augustin Uher], Výstava Skupiny olomouckých výtvarníků, *Našinec LXXV*, 1939, č. 114, 18. 5., s. 5.

Národ svým výtvarným umělcům, *Našinec LXXV*, 1939, č. 356, 9. 11., s. 3.

jn, Příprava výstav v Olomouci, *Moravská orlice LXXVII*, 1939, č. 380, 1. 12., s. 4.

Olomoučtí výtvarníci vystavují, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 65, 19. 3., s. 3.

auer [Augustin Uher], Výstava SVUM v Olomouci, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 89, 17. 4., s. 3.

Jš, Výstava SVUM v Olomouci zahájena, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 82, 9. 4., s. 3.

Významná umělecká výstava v Olomouci, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 105, 8. 5., s. 3.

auer [Augustin Uher], Matka - dítě - rodina ve výtvarném umění (K stejnojmenné výstavě v Olomouci), *Našinec LXXVI*, 1940, č. 111, 16. 5., s. 3.

Šs, Výstava olomouckých fotografů, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 135, 13. 6., s. 3.

d., Olomoučtí výtvarníci vystavují v Praze, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 237, 10. 10., s. 4.

K IV. členské výstavě Skupiny olomouckých výtvarníků, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 270, 17. 11., s. 4.

er, Procházka olomouckou výstavou „Národ svým výtvarným umělcům“, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 301, 24. 12., s. 4

Velká přehlídka lidové dovednosti v Olomouci, *Našinec LXXVII*, 1941, č. 23, 28. 1., s. 4

Hlas lidu LVI, 1941, č. 6, 8. 2., s. 3.

Výstava pražského Alše v Olomouci, *Moravská orlice LXXIX*, 1941, č. 103, 3. 5., s. 3.

Moravskoslezští otevřeli výstavu v Olomouci, *Našinec LXXVII*, 1941, č. 111, 13. 5., s. 4

Souborná výstava Jano Koehlera v Olomouci, *Našinec LXXVII*, 1941, č. 121, 13. 6., s. 7

jn., Kulturní drobnosti, *Moravská orlice LXXIX*, 1941, č. 269, 14. 11., s. 4.

vj, Výtvarnická přehlídka v Olomouci, *Lidové noviny L*, 1942, č. 3, 3. 1., s. 7.

f., Výstava „Rozvoj kramce“ v Olomouci, *Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 80, 4. 4., s. 3.

of., Výstava moravských výtvarníků, *Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 85, 10. 4., s. 3.

of., Olomoucké výstavy, *Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 241, 10. 10., s. 3.

d., Mistr Lenhart poráží kritiku, *Moravská orlice LXXXI*, 1943, č. 37, 14. 2., s. 5.

of., Výstava severomoravských umělců v Olomouci, *Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 293, 10. 12., s. 3.

d.-, První kulturní týden v Olomouci, *Moravská orlice LXXXI*, 1943, č. 15, 20. 1., s. 4.

kas, Dveře do duševní dílny umělcovy, *Moravská orlice LXXXI*, 1943, č. 85, 11. 4., s. 5.

jč [Josef Čapek], Čtyři mladí výtvarníci vystavují, *Lidové noviny LI*, 1943, č. 249, 11. 9., s. 4.

jč [Josef Čapek], Tři mladí moravští výtvarníci, *Lidové noviny LI*, 1943, č. 297, 29. 10., s. 4.

jč [Josef Čapek], Výstava Richarda Uherka v Olomouci, *Lidové noviny LII*, 1944, č. 35, 5. 2., s. 4.

Umělecká výstava na Sv. Kopečku, *Moravský večerník XVII*, 1938, č. 235, 28. 8., s. 7.

ŠS, Výstava mladých malířů na Sv. Kopečku, *Našinec LXXV*, 1939, č. 178, 6. 8., s. 5.

auer [Augustin Uher], První malířská výstava při akademickém týdnu na Sv. Kopečku, *Našinec LXXIV*, 1938, č. 190, 21. 8., s. 9-10.

IV. akademický týden na Svatém Kopečku, *Našinec LXXV*, 1939, č. 168, 26. 7., s. 3.

BRNO:

Výstava novinářských kreseb Ed. Miléna, *Lidové noviny XLVII*, 1939, č. 107, 28. 2., s. 7.

jlk., Výstava A. Schneiderky a Axmanna, *Moravská orlice LXXVII*, 1939, č. 92, 20. 4., s. 4.

Výstava výtvarného umění v Brně, *Moravská orlice LXXVII*, 1939, č. 289, 12. 12., s. 3

Posmrtná výstava B. Kozáka v Brně, *Moravská orlice LXXVII*, 1939, č. 305, 31. 12., s. 5.

Olomoučtí výtvarníci vystavují, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 65, 19. 3., s. 3.

vp., Brněnská výstava olomouckých výtvarníků, *Moravská orlice LXXVIII*, 1940, č. 47, 27. 2., s. 3.

vp., Jaro brněnských výtvarníků, *Moravská orlice LXXVIII*, 1940, č. 83, 10. 4., s. 4.

jbs, Umění v řemesle a průmyslu, *Lidové noviny XLVIII*, 1940, č. 318, 26. 6., s. 7.

Sch., Dvě brněnské výstavy, *Našinec LXXVI*, 1940, č. 274, 22. 11., s. 3.

Výstava „Národ svým výtvarným umělcům v Brně prodloužena, *Našinec LXXVII*, 1941, č. 10, 12. 1., s. 5.

šs., Velká výstava lidového umění v Brně, *Našinec LXXVII*, 1941, č. 75, 29. 3., s. 4.

L. F., Výstava Dvořák a Morava, *Moravská orlice LXXIX*, 1941, č. 82, 6. 4., s. 5.

jkl., Výstava gobelínů a moderních tkanin v Brně, *Moravská orlice LXXIX*, 1941, č. 137, 13. 6., s. 4.

vp., Výstava ŠUŘ v Brně, *Moravská orlice LXXIX*, 1941, č. 219, 17. 9., s. 4.

Jkl., Nová výstava v Brně, *Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 59, 11. 3., s. 3.

ČTK., Výstava Spolku výtvarných umělců Aleš v Brně, *Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 82, 7. 4., s. 3.

Jkl., Výstava německých krojů, *Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 218, 13. 9., s. 5.

Výstava SVU Aleš v Brně, *Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 116, 17. 5., s. 5.

Členská výstava Skupiny olomouckých výtvarníků v Brně, *Moravská orlice LXXX*, 1942, č. 123, 26. 5., s. 3.

První část členské výstavy Alše v Brně zahájena, *Moravská orlice LXXXI*, 1943, č. 57, 10. 3., s. 4.

Druhá dílčí výstava Aleše v Brně, *Moravská orlice LXXXI*, 1943, č. 90, 17. 4., s. 3.

L. Ch., Druhá dílčí výstava, *Moravská orlice LXXXI*, 1943, č. 99, 28. 4., s. 4.

jbs, Výstava SVU Aleš v Brně, Druhá část členské výstavy, *Lidové noviny LI*, 1943, č. 124, 8. 5., s. 4

jč [Josef Čapek], Členská výstava brněnského »Alše«, Čtvrtá dílčí výstava členů a výstava hostů, *Lidové noviny LI*, 1943, č. 192, 16. 7., s. 4.

jč [Josef Čapek], Kresby Jiřího Trnky, *Lidové noviny LI*, 1943, č. 347, 18. 12., s. 4

jč [Josef Čapek], Dvorského výstava v Brně, *Lidové noviny LI*, 1943, č. 333, 4. 12., s. 4.

jč [Josef Čapek], Výstava zlínských výtvarníků v Brně, *Lidové noviny LI*, 1943, č. 326, 27. 11., s. 4.

jč [Josef Čapek], Další výstava v Brně, *Lidové noviny LI*, 1943, č. 340, 11. 12., s. 4.

jč [Josef Čapek], Výstava Tichého v Brně, *Lidové noviny LII*, 1944, č. 4, 5. 1., s. 4.

jč [Josef Čapek], Výstava Jana Baucha v Brně, *Lidové noviny LII*, 1944, č. 25, 26. 1., s. 4.

jč [Josef Čapek], Václav Špála v Brně, *Lidové noviny LII*, 1944, č. 136, 18. 5., s. 3.

jbs, Výstava současných německých mědirytců v Brně, *Lidové noviny LI*, 1943, č. 135, 19. 5., s. 4.

OSTRAVA:

ml, Výstava prací pražské Jednoty výtvarných umělců v Moravské Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1939, 5. 1.

F. H. H. [Ferdinand Hanuš Hérink], Výstava obrazů Josefa Píseckého „Dalmácie“, *Moravskoslezský deník*, 1939, 16. 2.

Josef Písecký: Malířova chvála Jadranu, *Moravskoslezský deník*, 1939, 27. 2.

-ví-, O mistru Píseckém, *Denní noviny*, 1939, 22. 2.

Výstava obrazů H. F. Hérinka, *České slovo*, 1939, 28. 5.

J. O., Výstava obrazů Hanuše Hérinka v M. Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1939, 11. 6.

ou-, Výstava F. H. Hérinka v Mor. Ostravě, *Národní listy*, 1939, 18. 6.

Pestrý týden, 1939, 19. 6.

Národní politika, 1939, 20. 6.

Letem světem, 1939, 20. 6.

F. Hanuš Hérink, XXV. výstava Moravskoslezského sdružení výtvarných umělců v M. Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1939, 20. 10.

Velká výstava v Domě umění, *České slovo*, 1939, 23. 10.

Na výstavě ostravských umělců, *České slovo*, 1939, 30. 10.

F. Hanuš Hérink, Národ svým strádajícím umělcům, *Moravskoslezský deník*, 1939, 9. 11

F. Hanuš Hérink, Výstava skupiny olomouckých výtvarníků v Mor. Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1940, 21. 1

A. Smutný vystavuje v Mor. Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1940, 7. 2.

Výstava Klubu výtvarných umělců, *České slovo*, 1940, 2. 3

Zahájení členské výstavy Klubu výtvarných umělců z Prahy v Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1940, 4. 3.

(F. H. H.), Zahájení výstavy »Kunstringu«, *Moravskoslezský deník*, 1940, 8. 4.

F. Hanuš Hérink, Výstava „Kunstringu“ v Mor. Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1940, 16. 4.

Ostraváci na Mánesově výstavě: Několik perliček z výstavy v Domě umění, *České slovo*, 1940, 2. 6.

Rozhovor s malířem Františkem Šindelářem, *České slovo*, 1940, 21. 6.

Malíř V. Radimský v Mor. Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1940, 22. 10.

F. H. H., Výstava díla mistra Václava Radimského, *Moravskoslezský deník*, 1940, 18. 10.

-drko-, Výstava Radimského v Ostravě, *České slovo*, 1940, 26. 10.

-ví-, Výstava Václava Radimského v Domě umění, *Denní noviny*, 1940, 30. 10.

(R.), Výstava „Tvořivé Ostravsko“ v Domě umění, *České slovo*, 1940, 2. 9.

Velký úspěch výstavy »Tvořivé Ostravsko«, *Denní noviny*, 1940, 29. 9.

Výstava nových hmot a textilií v Mor. Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1940, 15. 10.

26. výstava Sdružení mor.-slezských výtvarných umělců, *Polední deník*, 1940, 20. 11.

Přehled práce ostravských umělců, *České slovo*, 1940, 23. 11.

Výstava „Kunstringu“ díla Karla Harrera a „Metznerbund“, Gruppe Troppau (Opava) v Mor. Ostravě, *Moravskoslezský deník*, 1941, 1. 1.

Národ svým výtvarným umělcům, *Moravskoslezský deník*, 1941, 6. 1.

F. H. H., Moravská Ostrava zaplavena škůdci umění, *Polední deník*, 1940, 9. 12.

„Umělecký bazar“ v Moravské Ostravě, *České slovo*, 1941, 17. 2

-fb-, Mistr Zapletal vzpomíná..., *České slovo*, 1941, 22. 3.

-r-, Akad. malíř Alois Zapletal vystavuje v Domě umění, *Denní noviny*, 1941, 20. 3.

Alois Zapletal v Domě umění, *Polední deník*, 1941, 29. 3.

F. Hanuš Hérink, Souborná výstava děl ostravského malíře Aloise Zapletala, *Moravskoslezský deník*, 1941, 6. 4.

-drko-, Výstava německé knihy v Mor. Ostravě, *České slovo*, 1941, 5. 5.

-drko-, Posmrtná výstava Oldřicha Kittricha, *České slovo*, 1941, 22. 9.

-ČTK-, Jedinečná výstava v Ostravě, *České slovo*, 1941, 12. 10.

H., Podzimní výstava »Kunstringu« v M. Ostravě, *Ostravská národní práce*, 1941, 15. 11.

-drko-, Výstava německých výtvarníků, *České slovo*, 1941, 6. 12.

-drko-, Výstava ostravských umělců, *České slovo*, 1941, 8. 12.

Třetí výstava »Národ svým výtvarným umělcům« *Ostravská národní práce*, 1941, 20. 12.

F. Hanuš Hérink, VI. členská výstava pražské odbočky Spolku výtvarných umělců Aleš, *Ostravská národní práce*, 1942, 24. 3.

-drko-, Výstava pražských výtvarníků, *České slovo*, 1942, 3. 4.

-drko-, Výstava Kunstringu, *České slovo*, 1942, 16. 11.

(VR), Výstava německých krojů v Domě umění, *Ostravská národní práce*, 1942, 30. 11.

-fb-, Výstava německých krojů, *České slovo*, 1942, 30. 11.

-drko-, Výstava „Umělci národu“, *České slovo*, 1942, 16. 1.

Výstava akademického malíře Jindřicha Lenharta v Domě umění, *České slovo*, 1943, 17. 2.

-drko-, Výstava MSVU v Domě umění, *České slovo*, 1943, 7. 3.

--r--, Výstava v Domě umění, *Ostravská národní práce*, 1943, 22. 3.

--r--, Výstava obrazů Věry Jičínské, *Ostravská národní práce*, 1943, 15. 4.

-bt-, Vysoké ocenění práce ostravských dělníků, *České slovo*, 1943, 9. 5.

-drko-, Výstava krajoových umělců, *České slovo*, 1943, 25. 10.

L. O., Výstava Kunstringu v Mor. Ostravě, *Ostravská národní práce*, 1943, 27. 11.

-drko-, Vánoční výstava ostravských umělců, *České slovo*, 1943, 30. 12.

Max Švabinský a Ostrava, *Národní práce*, 1944, 31. 1.

-drko-, Ostravská pocta Maxu Švabinskému, *České slovo*, 1944, 20. 2.

ČTK, Úspěch výstavy díla Maxe Švabinského v Mor. Ostravě, *České slovo*, 1944, 18. 2.

L. O., Výstava Spolku výtvarníků »Praha« v Mor. Ostravě, *Ostravská národní práce*, 1944, 11. 3.

České slovo, 1944, 19. 3.

-drko-, Výstava „Spolku výtvarníků Praha“ v Mor. Ostravě, *Národní právo*, 1944, 15. 4.

-m-, Výstava SVU Aleš v Mor. Ostravě, *České slovo*, 1944, 17. 5.

Výstavka Bedřicha Smetany v Mor. Ostravě, *Národní právo*, 1944, 6. 5.

-bt-, Výstava sběru odpadových hmot v Domě umění, *České slovo*, 1944, 16. 7.

Jílkova výstava v Domě umění v Mor. Ostravě, *Národní práce*, 1944, 17. 8.

Katalogy výstav umění:

OLOMOUC:

Výstava kreseb, náčrtů, akvarelů, temper a plastiky členů Skupiny Olomouckých výtvarníků, „Od inspirace k dílu“ (kat. výst.), výstavní místnosti KPU v Olomouci 1943.

Katalog souborné výstavy Jindř.Lenharta (kat. výst.), výstavní místnosti KPU v Olomouci 1943.

X. členská výstava Skupiny olomouckých výtvarníků (kat. výst.), výstavní místnosti KPU v Olomouci 1943.

Členská výstava Sdružení výtvarníků v Praze (kat. výst.), výstavní místnosti KPU v Olomouci 1944.

Kresby a akvarely členů S. V. U. Mánes v Praze (kat. výst.), výstavní místnosti KPU v Olomouci 1944.

Členská výstava Umělecké besedy v Praze (kat. výst.), výstavní místnosti KPU v Olomouci 1944.

BRNO:

Katalog výstavy umělců XIX. století (kat. výst.), pavilon K. V. U. Aleš v Brně 1938.

Alois Schneiderka, Josef Axmann (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1939

Letní výstava obrazů A. J. Volejníčka (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1939.

V. (137) výstava S. V. U. M. »Aleš« - Brno- Praha (kat. výst.), budova „Mánesa“ v Praze 1939.

Výstava studentského umění (kat. výst.), Uměleckoprůmyslové muzeum v Brně 1939

„Národ svým výtvarným umělcům“ (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1939.

VII. (139.) výstava, Posmrtná výstava Bohuslava Kozáka (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1940.

IX. (141.) výstava S. V. U. M. Aleš v Brně, »I. díl jarní členské« (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1940.

Soubor obrazů a kreseb Bohumila Kubišty (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1940.

Posmrtná výstava akad. malíře prof. Emila Holuba (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1940.

Díla českých umělců okolo r. 1900 (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1941.

Výstava moravských členů mimobrněnských a hostů (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1941

Katalog souborné výstavy sochařky Marie Bartoňkové a malíře Bohumíra Dvorského (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1941.

Výstava Spolku výtvarných umělců moravskoslezských »Aleš« v Brně odbočky v Praze (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1941.

Souborná výstava akad. malířky Mileny Šimkové-Elgrové (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1941.

Souborná výstava prof. Frant. Myslivce, akad. malíře (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1941.

Richard Brun, Vincenc Havel (kat. výst.), výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1941.

Vánoční výstava kreseb a akvarelů (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1941.

Výstava SVU Aleš (kat. výst.), Studijní ústav I. ve Zlíně 1941/1942.

Výstava akvarelů a kreseb profesora architekta Emila Králíka (kat. výst.), Zemědělské muzeum a výstavní síň Kiosk 11 v Brně 1941/1942.

Souborná výstava akademické malířky Heleny Bochořákové-Dittrichové „Motivy z Kníničské přehrady“ (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1942.

Výstava obrazů brněnských profesorů akademických malířů (kat. výst.), výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1942

Členská výstava Spolku výtvarných umělců moravských Aleš (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ a výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1942.

Členská výstava výtvarného odboru Umělecké besedy z Prahy (kat. výst.), výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1942.

Souborná výstava malířských děl L. Čerina (kat. výst.), Zemědělské muzeum v Brně 1942.

Členská výstava Sdružení výtvarníků, Praha a soubor děl B. S. Urbana (kat. výst.), výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1942.

Výstava obrazů „Podzimní salon“ (kat. výst.), výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1942.

Umělci národu (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. Aleš a výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1942/1943.

Malířské dílo Svatopluka Havrlíka 1932-1942 (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1943.

II. členská výstava sdružení »RAMPA« (kat. výst.), výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1943.

Dílčí výstava Spolku výtvarných umělců Aleš (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1943.

III. dílčí výstava Spolku výtvarných umělců Aleš, odbočka Praha (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1943.

IV. dílčí výstava Spolku výtvarných umělců Aleš a výstava hostů (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ a výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1943.

Souborná výstava obrazů akademické malířky Boženy Vejrychové-Solarové (kat. výst.), výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1943.

Výstava reprodukcí životního díla Mikoláše Alše (kat. výst.), výstavní síň „Kiosk 5“ v Brně 1943.

Karel Svolinský (kat. výst.), místnosti Skupiny olomouckých výtvarníků v Brně 1943.

Kresba a grafika v knize M. K. S. (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1944.

Výstava kreseb, akvarelů a grafiky (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně 1944.

*Životní dílo akad. malíře Františka Srpa (kat. výst.),
výstavní síně „Kiosk 5“ v Brně 1944.*

*Max Švabinský (kat. výst.), pavilon S. V. U. M. „Aleš“ v Brně
1944.*

*František Zikmund (kat. výst.), místnosti Skupiny olomouckých
výtvarníků v Brně 1944.*

OSTRAVA:

*Josef Písecký:Dalmácie (kat. výst.), Dům umění v Moravské
Ostravě 1939.*

XXV. MSVU (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1939.

*Národ svým umělcům (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě
1939.*

*Kunstring (Vereinigung Deutscher Bildender Künstler in Böhmen
und Mähren) (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1940.*

*Jubilejní výstava k 120. narozeninám (kat. výst.), Dům umění
v Moravské Ostravě 1940.*

*Výstava obrazů prof. Františka Šindeláře (kat. výst.), Dům
umění v Moravské Ostravě 1940.*

*Seznam vystavených originálů mistra Václava Radimského,
akademického malíře (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě
1940.*

*Seznam vystavených originálů mistra Václava Radimského,
akademického malíře (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě
1940.*

*26. členská výstava Moravskoslezského sdružení výtvarných
umělců v Moravské Ostravě (kat. výst.), Dům umění v Moravské
Ostravě 1940.*

*Posmrtná výstava akad. malíře prof. Oldřicha Kittricha (kat.
výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1941.*

*Národ svým výtvarným umělcům (kat. výst.), Dům umění
v Moravské Ostravě 1941/1942.*

*Výstava Sdružení českých umělců grafiků Hollar (kat. výst.),
Dům umění v Moravské Ostravě 1942.*

34. výstava *Moravskoslezského sdružení výtvarných umělců* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1942.

Umělci národu (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1943.

Jindřich Lenhart, výstava obrazů (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1943.

36. výstava, *kresby · akvarely · grafika · plastiky* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1943.

XXXVII. výstava *Moravskoslezského sdružení výtvarných umělců* (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1943.

Josef Škoda (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1944.

Jan Jílek (kat. výst.), Dům umění v Moravské Ostravě 1944.

Vladimír Hýl, *Věznění a umučení* (kat. výst.), Moravská Ostrava, 1945.

Internetové zdroje:

<http://bohuslavkozak.cz/cv.html#cv2>

<http://www.fotohistorie.cz/Moravskoslezsky/Ostrava/Ostrava/Ostrava - Dum umeni/Default.aspx>

http://www.dum-umeni.cz/uploads/vystavy_domu_umeni_1910-2010.pdf

http://www.dum-umeni.cz/uploads/dum_umeni_foto_milos_strnad.jpg

http://www.dum-umeni.cz/uploads/katalogy_domu_umeni_1910-2010.pdf

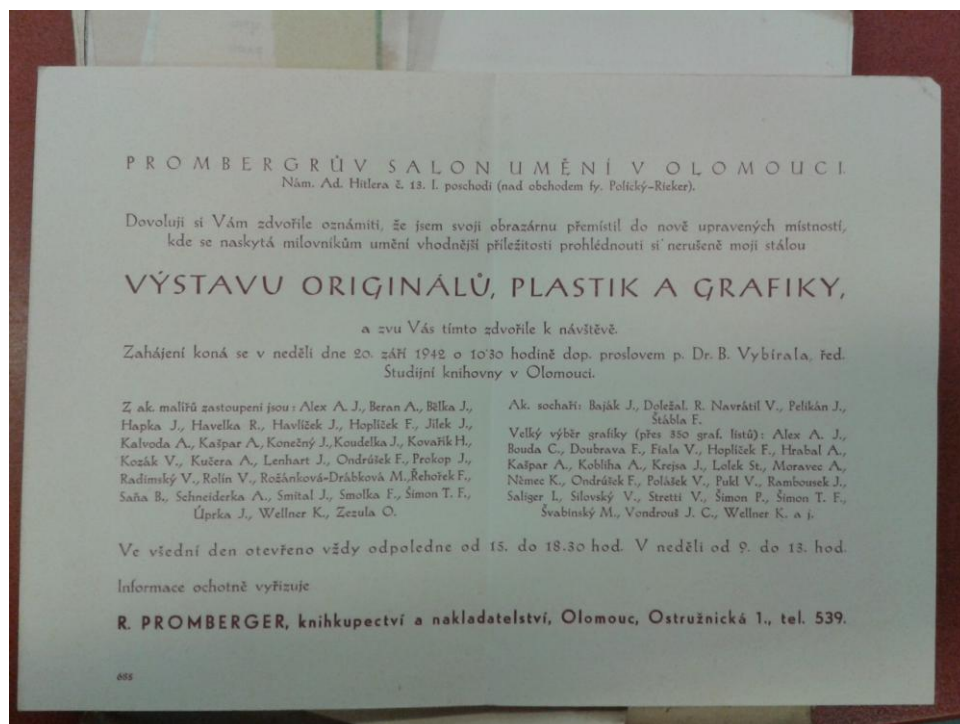
<http://www.ostrmuz.cz/website/mainmenu/muzeum/historie/>

<http://www.zenyvumeni.cz/index.php?id=90>

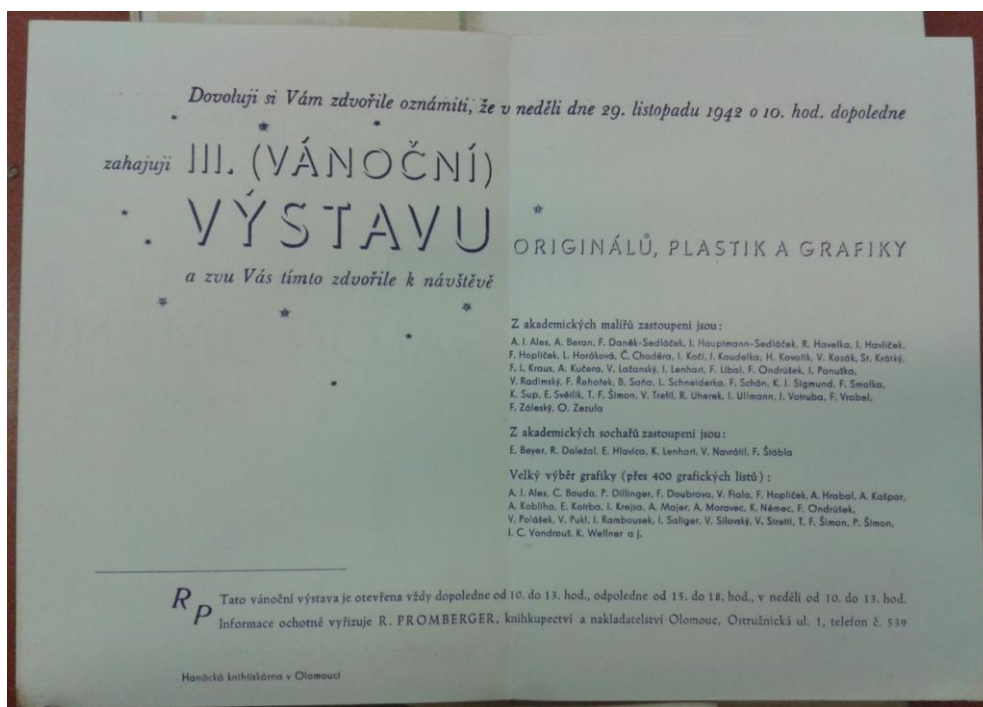
12. Obrazová příloha

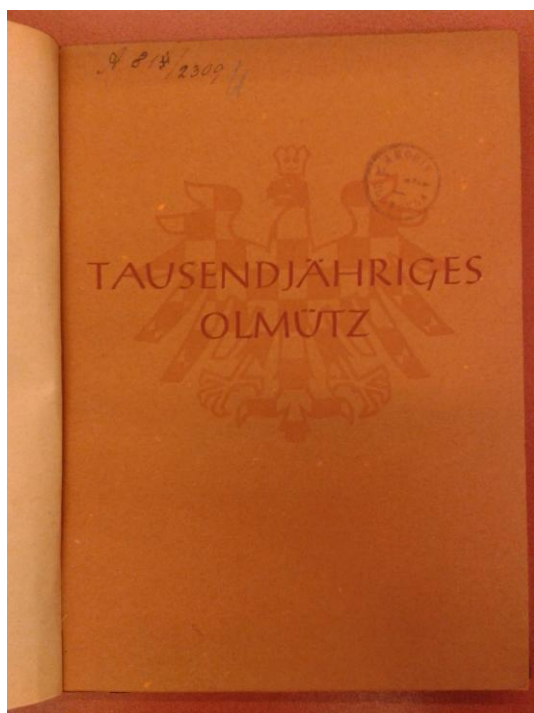
1. Pohled do slavnostního sálu olomoucké radnice

2. Pozvánka na výstavu originálů, plastik a grafiky

3. Pozvánka na III. výstavu

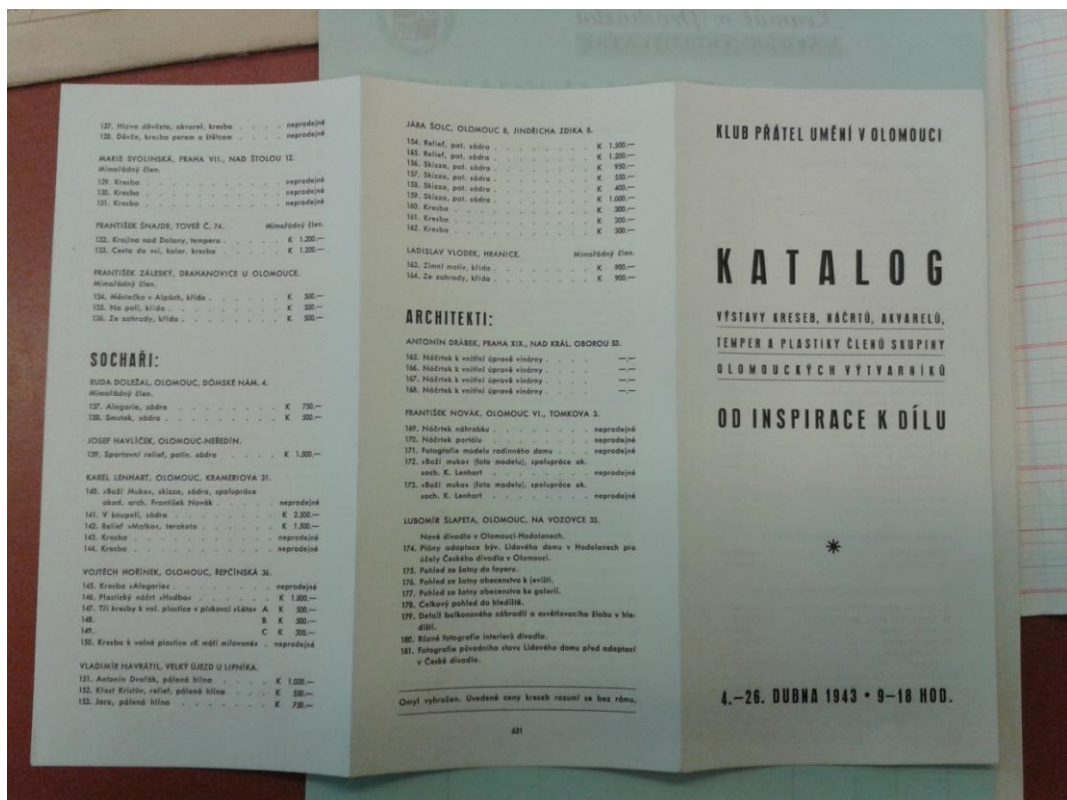

	Seite
Dolleiner Bronze-Spange	5
Skelettgrab aus Nimlau	6
Der Olmützer Domhügel	7
Die Olmützer Herzogsburg	8
Die erste Nennung der Stadt Olmütz	9
Dom zum Hl. Wenzel	10
Das Olmützer Rathaus	11
Das Olmützer Stadtsiegel	12
Das Magdeburger Recht in Olmütz	13
Neusißler Kreuzigung	14
Kirche zum Hl. Mauritius	15
Stadtbuch Wenzels von Iglau	16
Wenzel von Olmütz	17
Olmützer Goldschmiedekunst	18
Marienlod	20
Humanismus in Olmütz	21
Olmützer Wiegendrucke	22
Mittelalterliche Keramik	23
Renaissance-Kästchen	24
Handl: Opus musicum	25
Eine Olmützer Zunftkanne	26
Georg Fiegl: Stillleben	27
Das Hotel Goliath in Olmütz	28
Die Olmützer Universität	29
Olmützer bischöfl. Münzen	30
Bronze-Leuchter	32
Zunftstabe und Zunftschilde der Fischer	33
Dreifaltigkeitsäule in Olmütz	34
Doktorthese der Olmützer Universität	36
J. Ch. Handke	37
Philipp Salfer: Hl. Josef mit Kind	38
Jos. Winderhaller: Hl. Johannes	39
Grenzfestung Olmütz	40
Zahner: Hl. Josef mit Kind	41
Barockher Betschrank	42
Die Kunsthut in Olmütz	43
Die Olmützer Symphonie Mozarts	44
Olmützer Fayencen	45
Erzherzog Rudolf v. Österreich	46
L. v. Beethoven, Missa solemnis	47
Olmütz im Jahre 1848	48

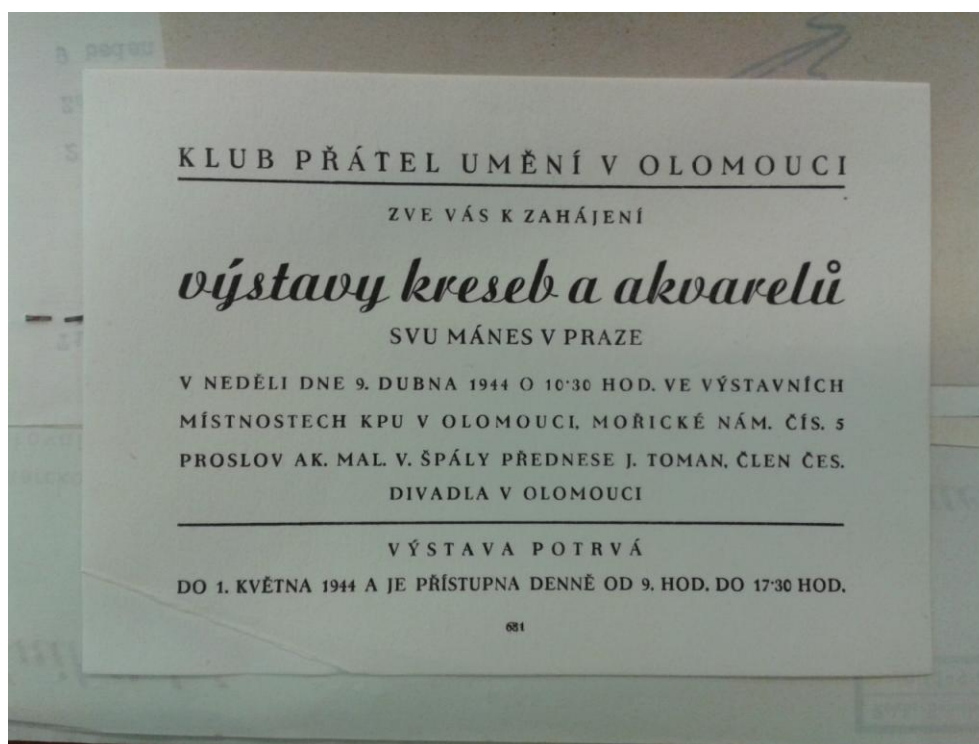
4. Katalog výstavy „Tisíciletá Olomouc“

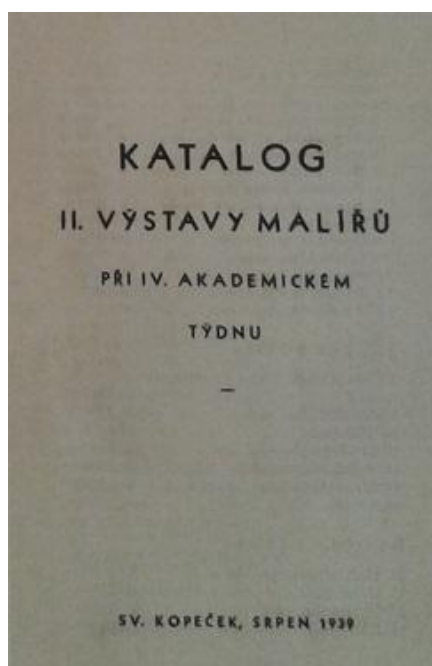
5. Výstava „Tisíciletá Olomouc“

6. Katalog výstavy „Od inspirace k dílu“

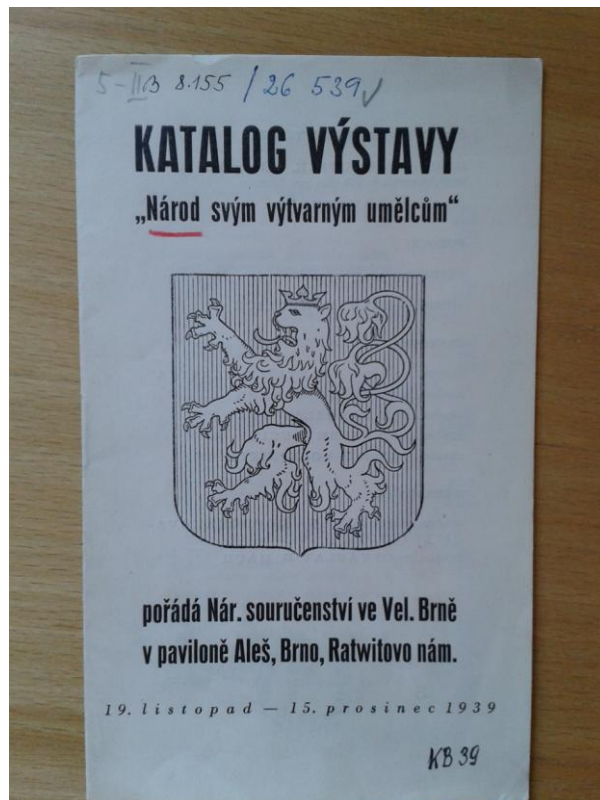
7. Pozvánka výstavu kreseb a akvarelů SVU Mánes

8. Katalog II. výstava na Svatém Kopečku

9. Dům umělců Brno

10. Katalog výstavy „Národ svým výtvarným umělcům“

ALEŠ Spolek výtvarných umělců
moravskoslezských v Brně

Soubor obrazů a kreseb

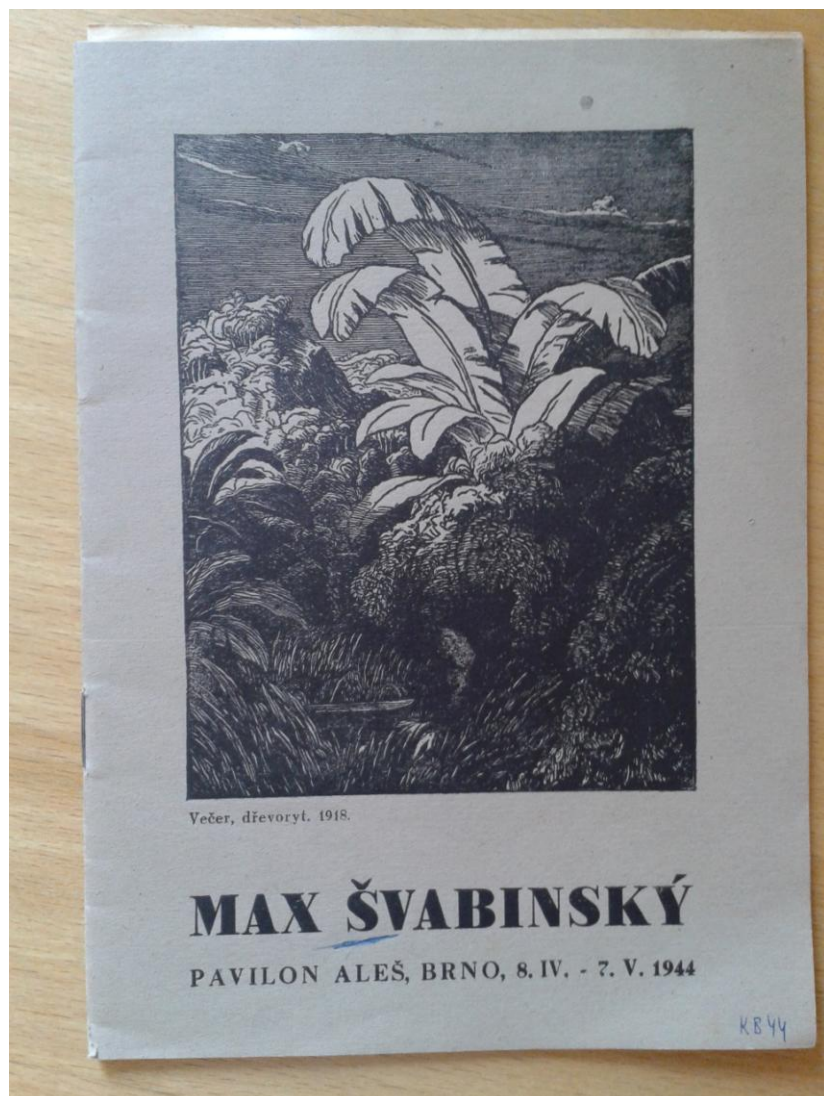
BOHUMILA KUBIŠTY

Pavilon Alše, Brno, Rašínovo nám.
8. IX. – 29. IX. 1940

KB 40

11. Katalog výstavy Bohumila Kubišty

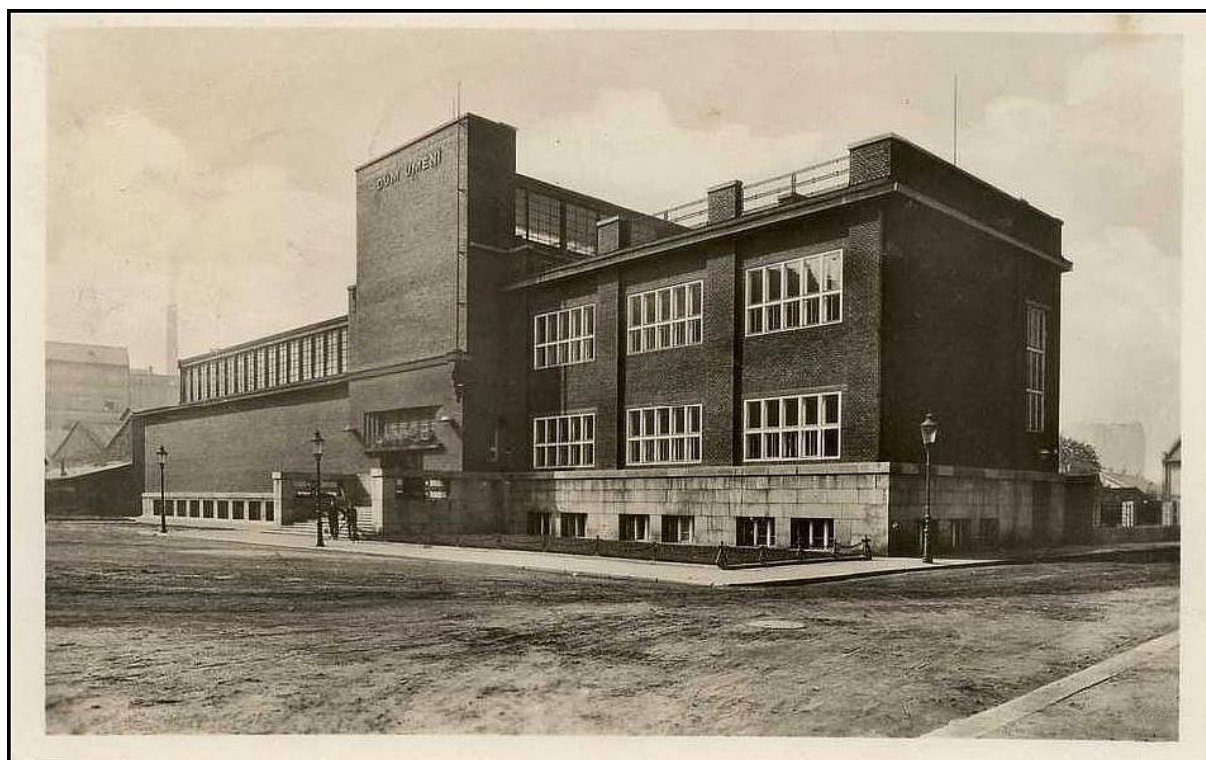

12. Katalog výstavy Maxe Švabinského

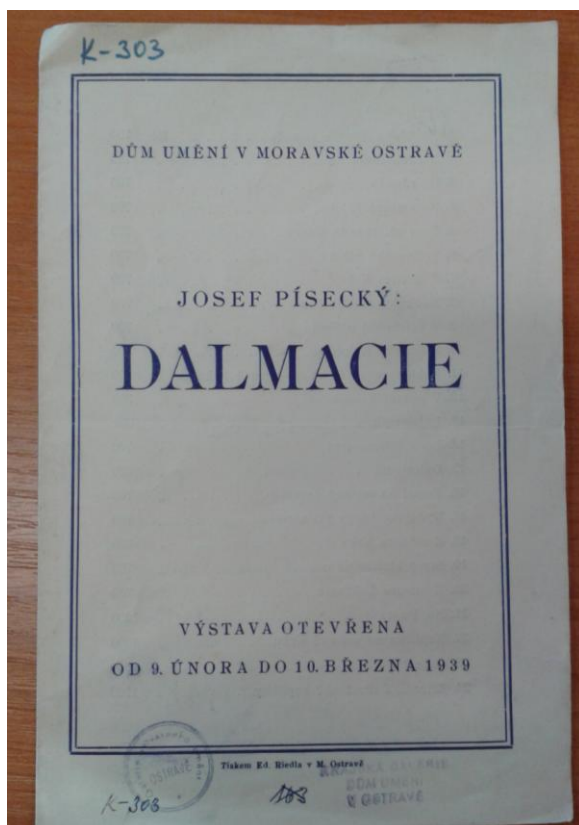

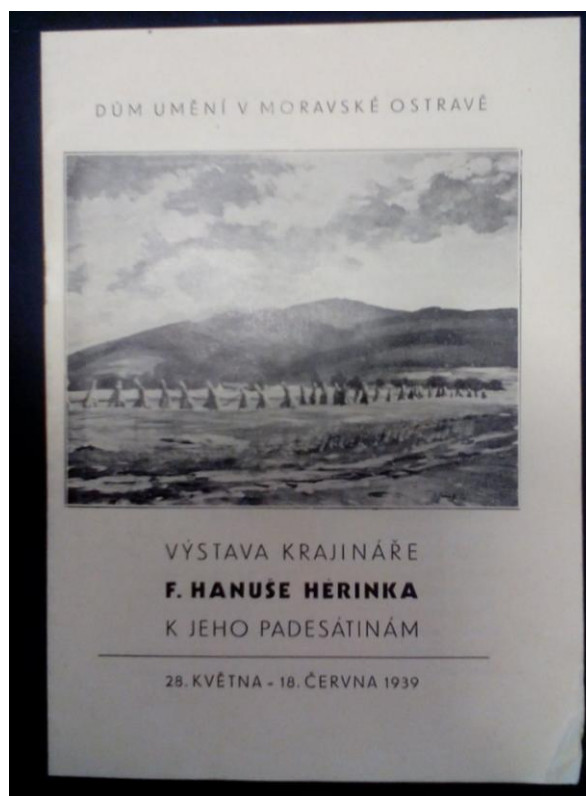
13. Katalog výstavy „Hitler v sovětské karikatuře“

14. Dům umění Ostrava, 1934

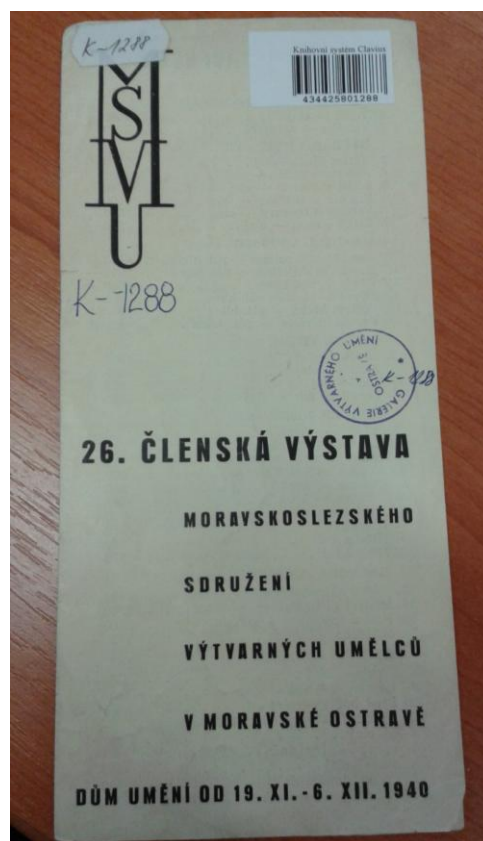
15. Katalog k výstavě Josefa Píseckého „Dalmácie“

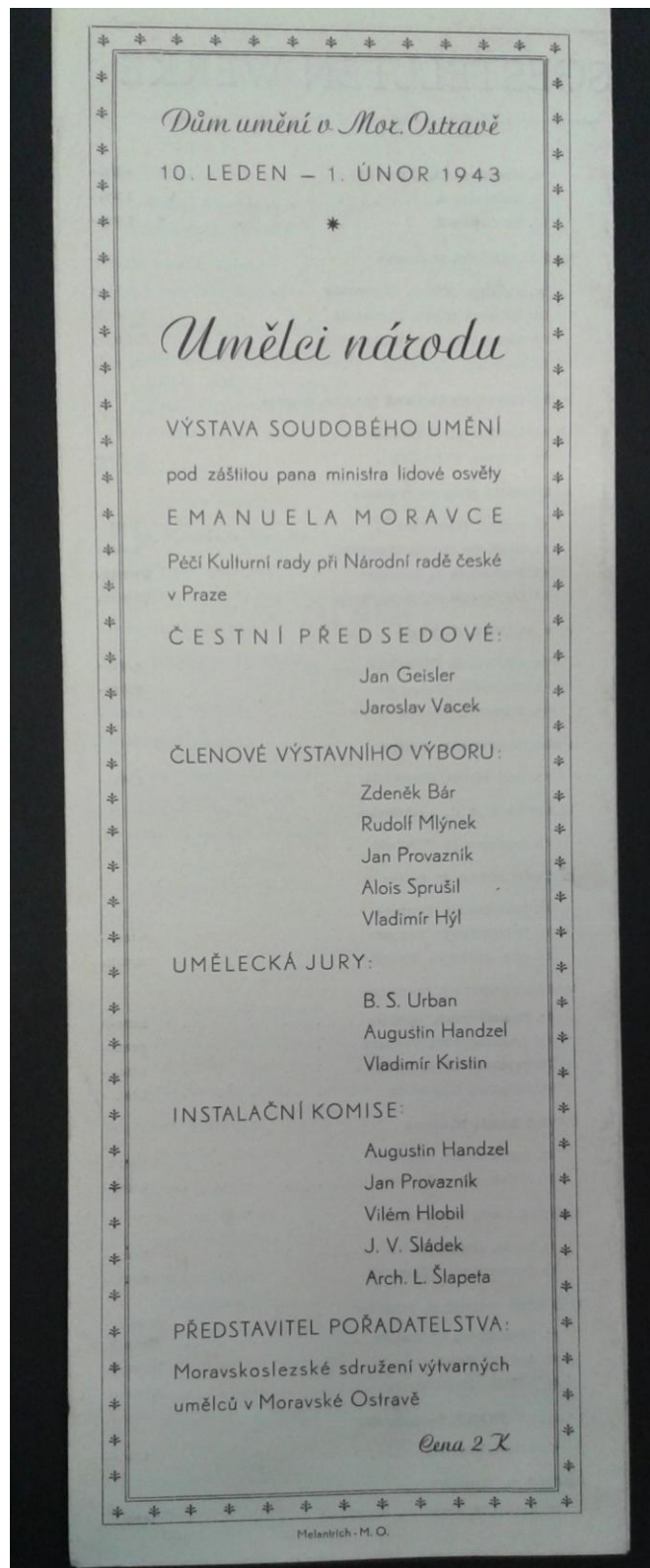
16. Katalog k výstavě F. H. Hérinka

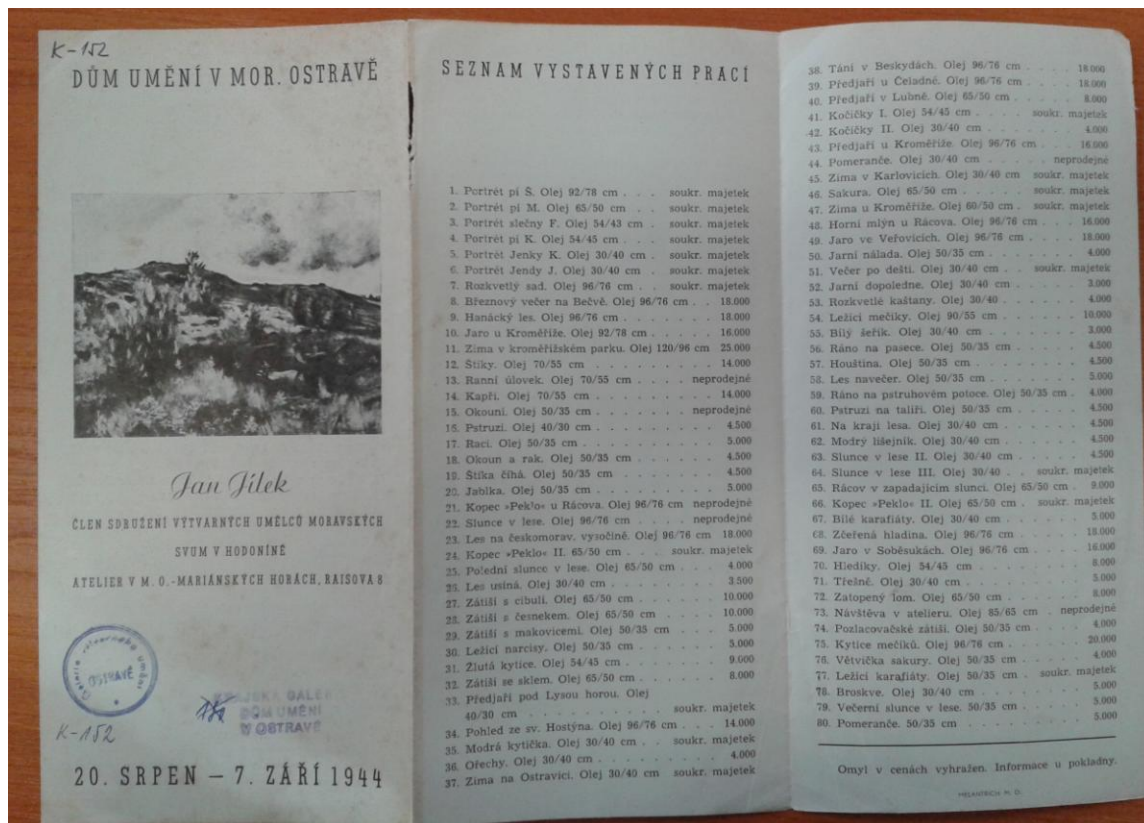
17. Katalog výstavy „Kunstringu“

18. Katalog 26. členské výstavy MSVU

19. Katalog výstavy „Umělci národu“

K-152

DŮM UMĚNÍ V MOR. OSTRAVĚ

Jan Jílek

ČLEN SDRUŽENÍ VÝTVARNÝCH UMĚLCŮ MORAVSKÝCH SVŮM V HDONÍNĚ
ATELIER V M. O. - MARIÁNSKÝCH HORÁCH, RAISOVA 8

K-152

20. SRPEN - 7. ZÁŘÍ 1944

SEZNAM VYSTAVENÝCH PRACÍ

1. Portrét pí S. Olej 92/78 cm . . . soukr. majetek
2. Portrét pí M. Olej 65/50 cm . . . soukr. majetek
3. Portrét slečny F. Olej 54/43 cm . . . soukr. majetek
4. Portrét pí K. Olej 54/45 cm . . . soukr. majetek
5. Portrét Jenky K. Olej 30/40 cm . . . soukr. majetek
6. Portrét Jendy J. Olej 30/40 cm . . . soukr. majetek
7. Rozkvetlý sad. Olej 96/76 cm . . . 18.000
8. Hanácký les. Olej 96/76 cm . . . 18.000
9. Jaro u Kroměříže. Olej 92/78 cm . . . 16.000
10. Jaro u Kroměříže. Olej 120/96 cm . . . 25.000
11. Stíky. Olej 70/55 cm . . . 14.000
12. Ranní úlovek. Olej 70/55 cm . . . neprodejné
13. Kapří. Olej 70/55 cm . . . 14.000
14. Okouni. Olej 50/35 cm . . . neprodejné
15. Pstruzi. Olej 40/30 cm . . . 4.500
16. Raci. Olej 50/35 cm . . . 3.000
17. Okoun a rak. Olej 50/35 cm . . . 4.500
18. Stíka říhá. Olej 50/35 cm . . . 4.500
19. Jablka. Olej 50/35 cm . . . 5.000
20. Kopec »Peklo« u Rásova. Olej 96/76 cm . . . neprodejné
21. Slunce v lese. Olej 96/76 cm . . . neprodejné
22. Les na šeskomorav. výštině. Olej 96/76 cm . . . 18.000
23. Polední slunce v lese. Olej 65/50 cm . . . 4.000
24. Les usíná. Olej 30/40 cm . . . 2.500
25. Zátíží s cibulí. Olej 65/50 cm . . . 10.000
26. Zátíží s česnekem. Olej 65/50 cm . . . 10.000
27. Zátíží s makovicemi. Olej 50/35 cm . . . 5.000
28. Ležící narcisy. Olej 50/35 cm . . . 5.000
29. Žlutá kytice. Olej 54/45 cm . . . 9.000
30. Zátíží se sklem. Olej 65/50 cm . . . 8.000
31. Předjaří pod Lysou horou. Olej 40/30 cm . . . soukr. majetek
32. Pohled ze sv. Hostýna. Olej 96/76 cm . . . 14.000
33. Modrá kytlička. Olej 30/40 cm . . . soukr. majetek
34. Olechý. Olej 30/40 cm . . . 4.000
35. Zima na Ostravici. Olej 30/40 cm . . . soukr. majetek
36. Táni v Beskydách. Olej 96/76 cm . . . 18.000
37. Předjaří u Celadné. Olej 96/76 cm . . . 18.000
38. Předjaří v Lubné. Olej 65/50 cm . . . 8.000
39. Kočičky I. Olej 54/45 cm . . . soukr. majetek
40. Kočičky II. Olej 30/40 cm . . . 4.000
41. Předjaří u Kroměříže. Olej 96/76 cm . . . 18.000
42. Pomeranče. Olej 30/40 cm . . . neprodejné
43. Zima v Karlovicích. Olej 30/40 cm . . . soukr. majetek
44. Sakura. Olej 65/50 cm . . . soukr. majetek
45. Zima u Kroměříže. Olej 60/50 cm . . . soukr. majetek
46. Horní mlýn u Rásova. Olej 96/76 cm . . . 16.000
47. Jaro ve Veřovicích. Olej 96/76 cm . . . 18.000
48. Jarní nálada. Olej 50/35 cm . . . 4.000
49. Večer po dešti. Olej 30/40 cm . . . soukr. majetek
50. Jarní dopoledne. Olej 30/40 cm . . . 3.000
51. Rozkvetlé kaštiny. Olej 30/40 cm . . . 4.000
52. Ležící mečiky. Olej 30/55 cm . . . 10.000
53. Bílý šerík. Olej 30/40 cm . . . 3.000
54. Ráno na pasece. Olej 50/35 cm . . . 4.500
55. Houština. Olej 50/35 cm . . . 4.500
56. Les navečer. Olej 50/35 cm . . . 5.000
57. Ráno na pstruhovém potoce. Olej 50/35 cm . . . 4.000
58. Patruzi na talíři. Olej 50/35 cm . . . 4.500
59. Na kraji lesa. Olej 30/40 cm . . . 4.500
60. Modry líšeňník. Olej 30/40 cm . . . 4.500
61. Slunce v lese II. Olej 30/40 cm . . . 4.500
62. Slunce v lese III. Olej 30/40 cm . . . soukr. majetek
63. Rásov v zapadajícím slunci. Olej 65/50 cm . . . 9.000
64. Kopec »Peklo« II. Olej 65/50 cm . . . soukr. majetek
65. Bílé karafiáty. Olej 30/40 cm . . . 5.000
66. Zčelěná hladina. Olej 96/76 cm . . . 18.000
67. Jaro v Soběsukách. Olej 96/76 cm . . . 18.000
68. Hledky. Olej 84/45 cm . . . 8.000
69. Třešně. Olej 30/40 cm . . . 5.000
70. Zatopený lom. Olej 65/50 cm . . . 8.000
71. Návštěva v atelieru. Olej 85/65 cm . . . neprodejné
72. Pozlácovačské zátíží. Olej 50/35 cm . . . 4.000
73. Kytice mečků. Olej 96/76 cm . . . 20.000
74. Větvička sakury. Olej 50/35 cm . . . 4.000
75. Ležící karafiáty. Olej 50/35 cm . . . soukr. majetek
76. Broskve. Olej 30/40 cm . . . 5.000
77. Večerní slunce v lese. 50/35 cm . . . 5.000
78. Pomeranče. 50/35 cm . . . 5.000

Omyl v cenách vyhrazen. Informace u pokladny.

HELANDOVICH P. O.

20. Katalog výstavy Jana Jílka

21. Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Miroslava Neckařová
Katedra:	Dějiny výtvarných umění
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Pavel Šopák, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015
Název práce:	Výstavní činnost v době Protektorátu Čechy a Morava v Olomouci, Brně a Ostravě.
Název práce v angličtině:	Exhibition activity at the time of the Protectorate of Bohemia and Moravia in Olomouc, Brno and Ostrava.
Anotace práce:	Magisterská práce se zabývá výstavní činností v době Protektorátu Čechy a Morava ve městech Olomouc, Brno a Ostrava. Práce se nezaměřuje pouze na samotné výstavy v muzeích a galeriích, ale také prozkoumá výstavní činnost větších uměleckých spolků fungujících v Olomouci, Brně a Ostravě a porovnává rozdíly ve výstavní činnosti v daných městech. Práce se také v neposlední řadě dotkne sociologických problémů tohoto období, a jaké měly na umělce a výstavní instituce vliv.
Klíčová slova:	Protektorát Čechy a Morava, výstavy, Olomouc, Brno, Ostrava
Anotace v angličtině:	This Master thesis focuses on the exhibition activities during the Protectorate of Bohemia and Moravia in

	<p>Olomouc, Brno and Ostrava. Work is not only focused on the actual exhibitions in museums and galleries, but also explores the exhibitions of large art groups/societies operating in Olomouc, Brno and Ostrava and compares the differences in exhibitions in these cities. The work also touches the sociological problems of this period, and how artists and art institutions were influenced.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Protectorate of Bohemia and Moravia, exhibitions, Olomouc, Brno, Ostrava
Přílohy vázané v práci:	Obrazová příloha s fotografiemi.
Rozsah práce:	104 stran textu + 12 stran obrazové přílohy
Jazyk práce:	Čeština